Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De gratia - Cod. Ettenheim-Münster 326

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[S.l.], [17. Jahrh.]

urn:nbn:de:bsz:31-131655

Visual Library

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert
durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

E. M. 326

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

In 1ma 2dæ D. Thomæ.

TRACTATUS
de
GRATIA.

Egit Thlâ de peccatis, ut fugiant, vide agunt de virtutibus, ut exerceant; sed quoniam de iis virtutibus duntaxat agit Thlâ, quibus homo sive supernaturale assequitur, et quæ prime sunt quoque ipse supernales, nec ac huiusmodi hoc exercere pt. nisi beneficio gratiæ, hæc enim quæ ipse ad statum supernaturale elevet, hæc enim quæ ad agendum supernaturalis adiuvet, ideo priusquam Thlâ agat de virtutibus, quod post tract. de peccatis agere ea oporteret, tractatum interserit de gratia.

- Hunc in 4 partes dividemus. 1ma erit de gratia in genere deque primariis gratiæ divisionibus et nonnullis speciebus. 2da erit de gratia habituali supernaturali. 3tia de gratia actuali. 4ta plures appendices continebit de hæresibus, quæ circa gratiam, et olim infestarunt Ecclesiam et etiamnunc infestant, argumenta ex his hæresibus in finem duntaxat solidè [illegible] perstringemus, ut ab erroribus undique incurrentibus tutis caveat.

Disputatio 1ma.
de
gratia in genere et primariis eius divisionibus ac nonnullis speciebus.

Q. 1. quid sit gratia in genere, et quæ eius divisio. 2da quid sit gratia naturalis et quid supernaturalis. 3tio quotuplex gratia gratis data. 4to quotuplex gratia gratum faciens.

Quæstio 1ma.
Quid sit gratia in genere et quotuplex eius divisio.

Notandum D. Th. hic q. 110 a. 1. 3 du[illegible] modum loquendi

subjecto gratia accepta, qui fuerit: uno modo pro dilectione alicuius; sicut consuevimus dicere, quod ille miles habet gratiam Regis, id est, Rex habet eum gratum, sic dictum est ab Angelo ad Mariam: invenisti gratiam apud Deum. Et Genes. 6. Noe vero invenit gratiam coram Domino, et alibi: habere gratiam, regnum gratiae, activa.

2do sumitur pro aliquo dono gratis dato; sicut consuevimus dicere: hanc gratiam facio tibi; et in hoc sensu Apostolus ad Rom. 11. ait: si ex gratia, iam non ex operibus; alioquin gratia iam non est gratia; et cap. 4. ei qui operatur merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.

3tio modo sumitur pro compensatione beneficii gratis dati; secundum quod dicimus agere gratias beneficiorum; et in hoc sensu a quibusdam dicitur gratia ~~reflexa~~ activa reflexa seu reciproca.

Hic notat D. Thom. et bene, quod: horum trium 2dum dependet a primo, ex amore enim, quo aliquis habet alium gratum, procedit, quod aliquid ei gratis impendat: ex 2do autem procedit 3tium, quia ex beneficiis gratis acceptis gratiarum actio consurgit.

Sed nec minus bene ibidem notat, quod quoniam dilectio saltem humana causat bonitatem rei dilectae, bonitatem sed ipsa saltem ex parte praesupponit.

Decor gratia dicitur etiam in alio sensu, id quod habetur sumitur facit gratum, et in eo sensu dicitur: psal. 44. diffusa est gratia in labiis tuis. Et proverb. 31. fallax gratia, et vana pulchritudo etc.

Gratia sumimus hic potissimum in 2do sensu. quare sit.

Responsio 1ma.

Gratia prout in praesenti tractatu sumitur est donum homini a Deo gratis datum sub nomine huius intellige sive velis qualibet verba gratia intelligendum sit id.

Responsio 2da.

Gratia sic accepta eo modo dividitur in gratiam naturalem et supernaturalem idque vel quo ad modum, aut relative tantum, vel quo ad substantiam et absolute.

Supernaturalis in gratis datam, et in gratiam sanctificantem seu gratum faciens in habitualem et in actualem seu effectivam. Effectiva in meritoriam et auxiliantem. auxilians in externa et interna. interna in gratiam sanitatis et gratiam medicinalem. utraque in praeveniens, concomitante et subsequente. praeveniens in sufficientem et efficacem. Has omnes gratiarum species explicabunt quaestiones disputationes subsequentes. quare sit.

Quaestio 2da.

Quid sit gratia naturalis et quid supernaturalis.

lv naale sunt ut de graa dici pot in 3tii sensu intelligi. – Imo: pot id dc supfabili quod fit ex una acceptione cuiusdam sive boni sive mali quo in sensu etiam peccatum Orgle, quatenus illud fit in naa generalimus, dici munus pro sui naale.

2do – pot naale id falle dc supfrategi naa generiens e cass pfiul et in h: sensu nullu e donu (nullaque proinde graa) quo non posit dici naalis. 3tio – strictius pot naale id dc et solu supfor quod aut naa generis duit quae ab ea fluunt, refferere pot quatenus in ea sit ina sui sufficiit falle exigitivas: et hic e 3tius sensus, in quo to naale opponitur supnaati.

Sed et hac vox supnaalis pot quoque varie sumi, et 2du quosdam velut gradus: na Imo pot quod dici supnaale relative tantum: ipe relative tantum ad una naa non ad alia: sic multa possunt esse, quae sunt supra naa hois: quo non sunt supra naa Agli: puta movere potias sensivas internas alterius hois: transferre Corpora per medium aera &c. 2do: dr: supnaale: quod ad modum tantum: et e id quod possit rave sui esse, e supra naa, sed rave modi, quo ad modum tantum et e idqd possit rave sui ee, e supra naa: sed rave modi, quo fit: aut dat. Sic sunt v.g: visus a Caecu nato a Christo redditus in rave sui non est, sed tantum rave modi sunt supnaalis; sic donum linguarum datum Aptlis &c. 3tio pot dici supnaale tantum 2dum quod, et illud est quod sive rave sui ee sive rave modi e quod est supra naa tantum vires physicas, at non supra morales: et sic est videtur certum Creatio naalis originum nostrorum, de sufisset sive sufisset quod supra vires phias ea acciniens instar primi; at non sufisset supra morales: quo et forte talis sufisset resurrectio Christi. – 4to: illud proprie absolute et simpliciter dr: supnaale quod rave sui esse, sive ee illud in Entitate physicali, sive in primo modo sui quod substitutivo, ut unio v.g: hypostatica, quod rave sui ee superat omnes vires phias et morales activas et passivas sive exigitivas cuiuscumque Creaae sive Creatae sive Creabilis: talis e unio Hypostatica, et dale quosque supponimus ee Visione intuitivam Dei. – Ex his facilis e ad quest. Resp. Sed ex cuius occasione hic ingerunt Theli: supposito quod dentur Entia simpliciter et absolute supnaalia, sit quod in eo ordine generantur differantque ab Entibus pure naalibus, aut ab aliis non simpliciter et absolute supnaalibus, quae ab nonnullis potius praeternaalia quam supnaalia vocantur, ut ergo utrique quest. fiat satis sit.

Responsio ima.

graa naalis e quae sua naa vires falle phias non excedit, neque rave sui ee, neque rave modi quo fit aut confertur.

Et v. supernaturalis, quando eius vires saltem prius excedit, si non ratione
sui esse saltem ratione modi quo confert.
Rota. S^o fonte multi ex Junioribus volunt a priori ex vi eo quod utraque essentia q
gnet convenit, ut et sola divino.

Venio ad 2. quaest. Dicunt Amo nonnulli supernaturale entium supernat.
supernaturalium consistere in respectu ad Deum non ut unum sed ut trinum, ita
Lumel. Verum sic

Refellit haec S^o nam cum entia illa erunt supernaturalia quae spectarent
Deum trinum, sunt eadem essentiae, ibi quae ut obtinet, quo in alio modo, at neque
sic spectant Deum ut trinum. Amo non ut eadem essentiae, Deus non agit ad
extra non ut trinus sed ut unus. 3° non ut obtinet, quia virtutes super
naturales puta morales infusae non spectant Deum ullo modo ut trinum, immo
Deum quandoque ipsa quod visio beatifica et Deum necessario spectat ut trinum,
quia quae Deitatis Deum videre potest non ipsis personis.

2° Dicunt alii: Entium supernaturale in eo esse quod Dei essentiam eiusque
attributa, ut in se sunt participent, naturalia vero prout sunt in aliis, ita Lumel.
Joannes Vincentius &c. Sed haec S^o, post minimum obscurissima est,
nam si per participare Dei essentiam eiusque attributa, ut in se sunt, inde intellat ac
ea immediate participare, tunc S^o est falsa, nam quaecunque creantur, tum
immediate fiunt a Deo, immediate eum participant, et tamen non sunt entia
supernaturalia: si vero per hoc participare Dei essentiam ac attributa, ut in se sunt
intellat, idem ac participare univoce, tunc etiam S^o est falsa, nam virtutes
et vitae participant univoce, et tamen non sunt entia supernaturalia, et ex contra gratia non
participat univoce, et tamen est ens supernaturale: si autem intellatur univoce
Deo eiusque ut in se est possidere, tunc forte vera erit aliquibus S^o, ut
patebit ex infra dicendis, sed erit obscurissima, sensus enim obvius huius verbi
participare Deum, non est hic Deum possidere, sed potius pervenit ad fruitionem alicuius
perfectionis divinae, sed ita ut esse est omni enti creato.

3^a S^o supernaturale constituit in ~~collatione~~ connexione cum gratia
sanctificante, ita Ribalda: sed haec S^o non eo non potest: Amo, quod hoc
quod convenit potest esse convertibilis cum supernaturali, sed non est ipsa supernaturalitas,
prius enim erit esse supernaturale, quam connexum cum gratia. 2° Id dicitur esse
obscurum, quia sit connexio conditionata cum gratia, quod sit quod sit supernaturalis.
3° ad assignandam radicem supernaturalitatis, non inde additur, quod in
bonis supernaturalibus et praeternaturalibus et indistincte quod tamen debet addere. Amo:
in praeternaturalibus, gloria enim quae est finis gratiae, sed gratia praestantius, et multo

magis unio Hypostatica. 2do n. notissimum, qua ideo confitemur grām ee. qd supernaale, qd sit medium ad gloriam, cum v. gloria ē supnaale, qd sit merces grāe: S. pariter a fortiori dicendū ē de unione Hypostatica.

3tia sntia ē: habere ens supernaturale, qd n. posit ee ab ullo agte naali. Ita de Lugo Comink. Sed neque placet hæc sntia, qa hoc nomen potius explicat, q. rem. qa 2do n. posse ee ab agte naali, ē qd consequitur entis supnaalitatem, n. ejus essentia; qa 3tio. tale ē ignotum, eus n. posse ee ab agte naali, q. ee supnaale, imo prius nobis innotescit aliqd ee supnaale, q. n. posse ee ab ullo agte naali, et ut plurimum 2dum arguimus ex primo, n. primum ex 2do.

5ta sntia. Supnaalitas desumitur ab obiecto ut attingibili certo quodam speciali modo, uti supnaali. Suar. Vasq. et alij pene multi. Ratio prima eorum ē, qd actus specificentur ab objectis, — at nec ea sntia satisfacit, qa 1mo h. sermo ē de supnaalitate formali, et de argumentativa tantum, sed de formali, falsa ē sntia, nam licet actus qde aut habitus specificentur formaliter ab objectis sed argumentative tantum, formaliter a. ab ordine ad obiectum, et qde ab ordine simpliciter 2dum sum esse, n. 2dum sum ee ad, h. ē a fundamento respectus Cathegorici, n. a respectu, superest qd semper explicandum, quodnam sit fundamentum illud, unde ens supnaale habet formaliter suam supnaalitatem.

Unde si sermo habetur tum de supnaalitate argumentativa, h. ē de eo, unde arguitur entis supnaalitas pariter n. erit sufficiens sntia, qa 1mo, quandoque sunt entia supnaalia, quæ nullum habent obiectum, circa qd versentur, ut vg. Character, habitus gratiæ, ipsa substantia. qa 2do circa idem omnino obiectum possunt ee actus etiam naalis et supnaalis, puta circa eandem miseriam pauperis sublevandam ex honeste, quo ē ipsa sublevanda, possunt ee actus et misericordiæ naalis, et misericordiæ supnaalis. Ratio ē, qa etsi varietur obiectum formale variatur actus, at n. semper eodem remanente obiecto, idem ē actus, remanebunt forte idem 2dum qd sunt logice, et in eo sensu verum ē, qd actus semper specificentur argumentative ab objectis, at n. semper physice, qa diversitas physica potest aliunde haberi, puta a principio effectivo. Sicut vg: sensatio hominis et equi sunt eadem logice, sed physice omnino diversæ, sunt n. spirituales in hoc, qa sunt ab aia spirituali, materiales sunt in Equo, qa sunt ab aia materiali, similiter ergo possunt duo actus ee idem logice, qa eundem circa idem omnino obiectum, diversi tamen omnino physice, qa unus vg: erit naalis, utpote a principio pure naali, et alter supnaalis ~~Et a principio alter et a principio supnaali~~ ut a principio supnaali;

Et quaestio ē in quo sive formali, sive etiam argitivè sita sit illa sup naalitas, et ab actu naali diversitas

Rndetur qda in eo sive diversite, qd obtum actus naalis erit obtum ut naale attingibile, obtum v: actus supnaalis erit qde ide obtum, sed ut supnaale attingibile, igr tt fit ibi obtum qd, ā ab obtum sub quo erit di: versum et h: suffit ad diversitē actuum

Sed qtra ē qd sic hic incidit in circulum, quaeritur enim unde actus arguitivè hbat sua supnaalitatē? Rdes, qa fertur in obtum ut supnaale attingibile, sed iā quaeritur unde hbt obtum ut sit supnaale attingibile Rdebis, pfecto, qd n: aliud Rdeas, qa pt attingi p actum supnaalē, qd actus erit arguitivè supnaalis, qa ipse ē supnaalis. denique ~~ope facilius~~ n ē facilius explicare, qd sit obtum supnaale, q qd sit actus supnaalis qre deficit ois hac dtio

Quid qd nos Rdebimus, qd id supponere oportet unionē Hypostica omi: dtinē unione intiale cum Deo intuitive viso, h: ē ipsa Visione Dei, ee qd simplr supnaale h: a: posito sit

Responsio:

Supnaalitas gratiae cuiuscumque alterius Entis simplr et absolte sup: naalis in eo sita ē, quod ad se exigatur qd eius sit pfioris et sup excellentiae, quo vires oes cuiuscumque naae Creatae aut creabilis tam passivas q activas tam morales q phias exsuperet, quo ad nos v: et arguitivè, qd pportione Ordinis hbat coioe cum Deo ut in se ē, seu Hypostica illa sit, seu intioalis possessiva p intuitiva eius Visione.

Pbr: 1ma ps: qa Entis supnaalitas qvenientissime qstituitur in eo, qd in eo et solo Ente supnaali reperitur, qd ē in eo tam eius excellentia supra hus oe naale qtinet, atqui eiusmi ē ea, quo in illo ē pfioris q vires oes cuiuscumque naae tam activas, q passivas tam morales, q phias exsuperat. qd

2da v: p. pbr: qa in Entibus supnaalibus ind sumus notius qd possimus cognoscere Entis supnaalitatē, q qd exigat eiusde ee Ordinis coioe cum Deo, ut in se ē, h: ē aut cum unione Hypostatica aut in Visione intuitiva et possessiva Dei. Sin: v: qa meritum eiusdem dbt ee ordinis cum mercede et dispo cum sua rae q disponit ind: ideo arguimus graa hbtlē, quo ē meritum et dispo ad gloria ee supnaalem, ide dicitur de graa actuali ind.

Obycies 1mo ex responsis videtur sequi nullum dari hus simplr supnaale.

Rbr: qa nullum dabitur, qd superet vires tam passivas naae, naalle

nāā poterit illud recipe: imo. et exiget nāā n. videl. id q̄ exigere q̄d p̄t erit sū effectivē recipe; ne sc. eius potiā passiva sit frustra.

R. cv. gta et eius pbaoe illud n. dixit superare vires passivas nāār qd propter sui excellentia nunq̄ p̄t a potia passiva exigi: atq ens supnaale propter sua gfūe nunq̄ p̄t ab ulla potia passiva nāāli exigi. go ec.

Ad id q̄d dr: go potia illa quae potest illud recipe erit frustra cotgla na potia illa passiva e nāālis n. supponimus eat nulla e potia passiva nāālis quae n. posit p ens tn nāāle impleri: et sic impedita ne sit frustra sicuti vas quocunq liquore impleatur n. e frustra, et n impleatur pretiosissimo. ad 2. exigit ut potia passiva nāālis n sit frustra: n exigit ens supnaale quo ut ita dicā superimpleatur

Obiicies 2do. go saltē Creao erit supnaalis, nā ex nobis superat oes vires cuiuscunq nāe.

R. imo forte n superare morales, eo q̄d im n. crea aliis seu Creata seu Creabilis — posit p meritu nāāle mereri Creaoe alterius entis nāālis, qu. est. 2do Ens Organi salu hois exigere Creaoe de: go creao ul sn n superat exigitia cuiuscunq nāe.

3tio. quocunq nāā exigit ut sc. Deus velit ea ce: Creet: go nulla Creao nāā e sup aliqle eius exigia.

4to. iis omissis D. Creao superat vires oes cuiuscunq nāe ex eo sibi Exigentis, tam ex alio cuiuni cap: esto. ex superexcellentia sua in sui que N. nāā n. Creao in n. distīs, a nāā n superat eā impfioe, plerea Creao et gservao idem sunt: at gservao n. superexcellit ens gservatum go nec ens Creatum eis

Obiicies 3tio. q̄ia hbent Ordine ad unione Hypostaticam aut ad gloriam: quae tn n sunt supernaturalia q̄d im. n. vg: utraq cognoscitatis cognitioe pure nāāli, ide dicitur de pluribus aliis: go saltē 2da pars hois e falsa.

R. nos p argumto supnaalitatis alicuius entis n asserere q̄d hbat Ordine ad gloriam, vg: sed q̄d hbeat pportione ordinis: at n oe q̄d hbet Ordine hbet pportione Ordinis: nā vg: cognitio spiritus de re nāāli hbet ordine ad re nāāle: neq tn hbet pportione Ordinis: ut actus meritorius hbet n tn Ordine, sed et pportione Ordinis in mercede, sic meritum cui sunt dispoo in foa [illegible] satis p presenti quaest: cuius usus erit ubi agetur de singulis entibus supnaalibus sc. q. 2. q̄d et gtplex graa gratis data

Quaestio 3tia.

Quid et quotuplex sit gratia gratis data.

Gratia gratis data continetur i. ad Corinth. c. 12. ubi sic dicitur v. 7. unicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem, alii quidem per spiritum datur sermo sapientiae, alii autem sermo scientiae secundum eundem spiritum, alteri fides in eodem spiritu, alii gratia sanitatum in uno spiritu, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum; atque haec omnia operatur unus atque idem spiritus dividens singulis prout vult.

His alii addunt ex v. 28. opitulationes, gubernationes, et ex Versu 5. ministrationes.

De prioribus novem sic dicit S. Th. q. 111 a. 4. gratia inquit gratis data ordinatur ad id quod homo alteri cooperetur ut reducatur ad Deum; homo autem ad hoc operari non potest interius movendo, hoc enim solius Dei est, sed solum exterius docendo vel persuadendo. Et ideo gratia gratis data illa sub se continet quibus homo indiget ad hoc quod alterum instruat in rebus divinis quae sunt supra rationem. Ad hoc autem tria requiruntur: 1mo quidem quod homo sit sortitus plenitudinem cognitionis divinorum, ut ex hoc instruere alios possit. 2do ut possit confirmare vel probare ea quae dicit, alias non esset efficax eius doctrina. 3tio ut ea quae concipit, possit convenienter auditoribus proferre. Hoc autem posito tria praecipue sunt ad singula pertinentia.

Quantum inquit ad 1mum tria sunt necessaria, sicut etiam apparet in magisterio humano; oportet enim quod ille qui debet alium instruere in aliqua scientia, 1mo quidem principia illius scientiae sint certissima, et quantum ad hoc ponitur fides. 2do quod recte se habeat circa principales conclusiones scientiae, et sic ponitur sermo sapientiae. 3tio ut etiam abundet exemplis et cognitione effectuum, per quos interdum oportet manifestare causas, et quantum ad hoc ponitur sermo scientiae.

Ad quantum ad 2dum: confirmatio in iis, inquit, quae subjiciuntur rationi est per argumenta; in iis autem quae sunt supra rationem divinitus revelata, confirmatio est per ea quae sunt divinae virtutis propria, et hoc dupliciter: uno quidem modo, ut doctor sacrae doctrinae faciat opera quae solus Deus facere potest in operibus miraculosis, sive sint ad salutem corporum, et quantum ad hoc ponitur gratia sanitatum, sive ordinentur ad solam divinae potestatis manifestationem, sicut quod sol stet aut obtenebrescat, quod mare dividatur, et quantum ad hoc ponitur operatio virtutum. 2do ut possit manifestare ea quae solius Dei est scire, et haec sunt contingentia futura, et quantum ad hoc ponitur prophetia, et etiam occulta cordium, et quantum ad hoc ponitur discretio spirituum.

Denique quantum ad 3tium facultas inquit pronuntiandi potest attendi vel quantum ad idioma in quo possit aliquis intelligi, et 2do hoc ponuntur genera linguarum, vel quantum ad sensum eorum quae sunt proferenda, et quantum ad hoc ponitur interpretatio sermonum. Ita S. Thom. [illegible]

Responsio prima

grãa gratis data est donum supernaturale ad proximi salutem directe ordinatum. directe in e... ex ... intione donantis, quis inservire quoque possit, et indirecte etiam inserviat saluti accipientis. porro divus gratis data retento nõe generico i.e. qui subandiret grãa gratis data tum res in gratum faciens. Hinc ut hr: Matth: 7 multi dicent dies: Domine Dñe nonne in nõe tuo prophetavimus, et in nõe tuo demonia eiecimus, et in nõe tuo virtutes multas fecimus, quibus tunc reddet Christus, et tunc confitebor illis, quia numquam novi vos, discedite a me, qui facitis iniquitatem: numquam novi vos, qui nõ tunc quod in prophetabant, vel demonia eiiciebant, aliasque virtutes faciebant.

Responsio 2da.

grãa gratis data numerantur a D. Th. 9. ab aliis 12. quae singula definiuntur ut infra.

1ma. fides e certitudo de rebus invisibilibus, quae sunt principia S. doctrinae ita ex D. Th: Ab aliis e excellens intelligentia rerum fidei divinitus data, et intrepiditas quaedam ad ea profitenda et declaranda. Ab aliis e certa fiducia in ... miracula ubi opus erit, de q. Apostolus 1. ad Cor. c. 13. si habero oem fidem ita ut montes transferam.

2da. sermo sapientiae ex D. Th: e facultas inferendi aliquos ex principiis fidei; ab aliis e facultas altiora fidei mysteria docendi apte ad persuadendum.

3tia. sermo scientiae e facultas explicandi res fidei et morum, easque ad captum etiam rudium per exempla et rerum humanarum ...

4ta. grãa sanitatum e facultas curandi morbos divinitus data.

5ta. Operatio virtutum e potestas patrandi miracula maiora.

6ta prophetia e donum divinitus praedicendi futura et occulta cognoscendi ita ex D. Th. at ... aliis e forte etiam donum explicandi S. Scripturam.

7ma discretio spirituum e donum manifestandi occulta cordium, sive ut alii e spiritualis sagacitas discernendi motus animi eorumque originem, quae ad instinctum divini procedunt, quae a demone, quae a nãa.

8va. genera linguarum e donum i.e. loquendi diversis linguis, i.e. sub unica lingua ut populi diversi ea intelligant.

9na interpretatio sermonum e donum exponendi quae ab aliis vel maxime quae a scriptoribus canonicis prolata e sive ... sive aliis linguis.

10a opitulatio e donum iuvandi hilariter aegros, pauperes, peregrinos et hospites.

11a gubernatio e donum bene regendi fideles ex officio suo.

12. ministratio denique e donum rite ministrandi sacra ... oia ecclesiastica. et haec de gratiis gratis datis sufficiant.

Quaestio 4ta

Quid et quotuplex grãa gratum faciens.

gratum ad notionem opponitur grãa gratis data. Hinc fit

Responsio 1ma.

gratia gratum faciens dicitur ea, quae ad salutem supernaturalem sive divine ordinatur, et quatenus ea quae vel formaliter vel causaliter seu effective facit subiectum suum Deo gratum etc.

Responsio 2da.

duplex est gratia gratum faciens formalis et causalis seu effectiva; formalis unica est quamvis diverse aliquando nominata. Causalis item duplex meritoria et auxilians. meritoria est triplex, scilicet virtutes supernaturales. Auxilians alia externa alia interna, quae specialiter dicitur gratia actualis, et multipliciter subdividitur.

Explicatur et sui explicatione probatur: 1mo.

vocatur ab habituali, quia est quid in anima permanens, vel ut habitus, vel saltem instar habitus. dicitur gratia sanctificans, seu iustificans, quia per eam homo formaliter sanctificatur seu iustificatur.

2do est unica, quippe eiusdem speciei in omnibus, quamvis in aliis maior et in aliis minor.

3tio diverse tamen aliquando nominatur, nam aliquando dicitur prima et aliquando 2da. dicitur prima, quando nullam priorem invenit, sive quando homo facit ex iniusto iustum, et dicitur 2da, quando alteram invenit priorem, sive quando facit ex iusto magis iustum. Item sancta mortuorum dicitur, quae per se est gratia prima collativa. Sancta vero vivorum, quae per se est gratia 2da collativa. gratia prima non cadit sub meritum etiam de congruo, gratia 2da cadit, cum ut ait Augustinus epistola 105: gratia nunquam est aliud nisi quia datur gratis, nec ideo est merito data, sed quia data est et ipsa merita quibus datur.

4to gratia gratum faciens causalis seu effectiva, est quae causat gratiam formalem, ideoque vel quia eam meretur merito saltem de congruo, seu disponit ad eam, vel quia auxiliatur ad eam merendum. hinc alia dicitur meritoria, et alia auxilians.

5to meritoria est triplex, est triplex scilicet virtus supernaturalis, scilicet fides, spes et charitas; quia ea sunt virtutes per quas homo aut meretur gratiam sanctificantem, aut ad eam se disponit. quamvis ea sint vere gratiae, vere dona gratis data, tamen sub nomine gratiae vulgo non intelliguntur, sed primum virtutum nomen sibi retinent. de his loquentur tractatus subsequentes de virtutibus.

6to gratia auxilians alia externa, quae per se non est simpliciter supernaturalis, quamvis ad supernaturalem finem a Deo ordinata, ut est praedicatio Evangelii, exhortatio ad bonum etc. Alia interna subiecto inhaerens, ut illustratio in mente, inspiratio in voluntate. et eiusmodi gratia auxilians nomen retinet gratiae actualis, licet sit per oppositionem habituali, quia est ad singulos bonos actus necessaria, et dicitur suo loco.

7mo gratia haec actualis multipliciter subdividitur, ut vel quia subdivisa est.

Alia in dr: grāa sanitatis, quae nempe fuit Adamo data in statu innocentiae suae; Alia grāa medicinalis, quae datur in statu naturae lapsae ut medeatur infirmitati, quae ex peccato orig[inali] provenit, vocatur haec saepius etiam grāa Christi, grāa salvatoris. Rursum grāa actualis alia praeveniens, alia concomitans, et alia subsequens, Scilicet respective ad actum propter quem datur, sive ut adiuvet potentiam ad primo eum agere, sive ut simul in ea concurrat ad actum, sive ut eam conservet in bono actu. Rursum praeveniens alia sufficiens, quae non obtinet effectum ad quem datur; Alia efficax, quae obtinet.

Haec in praesenti de grāa habituali et actuali sufficienti, reliqua fuse tractabimus in duabus sequentibus disputationibus.

Disputatio 2da.

De gratia Habituali.

Per grāa habitualem homo fit iustus. Hinc de ea agere non possumus, quin explicemus pene omnia, quae ad iustificationem pertinent. Quoniam autem haec fuit e maximis Errorum fontibus, per quos Recentiores Haeretici ab Ecclesia discesserunt, inde quoque fit, ut ante omnia proponere, tum Haereticorum Errores, tum Ecclesiae doctrinam exponere, ut deinde in singulis accuratius inquirere possimus.

Errores quidem omnes eorum diversitate annotare, quis sane non facile, cum circa iustificationem et grāa tot pene fuerint sensus quot haeretici, quis facile sufficeret forte indicare, quod de ea habet confessio Augustana. Sed quia hic versamur, hinc inter Argentinenses Lutheranos, inde inter Basileenses Calvinistas, operae pretium erit, quid isti in suis Academiis doceant, breviter exponere.

Doctrina Confessionis Augustanae de Justificatione et grāa art. 4to.

Sic docent, quae nempe Lutherani, qua confessione sua Imperatori Carolo 5. offerebant in Comitiis suis Augustae an. 1530: quod homines non possint iustificari coram Deo propriis viribus, meritis aut operibus, sed gratis iustificentur propter Christum per fidem, cum credunt se in gratiam recipi, et peccata remitti propter Christum, qui sua morte pro nostris peccatis satisfecit, hanc fidem imputat Deus pro iustitia coram ipso. Rom. 3. et 4.

Haec est veluti generalis Lutheranorum et Calvinistarum doctrina, quam videre quidem a sectatoribus aut explicatur ~~aut modificatur~~.

Doctrina
Lutheranorum Argentinensium circa iustificatione et gratia

Itam summatim clare exposita in compendio locorum Theologicorum editum primum a Leonardo Huttero Theologiae professore in Academia Wirtenberg. deinde Argentorati recuso in usum Gymnasii argentinensis, [illegible] in loco 12. qui inscribitur de iustificatione hominis peccatoris coram Deo.

Quaestio 1ma quid significat verbum iustificare in hoc articulo. R. significat idem quod absolvere a peccatis, et aeternis peccatorum suppliciis, sive iustum pronuntiare, quo sensu verbum hoc passim in scriptura accipitur, ut Esaiae 5. Vae illis qui iustificant impium propter munera, et iustitiam iusti auferunt ab eo. Cum vero vulgari vel quod iustificari impium.

Quaestio 2da quomodo definis iustificatione hominis coram Deo.
R. iustificatio est opus Dei, quo homo peccator, ex solo intuitu ex mera gratia, sive gratis a peccatis absolvitur, eique peccatorum remissione donat iustitiam Christi ita imputatam, ut plenissime reconciliatus, et in filium adoptatus a peccati reatu ac supplicio liberetur, et vitam aeternam beatitudine consequitur.

Quaestio 3tia ergo quot partibus absolvitur vera coram Deo iustitia
R. duabus, quarum una est privativa, qua Deus nobis aufert id quod nobis inest hoc est remittit peccata ex mera gratia, nullo operum nostrorum respectu, altera est positiva, qua Deus donat nobis id quod nobis non inest, sive inheret, hoc est imputat nobis iustitiam obedientiae Christi, quae utraque pars uno imputationis vocabulo in scriptura exprimitur ad Rom. 4. unde etiam iustitia nostra dicitur imputativa.

Quaestio 4ta. ut plenius haec intelligantur, recensere quae et quot causas iustificationis nostrae genitas.
R. causae sunt iustificationis nostrae. 1ma gratia Dei. 2da meritum Christi. 3tia fides, quae haec ipsa beneficia Dei in promissione Evangelii amplectitur.

Quaestio 5ta. quid intelligis per gratiam Dei.
R. non infusam charitatis habitum ut Pontificii somniant, sed gratuitum vereque paternum misericordiae divinae favorem, et immensum amorem Dei, quo ipse nullo prorsus nostro motu merito ad miserationem [illegible] nostri fuit impulsus, et propter unicum meritum, sive obedientiam filii fide apprehensam credentibus in gratiam recipere peccata condonare, et in aeternum salvare constituit.

Quaestio 6ta et 7ma ut est doctrina [illegible] praecedentibus probatione [illegible] suo loco

Quaestio 8va. quid per meritum Christi intelligis.
R. intelligo obedientiam Christi, non eatenus quia patri obedivit per totam passionem et mortem sed et quia nostri causa sponte sese legi Dei subiecit, eamque obedientia sua illa implevit.

ita ut Deus propter solam Christi obedientiam, quam agendo et patiendo pro nobis praestitit, peccata nobis remittat, nos bonis et iustis nos reputet et salute aeterna donet. ad Rom. 5. Sicut per unius hominis inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita per unius obedientiam iusti constituentur multi.

Quaest: gratia et iustitia nihil ad praesens &c.

Quaest: 17ma. Cur fide munerus inter causas iustificationis &c.

R. quia sola fides est illud medium et instrumentum, quo gratiam Dei, meritum Christi, et iustitiam promissam illam, quae coram iudicio Dei consistere possit consistere possit, apprehendere et accipere possimus.

Quaest: 18. quid est fides iustificans?

R. fides iustificans non est tantum notitia historiae de Christo, sed est ingens [illegible] donum, quo Christum Reparatorem verum, in verbo Evangelii recte agnoscimus, ipsique confidimus, quod videlicet propter solam illius obedientiam ex gratia remissionem peccatorum habeamus, sancti et iusti coram Deo Patre reputemur et aeternam salutem consequamur.

Quaest: 18. hoc [illegible] sequitur nihil ad doctrinam.

Quaest: 19. cum in hoc articulo frequenter sit usus particularum exclusivarum sola fide, tantum per fidem &c. sive velis propter quas causas earum usus sit retinendus.

R. propter tres potissimum causas. 1ma. ut omnia nostra opera sive antecedentia sive consequentia sive praesentia, omnisque eorum dignitas et praestantia ex articulo iustificationis penitus excludatur. 2da. ut hoc officium et haec proprietas fidei solius sit, maneatque, quod videlicet sola fides, et nulla prorsus res alia sit illud medium et instrumentum, quo Dei gratia et meritum Christi in promissione Evangelii apprehendatur, accipiatur, quo nobis applicetur. 3tia. ut neque renovatio, neque sanctificatio, aut ulla alia virtus, aut opera, aut pars, aut causa iustificationis, quocunque praetextu, titulo ac nomine articulo iustificationis tanquam ad eam res necessaria aut pertinens immisceantur.

Quaest. 20. quod fides in iustificationis actu possit esse sine bonis operibus.

R. minime, fieri neque in hoc parte fides et bona opera ita a se invicem divelluntur, ut fides aliquando et aliquandiu stare possit cum malo proposito, sed distinctio est haec respectu ordinis causarum et effectuum antecedentium et consequentium.

Quaest: 21. hoc planius explica.

R. 1mo bona opera non praecedunt fidem sed sequuntur, cum enim persona iam est iustificata, tum etiam per Spiritum Sanctum renovatur et sanctificatur, ex qua renovatione, deinceps fructus hoc est bona opera sequuntur. deinde etiam ut Lutherus loquitur bene conveniunt, et sunt connexa inseparabiliter fides et opera, sola tamen fides est quae apprehendit benedictionem sine operibus, et tamen nunquam est sola.

Quaest: 22. unus adhuc me vellicat scrupulus, nempe quod Iacobus c. 2. affirmat hominem non iustificari fide sed operibus.

R. n. pugnat Jacob cum Paulo, nam Paulus agit de
fide in conspectu Dei, ubi illa sola apprehendit meritum Christi, et sic nos justificat a
Deo imputata. Jacobus vero agit q̄n de ea et quoniam videt hoc, sine fide
ipso b: in aliis hominibus vera et viva fide, sed mortua et simulata fide
agnoscere et discernere possit; unde Jacobus ea vocat mortua fide, q̄ n
bona opera et animus fructus sequuntur, et ideo recte negat nos fide sola justi-
ficari quae e sine operibus, h. e. quae improprie, non proprie fides dici potest in
aliis profanis et Hypocritis.

Quaest: ult. quae e altera diversitas rat. inter Paulum et Jacobum
R. altera in eo consistit, quod Paulus agit de hominibus coram Deo justificandis
ubi sola fides apprehendens gratiam Dei et meritum Christi locum obtinet. Jacobus v. agit
de hominibus iam per fidem justificatis, qui per bona opera in hoc mundo agnoscuntur.

Haec enim doctrina Argentin. Lutheranorum in qua nec apex quidem fuit
immutatus. nunc sit

Doctrina

Calvinistarum Basileensium circa justificationem et gratiam

hanc desumemus ex Compendio Theologiae Christianae. Authore Joan. Valerio
Thelio [?] et professore Doctore, etiam Academiae Basileensis professore ordinario,
Edito Genevae an. 1666. Autoritatem eorum studiosorum.

Sic igitur agimus de justificatione l. 1. c. 30. juxta quem ea definitur dicens justificatio
e actio Dei gratuita, qua electi propter plenissimam Christi satisfactionem a peccatis absolvuntur
et justi ac vitae aeternae heredes pronuntiantur. Hic enim nos ad ea causas explicat
23 ut similiter ut vocat Canonibus.

1mus. justitia juxta institutum aut causae e aut personae. causae justitia e
qua homo alioquin peccator in certo aliquo negotio innocens aut justus dicitur.
personae justitia e perfecta l. inchoata, perfecta legalis, v: qua venimus lex coelestia
gratuita l. Evangelica: qua venimus ea Legis in Christo obtinemus, inchoata e qua
Spiritus S. in fidelibus in hac vita inchoatur, altera v. perficit. justitia igitur
Christi perfecta justificationis, inchoata v. sanctificationis e. forma.

2dus justificare in hoc loco n. e justitia afficere sanctitatem justitiam inhaerente
infundere, ut volunt Pontificii, sed forensis justificatio e a peccato absolvere et
justum pronuntiare.

3tius. causa efficiens justificationis effective intellecta e tota Sancta Trinitas
4tus causa enim per . . . . i. e. causa seu impulsiva est e mera gratia seu
gratuitus Dei favor.
5tus causa per . . . fides e principalis seu Organis e Christus.

i. id ē Deus hoc.

6tus caa eius instrumentalis ē Verbum Evangelii.

7mus justificationis passive sumptae, respectu hominis qui justificatur, nulla caa ē nisi instrumentalis, fides.

8vus phrasis haec fide justificamur Metonymica ē, et aeque pollet hinc merito Christi fide apprehenso justificamur.

9nus sola fides justificare dr: respectu eorum quae quidem sunt Effecta fidei quonia sed non sunt caa justificationis, ut n. praecedunt justificandum, sed sequuntur justificatum.

10mus fides non per se opus aut dignitate sua, sed qua instrumentum Christum apprehendens justificat.

11mus materia justificationis active sumptae ē tota Christi satisfactio qua et peccatis nostris poenas debitas persolvit et obedientia legi praestita perficit.

12mus materia eius passive accepta ē homo in se quidem miser, a Deo tn Electus, vocatus et fide donatus, exigitur tamen fides, et fides justificatione natura sit prior, tempore tn non differunt. — na ut addit in notis ad hos Canones appositis quemcumque hominem efficere vocatus fide donatus fideque justificatus.

13tius forma eius active intellecta ē totius satisfactionis Christi imputatio, qua tota quoque nostra ē in sensu ac si ipsi ea praestitissemus: addit in notis .i. justitia quae credenti imputatur, subjective ē in Christo, imputative in nobis.

14tus docemur tn eam justificationis caam duobus exprimi vocibus, remissione peccatorum et imputatione justitiae, seu abdicatione peccatorum, et adjudicatione Christi justitiae.

15tus licet a. haec duo beneficia subito et tempore concurrant, ratione tn distincta sunt.

16tus forma justificationis passive acceptae ē qua credentes fide velut animae manu Christum in solo merito suo apprehendunt sibique applicant.

17mus finis ipsius beneficii ē Dei gloria et salus nostra

18vus ex hac caarum commemoratione similiter colligitur hominem bonis operibus seu meritis suis coram Deo non justificari.

19nus Effecta justificationis sunt pax cum Deo, introitus ad eum accessus, gloriatio in tribulationibus, et non solum a peccatis liberatio quo ad reatum, et suppliciorum separationem, sed quo ad poenam.

20mus justitia nobis imputata perfecta et aequalis ē in omnibus credentibus.

21mus eadem manifestis exigitur. — fructus: ut liber: in notis, dona vocationis divinae a me — id ē sine poenitentia

22dus unica quoque ē: Ceterum addunt notae, Sancti ea justificati perfecta sibi condonari petunt, ut ea justificationis actu, qui fructu confirmatione et certificatione eius requirunt

23tius justificatio coram Deo alia ē, quam justificatio coram hominibus illa ex fide, haec ex operibus.

Ista hactenus de justificatione, qua clarius et certius intellecta, ut addenda, quae Author cap: septimo subjungit de Sanctificatione

Justificationem sequitur, ut lux solem comitatur, Sanctificatio. Est haec gratuita
Dei actio, qua fideles per fidem Christi insitos, et iustificatos per Spiritum S. magis magisque
a nativa pravitate liberat, et ad imaginem suam instaurat, ut ad eum bonis operibus
glorificandum idonei reddantur. in praefatus ad circa eiusmodi sanctificationem
i.e. sequentes tibi Canones

1mus Sanctificare h. l. non est ab usu profano segregare, sanctificare usibus desti:
nare, sed habitu sanctum facere.

2dus appellatur simpliciter sanctificatio, regeneratio, renovatio, conversio, poenitentia,
resipiscentia et glorificatio. — Sed noti tamen haec vocabula esse
ambigua.

3tius Causa efficiens eius est tota Sancta Trinitas, singulariter vero et termi:
nus respectu Spiritus S. a Patre ad hoc missus.

4tus Causa eius impulsiva interna est gratuita Dei benevolentia

5tus Causa [illegible] est Christus eiusque meriti sui efficacia

6tus Causa eius instrumentalis externa est doctrina legis et Evangelii, interna
vero est fides in bonorum operum radix.

7mus Huic extraordinaria quoque media accedunt, quibus Deus aut lata donat,
aut adversa, sc. forte adversa: sc. [illegible] afflictiones, miracula, terrores et similia

8vus In hac regeneratio seu conversio hoc plane [fide est]
passive, sed sese habitum in Sanctificatione vero [illegible] fide salvifica donatus fit principium
quoque agens est actionum suarum, [illegible] Spiritus S. gratia et impulsu

9nus Materia sanctificationis est totus homo eiusque intellectus, voluntas et affectus.

10mus Forma duobus actibus exprimitur, aversione a malo, et conversione ad bonum.
illa mortificatio veteris, haec vivificatio novi hominis, illa crucifixio et sepultura,
haec resurrectio nominatur.

11mus ~~[illegible]~~ finis eius Dei gloria, salus nostra, [illegible] certitudo [illegible] electio:
nis evidentia est [Fides est Signum]

12mus Sanctificatio in hac vita perfecta non est, unde opera quoque sanctorum, quippe
per Spiritus et Carnis lucta quo ad vivunt, in se sentiunt, imperfecta sunt.

13tius differt Sanctificatio a iustificatione — 1mo genere, illius n. iustitia ad
qualitatis, huius vero iustitia ad relationis categoriam pertinet. 2do forma 1mo
in iustificatione fides, ut manus iustitiam Christi apprehendens, in sanctificatione ut principium et
radix bonorum operum consideratur. 3tio in iustificatione tollitur peccatum quo ad re-
atum et poenam, in sanctificatione peccatum quo ad existentiam. 4to in iusti-
ficatione Christi iustitia nobis imputatur, in sanctificatione iustitia nova et inhaerens
nobis infunditur. 5to gradibus, nam iustificatio est actus momenta-
neus in omnibus perfectus, aequaliter contingens omnibus: Sanctificatio vero est actus succes-
sivus ad perfectionem tendens, et pro donorum Spiritus S. varietate in aliis magis

in aliquibus lucens.

Fuerit hoc ad longum referre ut certius pateat quaenam sit Haereticorum et Novatorum doctrina, et nunc antequam ad gratiam progrediamur, noverimus quod in hac doctrina erroneum sit, necesse est hic annotemus quaenam sit Catholica circa eandem materiam doctrina.

Doctrina Catholica.

Circa iustificationem et gratiam.

Continetur illa fuse in sess. 6. Conc. Trid. in capitibus 16. et Canonibus 33. hic summa duntaxat capitum referemus, paucis dictis quae magis necessaria sunt.

Capite primo exponit naturae et legis ad iustificandos homines imbecillitatem. Inde

In 2do agit de dispensatione et mysterio adventus Christi, ut et Judaeos qui sub lege erant redimeret, et gentes quae non sectabantur iustitiam iustitiam apprehenderent, atque per adoptionem filiorum reciperent.

In 3tio exponit qui Christum iustificantur: etsi n: ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis eius beneficium recipiunt, sed ii duntaxat quibus meritum passionis eius communicatur.

In 4to insinuatur descriptio iustificationis impii, et modus eius in statu gratiae, id est: translatio ab eo statu in quo homo nascitur filius primi Adae in statum gratiae et adoptionis filiorum Dei per secundum Adam Jesum Christum. additur autem ea non fieri sine lavacro regenerationis aut eius voto.

In 5to agit de necessitate praeparationis ad iustificationem in adultis.

In 6to explicat modum praeparationis, disponuntur nempe ad ipsam iustitiam dum excitati divina gratia et adiuti fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes vera esse quae divinitus revelata et promissa sunt, atque illud imprimis a Deo iustificari impium per gratiam eius per redemptionem quae est in Christo Jesu, et dum peccatores se esse intelligentes a divinae iustitiae timore quo utiliter concutiuntur ad considerandam Dei misericordiam se convertendo in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tamquam omnis iustitiae fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod et detestationem, hoc est per eam poenitentiam quam ante baptismum agi oportet, denique dum proponunt suscipere baptismum, inchoare novam vitam et servare divina mandata.

Capite 7. declaratur quid sit iustificatio impii, et quae eius causae; hanc nempe dispositionem seu praeparationem iustificatio ipsa consequitur, quae non est sola peccatorum remissio, sed et sanctificatio et renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiae et donorum, unde homo ex iniusto fit iustus, et ex inimico amicus, ut sit haeres secundum spem vitae aeternae. huius iustificationis causae sunt, finalis quidem gloria Dei et Christi ac vita aeterna; efficiens vero misericors Deus, qui gratuito abluit et sanctificat signans et ungens spiritu promissionis S.to

[illegible] hereditatis nostrae; meritoria a dilectissimo unigenito suo Domino nostro Jesu Christo, qui cum essemus inimici propter nimiam charitatem qua dilexit nos, sua sanctissima passione in ligno Crucis nobis satisfactione meruit, et pro nobis Deo Patri satisfecit. Instrumentalis vero sacramentum baptismi, quod est sacramentum fidei, sine quo nulli unquam contigit iustificatio. Denique unica formalis causa est iustitia Dei, non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit, qua videlicet ab eo donati renovamur spiritu mentis nostrae, et non modo reputamur, sed vere iusti nominamur et sumus, iustitiam in nobis recipientes unusquisque suam, secundum mensuram quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, et secundum propriam cuiusque dispositionem et cooperationem; quamquam enim nemo possit esse iustus nisi cui merita passionis Domini nostri Jesu Christi communicantur, id tamen in hac impii iustificatione fit, dum eiusdem sanctissimae passionis merito per Spiritum Sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum qui iustificantur, atque ipsis inhaeret; unde in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum haec omnia simul infusa accipit homo per Jesum Christum cui inseritur, fidem, spem et charitatem etc.

Capite 8vo explicatur, quomodo intelligatur impium per fidem et gratis iustificari: per fidem, quia fides est humanae salutis initium, fundamentum et radix omnis iustificationis; gratis, quia nihil eorum quae iustificationem praecedunt, sive fides, sive opera, ipsam iustificationis gratiam promeretur.

Capite 9no refellitur inanis haereticorum fiducia, quia: sicut nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, deque sacramentorum virtute ac efficacia dubitare debet, sic quilibet dum se ipsum, suamque propriam infirmitatem et indispositionem respicit, de sua gratia formidare et timere potest, cum nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum.

Capite 10. agitur de acceptae iustitiae incremento, quod petit sancta Ecclesia cum orat: da nobis Domine fidei, spei et charitatis augmentum.

Caput 11mum est de observatione mandatorum, quae dicit necessariam esse, nec impossibilem, ut ait: Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet et facere quod possis, et petere quod non possis, et adiuvat ut possis etc.

Caput 12mum monet praedestinationis temerariam praesumptionem cavendam esse, quia ut ait, nisi ex speciali revelatione sciri non potest quos Deus sibi elegerit.

Caput 13tium agit de perseverantiae munere, de quo scriptum est: qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit; quod quidem aliunde haberi non potest nisi ab eo qui potens est eum qui stat statuere, ut perseveranter stet, et eum qui cadit restituere. Nemo sibi certi aliquid absoluta certitudine polliceatur, tametsi in Dei auxilio firmissimam spem collocare et reponere omnes debent. Deus enim nisi ipsi illius gratiae defuerint, sicut coepit opus bonum, ita perficiet operans velle et perficere. Verumtamen qui se existimant stare, videant ne cadant, et cum timore ac tremore salutem suam operentur in laboribus, in vigiliis etc.

Capite 14to agitur de lapsis et eorum reparatione.

Capite 15to docet, quolibet peccato mortali amitti gratiam, non tamen fidem.

Capite 16. agitur de fructu iustificationis, hoc est de merito bonorum operum, deque

qui potens est eum, qui stat, statuere

proprijs meritis nasci, seu quod ut sibi libr: neqȝ propria nrã iustitia tamqȝ ex nobis propria statuitur, neqȝ ignoratur, aut repudiatur iustitia Dei: quae n: iustitia nrã dr: quod per eã nobis inhaerente iustificamur, illa eadem Dei ē, quia à Deo nobis infunditur per Christi meritum. etc.

Hanc totam doctrinam Sū terminat sessio, post hanc uniq. Catholicam de iustificatione doctrinam, quam nisi quisque fideliter firmiterque receperit, iustificari n: poterit, placuit sanctae synodo hos Can: subiungere, ut oēs sciant n: solum quid tenere et sequi ipse in capitulo doctrinam continet: sed etiam quid vitare et fugere debeant ipsi contentis in Canonibus. unde colligitur capita continere ac Canones esse de fide.

Sequuntur Canones 33. quorum undecimus, sic agens ad re praesentem pertinens sonat; si quis dixerit hoēs iustificari vel sola imputatione iustitiae Christi, vel sola peccatorum remissione exclusa gratia et Charitate, quae in Cordibus eorum per spiritum s. diffundatur atque illis inhaereat; aut etiam gratiam quam iustificamur esse tantum favorem Dei, Anathema sit.

His oībus sic praemissis, iam ē ad propositum discursum nrm accedamus, hoc Tractatum causa dividemus in 3. sectiones. prima erit de gratia ipsa, secunda de merito illius. et de tantô eam merearmur tertia de Existentia, tum in statu primaevo tum in statu naturae lapsae.

Sectio prima.
De
Natura gratiae Habitualis.

Vocatur alias iustitia, cum quaerimus hoc vox significat virtutem specialem iustitiae aut complexum oīum virtutum, sed prout significat formam, qua iustificamur, dr: ē gratia illa, per quam permanenter sumus formaliter grati Deo, et de hac sic sumpta quaeruntur 6. primo. an sit tantum favor externus, ipse Dei quã nos diligens, vel eius nos quibusdam vera spiritualia peccatores remittat tamquam iustos, et nobis eam quam eum nisi agat, n: puniens peccata nrã quinô haeredes nos faciens regni sui. an sit ad summum seu tantum remissio peccatorum, vel gratia in gratia Christi: an ad summum ipsa iustitia Christi nobis imputata: et per hanc imputationem facta nrã: et sic moraliter nos iustificans; an vero sit aliquid donum physicum, ac intrinsecum, eique inhaerens, per quod homo iam à Deo propter Christum dilectus, fiat iustus, et haeres, quia tali dilectione diligatur et diligi faciat. — quaeritur 2do. quid sit intrinsecè, sive qua eius Natio. 3tio. quae sint eius formales effectus. 4to. an vero oēs habeat a se ipsa et eodem ordine. 5to. an habeat propria entitatem et maxime an distinguatur ab habitu Charitatis per quam actione hoc entitas producatur, in quo subiecto recipiatur, et an et quomodo sit supernaturalis. 6to. an capax augmenti et quanti.

Quaestio 1ma.

An gratia habitualis sit tantum favor externus, quo remissio peccatorum, an tantum iustitia Christi imputata, an aliquod donum physicum reale animae inhaerens.

Hoc quaerimus, quia haeretici simul probant. Sit igitur

Responsio 1ma.

Gratia non est tantum favor externus, quo vere remittuntur peccata, sed non tantum non imputantur peccata.

Est contra eos qui in iustificatione non remitti quidem peccata volunt, sed tantum non imputari, seu non puniri; an Argentinenses, Hertii, an Basileenses non volunt, sed ambigi, quia etsi nonnunquam dicant peccata dimitti, attamen dimissionem non videntur aliter explicare, quam per non imputationem, seu per id quod Deus nos ipsos puniat, et non apparet ex quo Argentinensium et Basileensium, ne tantum errore videamur velle affingere etiam nolentibus, 1ma hoc contra quoscumque qui non admittent.

Pro: 1mo. ex Script: quae ut ait Bellarm. l. 2. de iustificatione c. 7. utitur omni genere vocabulorum, quae excogitari poterant, ad vera peccati remissione explicanda, ita ut fieri de industria [illegible] vocabula, quibus plenius declaret peccata aliquo vere tolli et aboleri, non vero aliquo respicere nobis, ipsa divina Script: ante non occuparit, dicit enim peccata tolli, deleri, mundari, ablui, purgari, longe fieri, proici in profundum maris, et hoc totum ex fine macula, ut 1mo. paralip. cap. 17. obsecro Domine aufer iniquitatem servi tui. Isa. 44. delevi ut nubem iniquitates tuas, et quasi nebulam peccata tua, quorum ipse ne vestigium quidem superesset. Ezech: 36. effundam super vos aquam mundam et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. psal. 50. asperges me Domine hyssopo et mundabor, lavabis me et super nivem dealbabor, an ita si peccatum remaneret? proverb. 15. per misericordiam et fidem purgantur peccata. psal. 102. quantum distat ortus ab occidente, longe fecit a nobis iniquitates nostras. Michaeae 7. proiciet in profundum maris omnia peccata nostra.

2do: in Evangelio Joan. 1. Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi. Act: 3. convertimini ut deleantur peccata vestra. 1. Joan. c. 1. Sanguis Jesu Christi emundat nos ab omni peccato. Act: 22. ablue peccata tua invocato nomine ipsius. 1. ad Cor: 6. haec quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis. ad Ephes. 1. Elegit nos in ipso, ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius in charitate. Et c. 5. Eratis aliquando tenebrae nunc autem lux in Domino. Et infra Christus dilexit Ecclesiam, et se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret mundans lavacro aquae in verbo vitae, ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, sed ut sit sancta et immaculata etc.

Petrus Act. 2. poenitentiam agite et baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum

Hæc et innumera alia scripturæ ita clara sunt, ut nullatenus videatur necesse ea ulterius ex patribus explicare. at

Respondent Haeretici [1] psal. 31. Beati quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata. Item, Beatus cui non imputavit Dominus peccatum, quibus in verbis explicari videtur, quod sit remitti peccatum, nempe tegi, seu non imputari peccatum. et hæc erit 2. Ratio probando ipsi tegi et imputari, aut vere [2] remitti, aut sint [illegible] remissa. — V. Aug. in illum psal. explicans, beati inquit quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata, non in quibus non sunt inventa peccata, sed quorum tecta sunt peccata, cooperta sunt peccata, tecta sunt, abolita sunt. si texit peccata Deus, noluit advertere, si noluit advertere, noluit animadvertere, si noluit animadvertere noluit punire, noluit agnoscere, maluit ignoscere. Beati quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata, nec sic intelligatis quod dixi peccata cooperta sunt, quasi ibi sint et vivant. tectaque peccata quare dixit [3] ut non viderentur, quod autem erat Dei videre peccata nisi punire peccata. Igitur tegere peccatum, est nolle illud punire, et prorsus illud delere. et certe quod aliud justificatio gratia infundit, nisi quod tegumentum tegat peccatum, cujusque macula nitore suo deleatur, Deo illud condonante.

Beatus v. Justinus Martyr in Dialog. cum Tryphone explicans eundem locum, Beatus inquit cui non imputavit Dominus peccatum, h. e. cui condonavit Deus peccata remittet, non sicut judicatis vosmetipsos fallentes, et alii quidam vestris similes asseverant, si illi sunt [4] [illegible] peccatores fuerint modo Deum noverint non imputabit eis Dominus peccata, h. e. prorsus delebit eorum peccata. et hæc contra eos hic sufficiant, contra quos a fortiori pugnabunt quæ modo in aliis thesibus dicturi sumus. Sit quod

Responsio 2da.

gratia seu justitia [5] non in sola peccatorum remissione consistit, probatur sequenti argumento ac prior. Responsio [6] nempe quod scriptura utatur eo genere expressionum, quo vix excogitari potuerunt ad significandum quod hoc non sola peccata remissione constet, sed et aliquid intus requirat, quo posse fiat justus, ut ut dicit ipse eo ipso quod sit justus, seu sanctum, mundum, consors divinæ, recipi in se fontem aquæ salientis in vitam æternam, semen Dei quod quis non peccat. Charitate diffusa per spiritum s. renovari, regenerari. Eph. ar. 7. ad Corinth. 6. sed abluti estis sed sanctificati estis. 2. ad Cor. 1. qui unxit nos Deus, et signavit nos et dedit pignus spiritus in Cordibus nostris. 1. Joan. 2. unctionem quam accepistis ab eo maneat in vobis. 2. Petri. c. [illegible] maxima et pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ. Joan. 4. qui biberit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in æternum sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. 1. Joan. 3. qui natus est ex Deo peccatum non facit quia semen ejus manet in eo. ad Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in Cordibus nostris per spiritum s. qui datus est nobis. ad Tit. 3. non ex operibus justitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam.

misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus S. quem effudit in nos abunde per Jesum Christum Salvatorem nostrum, ut justificati gratia ipsius haeredes simus secundum spem vitae aeternae. haec in ora pont in sola a peccatorum remissione [illegible] magnifice exprimendo statum illo, in quo per
Gratiam justificantem ex Ap. q. totius [illegible] in sola peccatorum remissione [illegible]
ineffabiliter gignimur, [illegible] in sola peccatorum remissione [illegible] nigl ad divina motus
D. Dionysius l. de Hierarchia Ecclesiastica c. 2do. Amoris nigl ad divina motus
dilectionis et proprio sacro dilectionis ad divina mandata facienda principiis, omo
progressus est sacratissima illa, et ineffabilis operatio, qua divinus in nobis status efficitur.
S. Cyprianus Epist. ad Donatum, postquam nigl unda genitalis auxilio superioris
aevi labe detersa, in expiatum pectus ac purum desuper se lumen infudit, postquam
caelitus spiritu hausto in novum me hominem nativitas secunda reparavit, si in ipse
profecto quod detraxerit nobis, quidquid contulerit, mors illa criminum, vita virtutum,
certe lumen illud infusum spiritus ille caelitus haustus, haec collata vita virtutum
est quod praeter remissionem peccatorum.
D. Basilius l. de Spiritu S. cap. 26. Sicut cernendi vis est in oculo sano,
sic et operatio Spiritus in anima purgata. et quemadmodum ars est in eo, qui nactus est illam,
ita gratia Spiritus in eo, qui recepit, semper quidem praesens, sed non perpetuo operans; en aliquid
habitualis praeter peccatorum remissionem.
Ad Trat: praecedentem vidimus, quam eloquenter S. Chrysost: exponat in
Homil. ad Neophytos eas dignitates, quae praeter remissionem peccatorum in baptismo conferuntur
etiam parvulis, ipse, ut eis addatur sanctitas, justitia, adoptio, haereditas,
fraternitas Christi, ut ejus membra fiant, et Spiritus [illegible] fiant [illegible]
quid sit illa sanctitas et justitia, quae addit peccatorum remissioni, nisi aliquid positivum
praeter remissionem peccatorum, audiamus a: eundem, quid sit divinus status gloria ex
plicantem in commentario in haec verba: in laudem gloriae gratiae suae, in qua
gratificavit nos in dilecto Filio suo ad Ephes. 1. gratiosos nigl nos reddidit
non est in statum peccati liberavit, sed et dilectos amicos effecit, quemadmodum si
quis scabiosum quempiam, peste, morbo, senio, paupertate pariter ac fame corruptum
[illegible] formosum mox adolescentem reddat, a quovis venustate superat vehe-
mentius, formam [illegible] splendore e genis emittat, ipsaque fulgura repercussione oculorum ob
fundat, qui deinde et in ipso aetatis flore gestiat, atque insuper et purpuream
omnigenis mundo vestiat atque exornet, sic [illegible] ad nos Deus et elaboratam et
pulchram, et desiderabilem ac dilectam reddidit. quod expressius
S. Ambr. l. 6. Hexameron. c. 8. [illegible] nigl ineffabili dono Spiritus an
[illegible] a Deo [illegible] quam ipse vocas, [illegible] dubitare non poteris, in [illegible]
[illegible] ineffabili orivata est in mente tua, utique non [illegible] pictus es ergo
o homo, et pictus a Domino Deo tuo, bonum habes artificem atque pictorem, noli

bona dere pictura, sed non fuco, sed fulgore fulgente, nec cera expressa sed gratia, cum ab eis loquimur pro sensu Ecclesiae Catholicae.

8. Hieronymus in praefatione commentariorum in threnos Ieremiae de anima peccatrice loquens, nudata est ingratitudine dei omnibus ornamentis suis, amictusque quo divinitus operta fuerat, foliis ficus pruinibus, remansit deformis etc.

Augustinus in psal. 67. gratiam comparat lacti et Christum monti ex quo fluit, ipse enim est mons incaseatus, propter parvulos gratia quasi lacte nutriendos, mons uber ad roborandos eos atque ditandos donorum excellentia, unde et ipsum lac, unde fit caseus, miro modo de ipso gratia manat, coagulatur ex abundantia viscerum maternorum et misericordia delectabili parvulis gratis infunditur.

Item quia in hoc nomine omnia explicari possunt per sola peccatorum remissione, ad augendi et annui(?) justificari per justitiam Christi nobis imputatam. Contra sit.

Responsio 3tia.

Quod per justitiam Christi ipsi imputatam meritorie justificari, nihil est quod obstet, ne dicatur, sed per eam hoc formaliter justificari error est, cui repugnant et doctrinas etc.

Utraque parte sic videt Bellarm. l. 2. de justificatione c. 7. si tantum solum vellent Haeretici nobis imputari Christi merita quae nobis donata sunt, et possimus ea deo patri offerre pro peccatis nostris, quoniam Christus suscepit super se onus satisfaciendi pro nobis, nosque deo patri reconciliandi, recta esset eorum sententia, quamvis modus loquendi in Scripturis aut Patribus aut nunquam aut rarissime inveniatur, sed ita imputari nobis Christi justitiam, ut per eam formaliter justi nominemur et simus, id nos cum recta ratione pugnare sentimus.

Plus dicit cap. 10 ubi explicans hunc locum, qui est de Christo: qui factus est nobis a Deo sapientia et justitia etc. sic ait: dicitur justitia nostra quoniam satisfecit patri pro nobis, et eam satisfactionem ita nobis donat et communicat, cum nos justificat, ut nostra satisfactio et justitia dici possit, sed non ideo per justitiam nobis inhaerentem vere justi nominemur et simus, tamen non per eam satisfacimus deo pro culpis nostris et poena aeterna, sed est illa justitia inhaerens cum remissione culpae et sempiternae poenae effectus satisfactionis Christi, quemadmodum docet Conc. Trid. sess. 6 c. 7. nobis in justificatione offeri et applicari, et hoc modo non esset absurdum si quis diceret nobis imputari Christi justitiam et merita cum nobis donentur et applicentur, ac si nos ipsi deo satisfecissemus, modo non negetur esse in nobis praeterea justitiam inhaerentem, eamque veram et absolutam esse justitiam, cum justis dei judicio non debeatur poena sed gloria. Sic in: loquitur D. Bern.: Epistola 190. ad Innocentium: si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, videlicet satisfactio unius omnibus imputetur, sicut omnium peccata unus ille portavit. Ita Cardinalis Bellarm. cum plane haec in re consentit Vasquez in 1. 2. disp. 202. in quibus quod.

Ad 1mam p. dicimus quod per justitiam Christi ipsi imputatam meritorie justificari nihil aliud est quam hoc justificari ex meritis Christi, a Christo oblatis et a deo acceptatis in hominis gratiam, perinde ac si ipse homo deo satisfecisset et ita justificationem promeruisset, atque nihil est omnino quod obstet ne quis sic loquatur, sed non est cur propter hunc loquendi modum

scriptura fieret, fide est in re consensus: hic quod quidem ad 2

Resp: a: hoc 2da pars hoc pro iustitia Christi imputata formali iustitiam e
hoc tamen realiter in se habere quo iustificati sed in bonum Christi a iustitia Christi ipsi est
fore ipsi homini iustitia et eum iustificans atque hinc Ecclesia repugnant Concilium et ratio: quod

Ad 1am: Concilium repugnare contra quod advertit Bellarm. l. cap. 2. de iustificatione
c. 7. Heretici: hactenus nullum omnino locum invenire potuerunt, ubi legeretur, Christi
iustitia nobis imputari ad iustitiam l. nos iustos esse per Christi iustitiam nobis imputatam
legimus quidem beatum esse, cui non imputantur peccata, et fidem reputari ad iustitiam etc.
Christum factum esse nobis a Deo sapientiam iustitiam et redemptionem sed tamen non legimus nobis
imputari redemptionem Christi aut sapientiam quasi nos redemptores Christi dicamus hinc
quis l: ipsum Dei Christum et sapientiam ita intelligimus nobis Christi iustitiam imputari:
si que loca ea in re ab Haereticis adducuntur explicabuntur in obiectionibus.

2do. repugnat etiam positive Concilium nam relegantur omnia scripturae loca
in quibus Ecclesia 2da parte est dari iustitiam in hoc ipsi iustitiam et pene
omnibus est ea in obvio et naturali sensu indicet illud quod hoc in iustificatione recepit, et
quod est formaliter iustus aliquid esse in ipso realiter et intrinsece existens et non aliquid mere ei
imputatum. Item l: solus Augustinus audiamus hic l. de gratia Christi cap. 15.
quomodo dicitur lumen quod illuminat etc. illuminans dicitur
quando ... dicitur iustitia iustificans est
iustitia iustificante et iustitia qua iustificatione facta est: atque iustitia iustificans e
iustitia Dei et Christi iustitia v: qua iustificatione fit est ipsa gratia formaliter hoc iustificans
iustitia Dei et Christi iustitia tantum Dei aut Christi. In psal. 98 vero
quod hoc gratia formaliter iustificans non est iustitia tantum Dei ... ipse in nobis fecit
laudemus et superexaltemus illum ... ipsa iustitia qua Dominus ipse in nobis fecit
quis ... in nobis fecit iustitiam nisi qui nos iustificat, nos quod impii ante eramus
... et iustitia ipse in nobis fecit ... placeamus. Ille Tract. 26 in Joan:
quod est iustitia Dei et iustitia hominis ... iustitia Dei dicitur quia Deus iustus est ... dat Deus
Deus ut iustus fit homo per Deum ... Et v: quod dicat quod imputari aliquid fit illud dari
indi, infundi, creari in nobis, fieri ... ut haec 2da videmus iustitia e gratia
dare, indita infusa, creata ... ... in nobis, pictura quae in aa
... non est aliquid pure imputatum.

3tio: repugnat quoque ratio ... repugnet ratio posse aliquem per alterum satis
facere et mereri etc. ... illi comunicare meritum sua satisfactione ... meritum at ...
omni ratio repugnaret ... iustitiae alterius ... sibi ... sua ... sanctitate ...
formaliter ... potuit quidem ... Christo sanctitas divinitas ... sanctitate huius ... ipsa ...
ibi ... Verbo unita, ... sanctitas hypostatica ...
suppositum. — potuit quoque peccatum Adami comunicari posteris ... quia ...
... ab Adamo ... ... peccati
... ... hoc ... Christo ... iustitia quae fit in Christo
... omni ... extra rationem.

Quod si dicens, id fallere propter ista iustitia Christi, homini gratia [illegible] hoc repu-
tabitur iustus. Nego conseq. quia non erit castus, sicut non pater putativus non est pater,
sic reputatus iustus non est propterea iustus. Deo a quo sic reputabitur, an à Deo? at
Deus res ut sunt reputat, nisi [illegible] quia si hoc non est iustus, tunc non à Deo reputabitur iustus.

Dices: non tamen dicetur reputari iustus, nisi quatenus Deus aget cum eo, tanquam si esset iustus,
eum compensando, et vitam aeternam donando. Quia Christus etiam dicitur Deus peccator,
quia Deus cum eo egit [illegible] si fuisset peccator, unde et ab Apostolo dicitur: quod Deus fecerit illum
pro nobis peccatum. Quo [illegible] tamen in eo sensu verum erit hoc reipsa non iustificari
sed remanere [illegible] peccatore, sicut Christus semper remansit iustus. Animadverte
contra script. et apostol. gratia omnes [illegible] ut vidimus, quo hoc omnes explicando [illegible] omnino nulla
et mirum [illegible] Lutherum [illegible] in eo articulo sectatores suos errore suo [illegible]
[illegible] calumnia [illegible] dicendo quod Catholici eo ipso, quod negarent, nos per iustitia
Christi iustificari, vellent nos [illegible] à iustitia Christi per propria et à meritis nostris soli
[illegible] iustitia iustificari. Id apparet in Apolog. confessionis August. qua
[illegible] absque indignatione vix legi potest hic articulus. Sane calumnia [illegible] potius reprehende
[illegible] De communi fide in his regionibus satis indicat [illegible] Clarissi-
mi D. Borselii [illegible] a parente [illegible] Landavensium, in hanc urbe
Argentinensem studiorum causa missus, [illegible] calumnia [illegible] Lutheranismum
paulo post vix à biennio [illegible] occasione conversionis suae suo
parenti exposuit. [illegible] Argentorati esse [illegible] longe alia [illegible] Ecclesiae Ponti-
ficiae, id est Catholicae [illegible], ac mihi imaginabar, ac mei me libri esse docere-
bant, inveni bona, quae frustra in Ecclesia Lutheri quaerens, mala non inveni, quae
suspicabar [illegible] indicaturus id quod procul dubio sibi à parente [illegible] incul-
catum erat [illegible] forte alios [illegible] in pulpitis Lutheranorum exercebant
quod et Argentorati [illegible] conversionis [illegible] refert. plura [illegible]
ferre, non videtur mihi utile. hic demum satis sit [illegible] ut Catholici [illegible]
et avocent à merito Christi, ut hi potius fundamentum totius Christianismi [illegible]
certe nemo est [illegible] hac sola calumnia [illegible] à Lutheranismo [illegible]
cum Dno Borselio abhorrere. Sed ut [illegible] sit.

Responsio 4ta.

gratia seu iustitia habitualis non consistit partim in aliquo homini inhaerente, partim
in iustitia Christi homini imputata.

Haec est gratia [illegible] adiuvit Conc. Trid. et ex cuius mandato
decreta [illegible] compositerat. De eo hoc [illegible] Pallavicinus l. 8. c. 11.
[illegible] iustitia [illegible] parte quae nobis [illegible] pariter bifaria dividebat.

Ex his [illegible] altera ab initio efficere ut a statu peccati, gratiam sanctificantem
ad statum filiorum Dei, et quem existimabat ille nobis donari: cum gratia per caritatem infusa
sive in re sive voto suscipiatur, ex parte altera ex qua dicit: hoc iustus iustitia
et hanc collocabat in actibus iustitiae ab eadem gratia productis. Secunda gratia extra
nos sita volebat, unde iustitia et merita Christi, quae ex divina commiseratione nobis
imputantur, quibus vita in qua [illegible] integra, sed non eam gratiam et ad caritatem efficienda quae
Deo placuissent. Sine iustitia Dei utraque parte infusa aiebat, nec
satis esse ut per ea [illegible] gaudia assumeremur, sive gratia seu pannus menstruatae nostris
operationibus tabibus foedatis, sive quantum attinet ad infusam gratiam nulla creata donis
qualitas posse dignos divina visione nos efficere, et quemadmodum Apostolus non sunt condigne ad
[illegible] passiones huius temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis –
Seripandum sequebatur in Concilio 5 alii Theologi. Secundam sententiam Vincentius Legionensis
definivit, negando hanc iustitiam Christi transfusam necessariam in iustis post mortem Christi
affirmando pro iustis ante mortem Christi; ceteri vero Seripandi sententiam penitus reiecere
et acerrime ea Lainius tunc Theologus in Concilio. Theologus contentionem utriusque [illegible]
Pallavicinus, quod sententia fuerat Seripandi quae in [illegible] fuit, ut videri in actis
Concilii relatus sit. Agitur gratia [illegible] Seripandum.

Obiectio. Quod primo haec iustitia habitualis multiplicitas proinde inutilis est
ut gratia per sacramentum etiam in parvulis collata ad iustificationem ut probabis quod sequitur.
ergo [illegible] si semel admittis aut gratiam infusam tantumdem virtute de se insufficientem
ad iustificationem et vero ad id valorem a iustitia Christi ipsi imputata accipere
moneta ad a [illegible] principis, et sic sufficere ad formalem iustificationem quam dicis, quaedam
tunc iustificationis valorem a iustitia Christi immediate accipere et sic [illegible] in doctrina
[illegible] sive reprobata Concilii quod gratia eiusmodi sententiae definitum est a Concilio unica
formalis causa iustificationis ac iustitia Dei inhaerens, et ne causa partialis quidem quo Christus
iustus est [illegible] hoc. Ex his fit

Responsio prima.

Gratia seu iustitia habitualis est donum Dei totaliter ad inhaerens. Est definita in Concilio
Tridentino: ut vidimus, et sequitur ex praedictis rationibus. Sic: gratia illa non est merus favor
externus, ut probatum est in prima, sive non consistit in sola remissione peccatorum sed in aliquo
superaddito, ut probatum est in secunda, sive illud quod est iustitia Christi nobis imputata, ut
probavit tertia, sive nec quidem partialiter, probabit quarta quod restat, nisi ut sit quid reale
et proprium nobis intrinsecum et ei inhaerens, quod quid sit eius deinceps explicandum. Sed prius
quid obiiciant Haeretici videamus.

Primo Vollebius canone [illegible] probaturus sic habet in verba … iustitia
quae credenti imputatur subiective est in Christo, imputative in nobis negant [illegible]
de hac imputatione ipsa Scriptura testari, sed quod clarissimis sensibus locis. Rom. 4

sicut David Beatum dilarat hoc cui Deus imputat justitiam absque operibus &c.
Ad Philipp. 3. vers. ubi duo per oppositionibus ut Christum lucrifaciam et comperiar in eo
non habens meam justitiam quae est ex lege, sed eam quae est ex fide Christi, id est inquit Author
justitiam quae est ex Deo per fidem, imprimis autem h: doctrinam stabilivit ita Christus peccata nostra
nobis id est justitia eius imputari dr: 2 ad Corinth. c. 5. sicut eum qui non novit
peccatum pro nobis peccatum fecit ut efficeremur justitia Dei in ipso.

Hocce est [illegible] doctrina sua probat Vollebius, itane [illegible] eorum sunt ut non
videret ex his errorem suum argui, et probari; quod non sit aliud, aliquid Christi imputari
et hoc habere illud tantum imputative. Imo loco ipso ut ad Rom. 4. dr.
ei autem qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam sed secundum debitum. quo autem si cui
fit sive merces imputatur, non habet mercedem illam nisi imputative.

Igitur ad Rom. 4. C. Beatum esse cui Deus imputat justitiam, id est do-
nat absque operibus, h: est gratis, qui nos arbitremur hoc fieri a Deo justificatione acci-
pere. Ad Rom. quo ubi nam dicat Apostolus se non habere nisi imputa-
tivam justitiam, ait quidem justitiam suam se non habere ex lege, sed ex fide Christi, neque nos
aliter loquimur, at haec justitia sua ex fide, ergo non est pure imputativa, sed vere sua.

Ad 2. Corinth. Videri ibi est glossa Vollebium, sicut non Christus non habuit peccata
nostra, ut sit peccator, sed tantum ut poenas luat peccatis debitas, ita nec nos habemus formaliter
justitiam Christi, ut simus justi ipsa, tantum ut accipiamus mercedem debitam justitiae Christi, cuius
pars prima est ipsa gratia, per quam formaliter justificamur. Hocce fuerunt fundamenta schisma-
tis Calvinistarum.

Objiciunt 2do. nos graviter Christo irrogare injuriam, propterea quod velimus nos non
per eius justitiam justificari, sed per nostram, ita ut de nobis videatur loquutus Apostolus, cum dixit
ad Rom. 10. testimonium perhibeo illis quod aemulationem Dei habent, sed non secundum scientiam
ignorantes enim justitiam Dei, et suam quaerentes statuere, justitiae Dei non sunt subiecti, finis
enim legis Christus ad justitiam omni credenti.

Respondeo hanc esse calumniam de qua supra: et qua dolo populus haeresiarchae seduxerunt,
a qua tamen sunt non magis salvi, nec minus quam ipsi abhorret omnis Catholicus. Dicant ab Augu-
stino quo sensu dicamus per gratiam suam unumquemque justificari. Super psalm. 30.
non illa dicta, in tua justitia eripe me: non in mea, inquit, sed in tua, si enim in mea,
ero ex illis, de quibus ille ait, ignorantes Dei justitiam, et suam volentes constituere justitiae
Dei non sunt subiecti, quod in tua justitia est non in mea, quia mea quae est praesertim iniquitas, et
cum ero justus in tua justitia ero, quia justitia mihi abs te data, justus ero, et sic tua erit
mea, ut tua sit et quia abs te mihi data, in eum enim credo, qui justificat impium, ut deputetur
fides mea ad justitiam, erit ergo et sic justitia mea, non tamen quasi propria mea, non quasi a me ipso
mihi data, sicut putabant, qui per litteram gloriabantur, et gratiam respuebant. [illegible]

ghio loco: Judica me Dne secundum iustitiam meam; certe non gloriabatur in sua iustitia
sed revocate ad Apostolum: quid enim habes quod non accepisti? et sic dic iustitia tua ut memi-
neris quod acceperis ea, sicut non ea invideas accipientibus ... Ergo in quo sensu di-
camus nos per iustitiam propriam iustificari, h. e. per iustitiam quae revera sit in nobis, sed
quod sit a Deo ex meritis Christi nobis gratis concessa. in eodem sensu idem S. Augus.
in psal. 55. explicans illa verba: in Deo laudabo sermones meos; sic dicebat:
s. Deo, quia meos? et in Deo et meos. in Deo, quia ab ipso; meos, quia accepi:
ipse voluit meos esse, qui dedit, amando eum cuius sunt; quia ex illo mihi sunt, mei facti sunt. [illegible]
si enim non dicas tuum, non accepisti; rursus si dicas tuum, ita quasi a te sit, quod dicis tuum, amittis
quod acceperas, quia ingratus es illi, a quo acceperas; sed in Deo quoque laudabo sermones meos, quia ipse
est fons sermonum verorum; meos, quia fideliter accepi. et ibi: ita sentiat ecclesia Catholica et
fidei Catholicus. [illegible]
Quod optime [illegible] nos nulla Christo irrogare iniuria, quia si per propriam redarguimus nos
iustitia iustificari, ut velimus ea nos totam Christo Dno, utpote quam ex eius meritis, non ex operibus
nostris accepimus, nec nisi per eius auxilium conservamus; ut hic loco dicit. Locorum Apostoli interea [illegible]
Obiiciunt 3tio. quaedam loca, in quibus putant asseri, nos non nisi per iustitiam
Christi iustificari; praecipua seligo ... Primus est locus in quo dicitur obtinere relationem
ad Rom. 1. Testimonium perhibeo illis, scilicet Iudaeis, quod aemulationem Dei habent, sed non secundum
scientiam: ignorantes enim iustitiam Dei et suam quaerentes statuere iustitiae Dei non sunt subiecti; finis
enim legis Christus ad iustitiam omni credenti ... I. non est iustitia Dei seu Christi, cum Iudaeis ignoramus,
cum quaerimus iustitiam statuere, quae nostra sit, nobisque inhaereat.
Secundus ibid. c. 5. sicut per inobedientiam unius hominis, scilicet ipsius Adami, peccatores constituti sunt mul-
ti, ita et per unius hominis, scilicet Christi, obedientiam iusti constituentur multi. Quod aliud significat,
inquit Calvinus, quam ipsa Christi obedientia est nostra iustitia. 3tius. 1. ad Cor. 1. Vos
estis in Christo Jesu, qui factus est nobis sapientia a Deo, et iustitia, et sanctificatio, et redemptio, ut
quemadmodum scriptum est, qui gloriatur, in Dno glorietur ... Ecce Christus factus est nostra iustitia,
nostra sanctificatio, ut quod ergo alia quaerimus nobis inhaerente. 4tus. 2. Cor. 5.
Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum ... Ergo re-
conciliamur, id est, iustificamur non in nobis, sed in Christo, idque ideo, quia Deus propter ipsum
Deus non imputat nostra peccata. 5tus. ibid. Eum, scilicet ipsum Christum, qui non noverat
peccatum, pro nobis peccatum fecit, scilicet ipse Deus, ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso ... Certe
sicut Christus non potuit fieri peccatum, nisi propter et per peccata nostra ipsi imputata, sic nos non
simus iustitia Dei, nisi propter et per iustitiam Dei nobis imputatam. 6tus. Ephes. 1.
Benedictus Deus pater Dni nostri Jesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali
in coelestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti
et immaculati in conspectu eius, in charitate.
7timus. et infra ... gratificavit nos in dilecto filio suo, in quo habemus
redemptionem per sanguinem ipsius, remissionem peccatorum secundum divitias gratiae eius ... si grati
facti sumus in filio: ergo non in nobis, sive non per aliquid nobis inhaerens.
8vus. et c. 4. Induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis

~~cum~~ sic Christus veluti indumentum iustitia ac sanctitate sua vera tegens peccata nostra, et sic tribuens nobis iustitiam et sanctitatem imputativam. [illegible] Ad hoc omnia

Ad 1mum. merito D. Paulus arguebat Judaeos, quod ignorantes iustitiam Dei, h: e: a Deo sibi gratis datam, aut dandam, quaerebant statuere suam, h: e: habitam ex meritis propriis seu ex observatione legis suae, et non ex meritis Christi, qui tunc erat finis legis, ut ipse iustitiam daret omni credenti in se. Quid nos tale dicimus. non sunt quod Judaei subtiliter iustitiam Dei, quod ad nos, qui nullam iustitiam in nobis agnoscimus, quam iustitiam Dei, id est quae sit a Deo, et non a fide nostra, quam nobis data est. relegantur quae ex cap: dicta sunt supra.

Ad 2dum. Verum est, quod sicut per inobedientiam Adami multi constituti sunt peccatores, h: e: quatenus in ipsomet Adamo peccaverunt, h: e: quatenus ab eo unaque peccato originali contraxerunt, h: quia cum ipse peccato suo meritus est tam sibi quam posteris privationem iustitiae originalis, et ita fuit causa moralis conditionis huius; ita per obedientiam multi constituti sunt iusti, quatenus eius meritis et peccatorum remissionem ac novam iustitiam, quam iustificati sunt, quibus quod omnibus Calvinus videt in eo loco quaerit, quod iustitia Christi est formalis iustitia nostra, et non tantum causalis.

Ad 3um. ut supra diximus, quod sicut Christus est sapientia et redemptio nostra, id est causa, a quo donati sumus et redempti: ita sit et iustitia et sanctitas nostra, quia ab eo sumus iusti et sancti, ipse efficienter, saltem efficientia morali et meritoria, non v: formaliter.

Ad 4tum. revera Deus in Christo et ex Christi meritis mundum reconciliavit sibi non reputans nobis peccata nostra, id est, nulla habita ratione peccatorum nostrorum, nostrorumque indignitatis. Quid inde? quod perfecte nos reconciliavit, non reputans peccata nostra, quod sane non videtur absque nullitate.

Ad 5tum. revera Deus Christum pro nobis fecit peccatum, id est hostiam pro peccatis, ut nos efficeret iustos in ipso, id est ex meritis eius. Quid inde? imo ut iam notavimus, sicut Christus pro peccata nostra, quibusvis ipsi imputata, non factus est peccator, ita nec nos pro iustitia Christi, quibusvis nobis imputata, non sumus formaliter iusti.

Ad 6tum. Vere Pater nos in Christo, et ex eius meritis elegit ante constitutionem mundi, ut in tempore essemus sancti et immaculati in charitate, ipse per iustitiam et charitatem, quam nobis gratis infunderet, et id ipsum quod dicimus.

Ad 7mum. iam vidimus, quomodo Deus nos gratificaverit in filio suo, ipse nobis innumera dona tribuendo, ex eius meritis; et inprimis ipsam iustitiam et sanctitatem, qua intrinsece iustificamur et sanctificamur.

Ad 8vum. induere novum hominem, h: e: Christum, est pro imitari, unde Apostolus postquam dixit, induite novum hominem, continuo subdidit: propter quod deponentes mendacium loquimini veritatem etc. sol non occidat super iracundiam vestram, quod probabat iam non fuerit etc.

Ecce quam futilibus argumentis nitatur haereticorum nostrorum error pene fundalis atque adeo et schismaticus. Sed.

Obiicient 4to. nos tribuimus hominibus occasionem superbiae:

nisi qd. stant opinic atq inhaerente sibi iustitia.

R. est sola. et ad eius probaoem. B. si diceremus hoes hanc Ibre sua iustia ex se ipsis. Si dicamus qualiter revera dicimus, eos n nisi ex meritis Chri hanc Ibre iustia est. Qd habes qd n accepisti, qd gloriaris quasi n acceperis. Quis ergo n profitetur, cum Lutheranis, fideles oes, quoad iustiam Bmae Virginis adaequare, quippe q per eandem iustiam Chri oes iustificentur, immo et nullos alios q maxima de principiis se ipsos Chro adaequare audeant, ut testatur Eduardus de probusde: id n. sequitur ex Can. 20 Volebant, in quo ait, iustiam imputatam esse perfectam et aequalem in oibus credentibus, adeoq, ut habet canon 22. et unicam.

Obiiciunt 3to. n aliam e in nobis iustiam, q quae in Abramo, imputata illud ad Rom. 4. signum accepit Abraha circumcisionis signaculum iustiae fidei, quae e in praeputio, ut sit pater oium credentium per praeputium, ut reputetur et illis ad iustiam: atq iustia Abrae fuit tm imputativa cum probatur tum ex loco mox laud. tum qd ibidem dicatur v. 3. Credidit Abra, et reputatum e illi ad iustiam. Et verum id.

R. Verum q dicimus, qa reputata Abrae fides ad iustiam. quomodo ergo reputata est? in circumcisione an in praeputio, non in circumcisione sed in praeputio.

Ipso Mai. N. min. ad loca vero Apti. R. verissimum esse id, qd intendebat Apts, n. Abram n sumpsisse iustitiam ex circumcisione sed ante ipsam circumcisionem iam ex fide q habuit in Deum et Chrum, q fidem Deus acceptavit, et reputavit ei ad iustiam, unde merito Apts arguebat Iudaeos, q nemine velle posse iustificari, nisi in observatione legis Mosaicae, Iudaei negabant gentes posse iustificari, nisi prius lege suscepissent, sicut Iudaei; Qd autem ad iustiam pure imputativam spectat in his textibus ignorari.

R. B. Sesquiandum et laudabilium, multaq qualiter exarata reliqua opus; cum illa sit excellentia, ut circa ipsis sancti iustae praedereq esse vice Chro pro dicionis de locis: qui habet salte suadi iustia ipsius Chri aequo sive satisfi infusa sive opus Christo ab hoc, tam excellentia sancti tribuat per morale sua applicaoe.

Contra: ex eodem Conc. sess. 6. Trid. in Can. 11 sic se explicat. Si qs dixerit hoes iustificari vel sola imputatioe iustiae Chri, vel sola remisse peccatorum exclusa gratia et Charitate eum Anathema sit. quibus illis satis indicat, qd et hois iustificatio n in sola iustiae Chri imputatioe consistit, tum saltem partialiter in ea consistat, sicut partialiter consistit in remisse peccatorum.

R. est. atq et breviter probant. sequentes quaestiones

Ad Confirmatioe. R. post Bellarm. Concilium in suo Can. voluisse damnasse Errores haereticorum, quorum alii iustificatioem ponebant in sola imputatioe iustiae Chri alii saltem in sola remissioe peccatorum. n posse e. inferri qd Conc. voluit

instificae saltem partialem consistere in imputatione iustitiae Christi. Solvitur pat: ex eo quod capite 7. expresse definivit (unica causa formalis iustificationis homis est iustitia Dei, non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit (Aut passio Rodi) quae nobis inhaereat: si non: ea sola est causa formalis nostrae iustificationis, ergo nil aliud ingredi potest formalem nostram iustificationem nec quod imputatio iustitiae Christi

Hac posita totius huius disputationis principali quaestione ratio sit.

Quaestio 2da.

Quid sit gratia habitualis et quae eius definitio.

R. Gratia habitualis est qualitas stricte extra Categorias, emigativa habituum infusorum virtutum supernaturalium, et hinc in ratione formali partis supernaturalis participatio divinae naturae.

Explicatur: primo dr: qualitas, id est accidens, per quod vera Theologia, quemlibet qualis sit homo, ut est iustus est sanctus.

2do dr: stricte extra Categorias, id est quae stricte nec sit habitus aut dispositio nec potentia aut impotentia, nec passibilis qualitas aut passio, nec forma aut figura, quae sunt hic octo genera qualitatum in Categoriis Aristotelicis contentarum.

3. Dr: emigativa habituum infusorum virtutum supernaturalium, id est certus gradus aliarum qualitatum, quas Deus gratis infundit ac ut per eas homo possit supernaturaliter agere.

4. Dr: 4to. quod hinc in ratione formali supernaturalis participatio naturae divinae. Primo supernaturalis participatio, quae per se tantum ens nam aliter participari non potest. 2do. supernaturalis participatio, quae strictius est constitutae, in quantum excedit omnes vires, tum physicas tum morales cuiuscunque Creatae. 3tio. naturae divinae, quemlibet sicut in naturalibus natura est primum principium cuius ex eo, unde cetera exsurgunt, id est quo fluunt omnes potentiae vel e potius Operationes, ita in ordine supernaturali gratia est in hoc primum principium, a quo supernaturales fluunt operationes potentiae supernaturales, quae sunt habitus infusi et ex illis potius Operationes supernaturales.

Res sic explicata sic probatur: 1mo. quod sit qualitas saltem quantum ad acceptam gratiam probatur: quia ipse ut iam dictum, gratia ut sic est accidens, quod quae non est subsistentia. Dein per quam quemlibet qualis sit homo, nam vi illius iam potest dici est gratus Deo, est iustus, et an a: sit qualitas entitative distincta ab anima, dicitur sequitur, ab aliquo actu morali perseverante: an ab habitu Charitatis, alio pertinet quaestio de quibus infra.

2do. quod sit qualitas extra Categorias probatur: quia prius quaelibet est gratia nec est forma aut figura, nec passibilis qualitas aut passio, haec enim non nisi ad res sensibiles pertinent, nec potentia aut impotentia: h: est, hic potentia dicitur: gratia non facit ut sic vi sua virtus agendi, nec denique habitus aut dispositio, neque enim est tam facilitas ad agendum, hac a: sunt 8 genera qualitatum in Categoriis nominari solita, neque n: v: dantur alia in naturalibus, quod gratia non est per se in ullo genere qualitatum Categoricarum, sed est habitus in supernaturalibus, ut radix virtutum et in h.

32.

Cor. Debet ipsi naturae sola tantum vocari habitus, quia commode ad gratiae habitus revocantur, quemadmodum est quod emanens instar habitus, et inhaerens ad instar habitus respectu potentiae, et ipsi facilitans eas quod maius est elevans potentias naturales, ut exigant habitus quibus agant supernaturaliter.

Ergo quod se ipsa sit exigitiva habituum infusorum virtutum supernaturalium, quaedam sufficiens est generativa horum habituum eius gratia, adeo ut sint similes habitus quam ipsa gratia non distans, a imo et ipsius horum habituum usque ab habitu charitatis.

Confirmatur quia hoc non debet censeri elevari per gratiam ad statum supernaturalem, nisi ut supernaturalis operetur, quod gratia illa censeri debet exigere, ut in ipsa dentur principia connaturalia operationum supernaturalium, principia autem connaturalia operationum supernaturalium sunt habitus virtutum supernaturalium.

Dico quod cum bene definiatur supernaturalis participatio naturae divinae. Probatur quia radix omnium habituum infusorum et participationum potentiarum divinarum, ita gratia, quae est radix horum habituum, benedicitur esse participatio radicis potentiarum divinarum, hoc est ipsius naturae divinae quia ideo confluunt gratiae, et quod soli et omni, vel saltem quoad nos, quidquid est in ea primum, quod in primis assignes et discerna ex hoc attributo fluunt omnes formales gratiae, quas exponemus in sequenti.

Confirmatur per doctrinam D. Tho. quia gratiae nihil magis proprium tribuit, quam quod sit participatio divinae bonitatis, participatio divinae naturae, lumen supernaturale, a quo virtutes infusae procedunt, sicuti virtutes naturales a lumine naturali, hoc est ab ea quam ... in a. 3. ad 2. participatio neque divinae bonitatis quae est gratia imperfecti modo habet esse in anima, quam anima in se ipsa subsistat, sed gratia non est prima accidens subsistens in alio, anima est substantia per se ipsa subsistens, sed est tamen nobilior quam virtutes naturales, ... est expressio sed participatio divinae bonitatis. Et a. 3. virtutes neque infusae disponunt hoc altiori modo et ad altiorem finem, unde etiam oportet quod per ordinem ad aliquam altiorem naturam, hoc est in ordine ad naturam divinam participatam, quae dicitur lumen gloriae, Ecclesia quod dicitur 2. Petri c. 1. maxima et pretiosa vobis promissa donavit, ut per haec efficiamini divinae consortes naturae, et ... acceptione huiusmodi naturae dicimur regenerari in filios Dei, sicut igitur lumen naturale rationis est aliquid praeter virtutes acquisitas, quae dicuntur in ordine ad ipsum lumen naturale, ita etiam ipsum lumen gratiae, quod est participatio divinae naturae, est aliquid praeter virtutes infusas, quae a lumine illo derivantur, et ad illud lumen ordinantur.

Et in responsione ad 4. gratia sicut est prius virtute, ita est prius quam virtutes agendi, ita habet subiectum prius potentiis animae, ita scilicet quod sit in essentia animae. Sicut enim per potentiam intellectivam homo participat cognitionem divinam per virtutem fidei, et secundum potentiam voluntatis amorem divinum per virtutem charitatis, ita etiam per naturam animae

participat quidem quidam habitudinem naturae divinae per quandam regenerationem seu recreationem: quae utique fit per gratiam quae deo in natura sua recipit. Verum

Dices actus fidei et spei possunt esse absque gratia, ut saepe in peccatoribus adultis: ergo non dependent a gratia tamquam a principio a quo fluant.

R. D. sunt per accidens et praeternaturaliter C. per se et connaturaliter ex. Sicuti enim in physicis sunt quaedam proprietates seu accidentia, quae quamvis per se et connaturaliter non fluant nisi a forma, subsistunt tamen etiam post ~~co~~ corruptionem formae tempore quo disponunt ad novae formae reproductionem, puta calor qui in ligno ab igne producitur, et post extinctum ignem in ligno superest; ita in supernaturalibus licet nullus sit actus, qui connaturaliter et per se non pendeat et procedat a gratia, tamen sunt aliqui, quos etiam post extinctam gratiam voluit Deus in peccatoribus superesse tamquam dispositiones ad gratiam recuperandam; et tales sunt actus fidei et spei: sed hi sunt per accidens et modo praeternaturali, deficiente dumtaxat virtute supernaturalis, quae absque suo actu a peccatore producuntur, Deo defectum virtutis per auxilium speciale supplente, ut dicemus suo loco.

Quaestio 3tia.

Quinam sint Effectus formales gratiae Habitualis:

R. Effectus formales gratiae possunt numerari 7. facere hominem consortem divinae naturae. 2do justum. 3tio sanctum. 4to Deo gratum. 5to filium Dei adoptivum. 6to heredem Dei. 7mo capacem merendi augmentum supernaturalis gratiae et gloriae. 8vo templum Spiritus S.

Explicatur et probatur. Primo facit consortem divinae naturae: ita semper explicatum in praecedenti quaest. et hic est primarius effectus inquisita est eius forma, quae est radix veluti caeterorum, in quo sensu ut ibi vidimus intelligitur D. Petrus cum epla 2. c. 1. dicebat Christianis ipsis per Christum maxima et pretiosa promissa fuisse donata, ut per ea efficerentur divinae consortes naturae.

2do facit sanctum, justum, hoc est id hominem immunem a peccato, quia id ubi undecumque id castigatiDeo re quod sit gratia incompossibilis est cum peccato, iuxta illud 1. Joan. c. 3. omnis qui natus est ex Deo peccatum non facit quoniam semen ipsius in eo manet: et non potest peccare quoniam ex Deo natus est, ut sit unquam semen semen commixto: se habet ergo gratia, ut aqua pretiosum quod statuit de se conformiter maculata sunt induentem aufert ab ea esse maculam in tantum depellendo dumtaxat maculam ab ea pluribus auferendo: solum contentus exigit ut si ipsa detur, gravem peccatum contrarium absque perseverare nequit, et sic inde deleat.

3tio facit sanctum: duplex est sanctitas actualis et habitualis. Actualis Actio bona consistit in actibus sanctis. Habitualis in habitibus sanctis sive acquisitis per actus bonos acquisitis, sive a Deo infusis tamquam principiis sanctorum actuum, cuius ergo gratia

à quâ

fit interius constitutum, et radix illa à qua supernaturalis vivimus et sublimem
nobis ipsa e interiora sanctitas habitualis, cuius proinde effectus formalis e, ut sanctificet eum
cui infunditur; sanctum et sanctitate habituali interiora; duos praedictos effectus rite ex
posuit Apostolus; cum dixit 1 Cor. 6. abluti estis, sanctificati estis, iustificati estis
qui ea gratia donamur in baptismate, eadem et formaliter sanctificamur et iustificamur.

4to. facit gratum Deo; non quod sit id propter quod Deus incipiat hominem diligere
dilectione supernaturali et principaliter, sed quia talis est ipsa effectus proximus et interius
ducit in hominem dilectionis illa gratia id ipsum quod Deus per sua in hoc dilectione
facit eum dignum et idoneum, quem sic diligat. 5to. h: a: habitualis gratia; quoniam
e id excellentissimum, in quo homo maxime potest Deo assimilari, si non in operatione
sola, sed et in natura sua, in quantum ut diximus, gratia e radix et initium et se
principium omnium habituum, omniumque operationum moralium supernaturalium, quibus homo
ordinetur ad Deum, et in ipsa e ima et permanens hominis ad Deum ordinatio.

6to. facit filium Dei adoptivum, non forte quod gratia ex natura sua, homini
Deo tribuat adoptionem, sed quod saltem efficiat hominem idoneum, quem à Deo adoptetur,
h: a: habitualis; quoniam, ut iam saepe dictum e, e quaedam participatio divinae naturae vel
consequenter e quaedam similitudo cum Deo in natura, quae ratio aliunde magis idoneus
eligitur ad adoptionem, quam quae sibi similis e in natura, ab hac quod gratia hominis specia
li modo, ut simus filii Dei; videte inquit S. Ioannes epistola 1. c. 3. qualem charita
te dedit nobis, scilicet quale ex charitate dedit nobis gratiam, ut filii Dei nominemur et
simus.

7mo. facit haeredem, hereditas illa lege adoptionis, iuxta illud ad Rom. 8.
si filii et haeredes, haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi, hinc quod absque ullo proprio
merito ex sola gratia morientes, ut parvuli post baptismum, obtinent aeternam beatitudinem,
non quidem mercede, sed quia haereditate sibi debita, propter suam adoptionem ex meritis Christi per
fidem applicatam; quare adulti recipiunt beatitudinem tamquam mercedem.

8mo. facit capacem meriti, quoniam ex ipso quod facit hominem iustum, sanctum, gratum
et filium Dei, dignificat actiones eius, facitque eas coram Deo acceptabiles et meritorias,
ut fusius explicabitur sect. 2.

9no. facit hominem templum Spiritus Sancti, quia facere hominem templum Spiritus Sancti nihil aliud
quam esse effectum illum per cuius connotationem Spiritus Sanctus dicitur in homine inhabitare
ut explicatum tractatu de Trinitate disp. 1. q. 4. sive 6. atque gratia e in nobis
ille effectus, quam ipsa, quae sit l: ipsa charitas, vel quod magis convenit radix charitatis,
quae, ut ait Apostolus ad Rom. 5. diffusa e in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus
e nobis.

Quam vere quod dixit S. Petrus epistola 2. c. 1. maxima et pretiosa nobis

permissa donata eē ut p haec efficiamur divinae consortes naē; videant porro haeretici quod nobis invideant donari divini iustificatione, cum nobis inhaerentibus donari ea pertinaciter, tamen subtiliter tuentur. Verum sit.

Quaestio 4ta.

An gratia habitualis et formales suos effectus habeat a se ipsa et a pro divine.

prima difficultas est de iustificatione an se gratia ita sit exemplar sua in compatibilis in peccato ut illud per se sola expellat. Esto tamen per omnes

Resolutio prima.

gratia habitualis effectus suos formales habet a natura sua (plerosque saltem in habitus pie accedente favore) sed non puro (neque ab infusione gratiae realiter distinctio.

prima pars pene patet ex praecedente quaest. et pbr: inductione

1mo ex natura sua facit hoem consortem divinae naturae. Pbr. natura enim tum facit hoem consortem naturae divinae, in quibus est ipsa similis divinae naturae, est autem tum similis naturae divinae in quibus est immediatum principium, et qui supernaturalis natura unde potentia seu habitus supernaturales, et his incidentibus operationes quoque supernaturales. Omnium (atque hoc habet ex natura sua, seu potius hoc est natura gratiae) sicut natura hominis est esse immediatum principium primarium operationesque hominis naturalium humanarum.

2do ex natura quoque sua iustificat. Pbr. natura enim iustificat unicuique supposito quod gratia debetur expellitur peccatum, atque hoc habet ex natura sua. Imo propter excellentiam suam esse, vi eius exigit, ne peccatum debet se infusum compatito. 2do. vi specialis naturae suae (hoc est ex eo quod sit principium operationes sanctarum actibus: atque adeo et interna sanctitas gratiae cuius pariter exigit, ne peccatum debet.

3tio quoniam est habitus infusus aut Charitas habitualis identificatus (aut cum eo semper coniunctus — hoc est nec discrimen inter habitus infusus et acquisitos quod sicut habitus acquisiti non nisi successive per multiplicationem actuum comparantur, ita nec nisi successive per multiplicationem actuum contrariorum destruuntur; at vero habitus infusi sicut independenter ab actibus infunduntur a Deo in instanti, ita et in instanti ad praesentiam sui unius actus contrarii destruuntur; unde sicut peccatum et gratia et Charitatem destruit, ita et Charitatem destruit ad unius peccati mortalis quod Charitati opponitur, unus actione; destruatur habitus totus infusus Charitatis. Et sicut cum eo habitus gratiae sive sit identificatus sive sit coniunctus

Et hinc est quod D. Thom. 2.2. q. 24. a. 12. dicat peccatum mortale non tantum diminutione sed et effective destruere habitum Charitatis, et per consequens habitum gratiae, quae proinde non remittitur, nisi destructo peccato. Ex quibus omnibus de sit obiectum.

Graa in tm insistat in qitu invo propter sui excellentiā exigit a pecto auferri in quilu Sco. sanctas qtenus sanctitas repugnat in pecto. et 3tio in qitu q. Thtus infusus in actu sibi qtrario stare nequit, atq hoc tria habet ex naa sua, qd habt ex naa sua ut insistat.

Dices. qm in brevius dicas ee in graa opponi qtrariu pecto. R. id n. facile videri posse, nam apud nos, q volumus habitule pecti post actus existere absq eo qd sit pectum incompatibile, repugnetq cu graa, sicut n: argumr

— si in graa et pectu dar qtrariā opponi, igr sicut qtas tenens expellet alterius habitule, sic [illegible] qtas tenens expellit habitu caloris, atq ex nobis Cmi e falsu ut modo dictu e: igo etc. — Praeterea pectu habitule subsisti absq eo qd supponit qoq de habitule pecti actualis, igr dum nibeat pr qd graa opponeret, vel qser pr qd de multis pellerent h: a: falsu.

Dices 2do. qm qd dicas in Thomistis pectu habitule in privave graa sitam esse, sic ut ille in intelltu quomodo graa ex naa sua expellat pectu sicut ille intelltu quomodo lumen tenebras expellat.

R. nil necesse esse explicare aliis sed sicut e igr iudicemus Thomarum sententiam, minus ee probabile quam ut Thlos grat, et vix ullus sit q neget quaestione ee soluta difficile, unde habt graa ut pectu expellat, sicut e cu nisi vitandae difficultatis causa dicitur qd pectu habitule in sola privave qsistat, in qsentia quaestio finaliter ea dicitur, qd pectu habitule in sola privave qsistat, in qsentia quaestio ne qdedigna est, qua proponeret. Igitur dum h. ice Thlom [illegible] sic exponitas eam Thomarum sententiam qs iaces prio in loco sicut. praed. diss. 2. expositas eam Thomarum sententiam admittamus, et alia graa opponi pecto investigavimus, vi cuius pectum habitule dicat in tm qitu ad maculam privativam sed etm qitu ad positivum etm post actule pectum suppositum.

3tio graa et multo magis ex naa sua sanctificat, qa ut dictum e in tm sanctificat, in qitu e habitus, qui sit principiu omnium actuum sanctitatis actualis, cuius sanctitas in qitu e habitus, q sit principium omn ois sanctitatis actualis h: e n: habitu sanctificare, proinde in se qs eminenter et permanenter prontineat h: e n: habitu sanctificare atq h: habt graa ex naa sua, ut patet ex dictis: igo etc.

4to. de reliquis effectibus res e clarior, qa eos in tm habt in qitu ponit effectus dignu seu idoneu, quem Deus specialiter et proprie diligat, quem adoptet, quem heredem faciat, cuius bona opera coram Deo sint ad meritum acceptabilia, ac demum in qitu e effectus pro cuius denotatione Spiritus S. dicatur inhabitare in hoc et in eo habitare, atq haec oia habt ex excellentia naturae suae, ut explicatum e: igo etc.

2da pars probatur, igr tm quosdam ex illis effectibus in habet graa cum inis et aliquo divino favore. Probatur: pariter in dubitione. qa mo qd graa insistat, h: e habt peccator graa sit daret u: innocenti hanc n insistaret, et qitu vi repugnat ee in pecto, a unde sequitur ipso facto possit expellere pectum

Sed d: tum qd numquam dabitur peccatum, ex quo [illegible] repugnat in salute, nec potest cum eo stare: non propter legem, imo qd potest cum vg: ad ignem [illegible] tum, qd numquam erit in igne; n: v: cum offensa mortalis sit quodammodo [illegible] irre: parabilis, nulla est creatura, quae eam reparare possit, multo minus gratia, quae ipse nulla habet vim aut meritoria aut reparatoria, qd nec poterit delere peccatum; quare numquam peccatum gratia restituet, nisi Deus ex favore speciali aut velit prius condonare peccatum, [illegible] eum delere, et postea dare gratiam, aut dando gratiam velit per eam condonare, condonare peccatum remissione peccati alligando illius donationi, et hic est favor additus gratiae, ut cuius gratia datur et infusa, unde ulterius fit ut quivis non repugnet creatura pura mereri alteri gratiam sanctificantem [illegible] ima, [illegible] potest mereri gratiam et infusam, et ad id, necessaria fuerit incarnatio [illegible] divinae suo loco; et hinc iterum ulterius est, qd [illegible] potest [illegible] peccatum expellere a se gratia, at [illegible] sit per gratiam expellere a se peccatum, sed illud [illegible] solius Dei aut hominis Dei.

2do: qd pariter gratia hoc sanat in actu 2do gratum Deo, seu a Deo dilectum, qd filium adoptivum, qd haeredem, qd merentem in actu 2do, [illegible] templum Spiritus S. hoc certe non habet, nisi ex bona Dei [illegible], quibus [illegible] reddat ad hoc omnia dona [illegible], et in minime exigit, unde non obstante illa [illegible] de omnibus, [illegible] de adoptione cum D. Joanne dicere [illegible] videte qualem charitatem dedit nobis pater, ut filii Dei nominemur et simus.

Denique 3tia pars qd sine favore non sit purus, nec distinctus a dono gratiae [illegible]: imo non est purus, quando dictum est, [illegible] ex parte [illegible] idoneitas, [illegible] et adaequata idoneitas. 2do non est distinctus, quia omnia illa dona [illegible] alligata gratiae, [illegible] ut illa sit et [illegible] peccati expulsiva, et [illegible] dilectionis Dei, [illegible] adoptionis et [illegible] haereditatis et [illegible] meriti, et [illegible] missionis Spiritus S. in nos, et hinc est qd merito dicta est a [illegible] [illegible] suae infusionis [illegible] infusio includit omnia dona supra exposita. [illegible] sit ad 2dum quaesitum.

Responsio 2dae.

Inter [illegible] gratiae [illegible] nullus ordo realis, at [illegible] 2dum datur mutua + prioritas [illegible] inter ceteros [illegible] ille ordo, qui in [illegible] assignatus est, [illegible]

Pro 1ma pars. [illegible]

[illegible] realis [illegible] ordo realis [illegible] est eadem [illegible] gratiae [illegible]: signatos et illa [illegible] registrum est inter eos [illegible]:

Maior et [illegible] sufficienter per se patent.

2da pars [illegible]: a D. Th. hic q. 1 [illegible] a. [illegible] ad [illegible] infusio [illegible] gratiae et culpae remissio [illegible] ex parte Dei [illegible] in ordine naturae prior est gratiae infusio [illegible] Cons naturae [illegible] culpae remissio [illegible] ea, quae [illegible] ex parte hominis [illegible] ordine naturae [illegible] liberatio a culpa [illegible] gratiae [illegible] [illegible] prius [illegible]

Deus infundere grat. [illegible] qd sit ea peccatu expellat, et ctra prius gignimus hoc purgari a peccato, seu peccatu expelli ab hoc eo qd ipse recipiat grat. sicuti prius e fidus calore [illegible] expellat frigus, et tn prius frigus expelli a subto eo qd [illegible] illud introducatur calor. et id omni motu [illegible].

Dices: sicubi in aliquo sensu prior e grat. [illegible] peccatu expellat, [illegible] erant grat. et peccatu [illegible] falsum [illegible].

R. [illegible] eruut simulte successionis seu pure gignitatis [illegible] simultate permanentie [illegible] permanebunt peccatu et grat. [illegible] peccato grat. sumpsit, ita tn ut tam extrema sint [illegible] mixta illud gignitas [illegible] quorum extrema [illegible] et hoc gignitas sufficit ex parte agentis [illegible] expellit aliud alteru dicatur [illegible] alterius expulsione, et ctra ex parte subti expulsio [illegible] prius introductione illius qd [illegible] a quo expellitur.

Sta [illegible] generam. [illegible] ex eo qd hoc [illegible] grat. [illegible] a peccato sit sanctus ex eo qd sanctus sit gratus Deo, ex eo qd gratus sit filius ex eo qd filius sit haeres, et forte [illegible] meritorie sit capax meriti.

Sta [illegible] ex eo qd hoc accipit grat. [illegible] templum Spiritus [illegible] S. Th. [illegible] velle [illegible] ex hunc hoc dignificet ad merita [illegible] laud. supponens in adulto dispone ad grat. quo [illegible] motum quoad Deum, qui [illegible] et [illegible] in motu [illegible] in peccatum quo de illo doleat, [illegible] ordine [illegible] parte dei [illegible] infundet grat. [illegible] hoc grat. dignificet [illegible] in Deum [illegible] dignificet quoque motum peccati in peccatum [illegible] expellat peccatum [illegible] alii [illegible] admirandus sit [illegible] de merito grat. nunc [illegible].

Quaestio 3tia.

An grat. habitualis [illegible] Entitas.

[illegible] recentiores [illegible] accidentia a substantiis realiter [illegible] distincta [illegible] consequenter ad principia sua cogentur dicere, nec grat. sua [illegible] ab [illegible] substantia distinctam [illegible] dicendum erit de [illegible] supernaturalibus. At videamus [illegible] [illegible] in eo [illegible] dogmate [illegible] et multo magis [illegible] quibus [illegible] de grat. de [illegible] supernaturalibus [illegible] hoc [illegible] erit ille purus modus [illegible] inhaerens [illegible] supernaturales quos [illegible] ex Script. ex [illegible] et ex Conc. Trid. exposuimus, subtiles sane [illegible] nos [illegible] pene [illegible] alud [illegible] in [illegible] an grat. sit [illegible] distincta ab ipsa [illegible] an [illegible] vulgo credidit voluisse Magister, an distincta ab aliis [illegible] fidei, seu charitatis [illegible] saltem [illegible], an [illegible] distincta ab [illegible] charitatis

qd negant Thti fere multi. — Vide ipse q vid. ulla [illegible] defensore. [illegible]

Responsio 1ma.

Gratia habitualis non est Spiritus S. per se nos sanctificans.

Prob: qa Spiritus S. non pot per se nos sanctificare, nisi vel: quatenus nobis physice unitus, vel: quatenus eius sanctitas increata nobis extrinseca nobis tamen imputaretur, at neutrum admitti pot: ergo.

Maior videtur certa, quia non alius modus assignari pot, quo Spiritus S. per se nos sanctificet.

Minor non est minus certa: nam quoad 1ma partem quis ausit dicere Spiritum S. unicuique fideli physice uniri, in quo non: et illa unio, an in natura, et id non pot, ut supponitur ex tract: de Incarnatione, an in persona: quo salte quilibet fidelis erit homo Deus.

Quoad 2dam partem, quaecumque in 1ma quaest: probamus, gratiam habitualem non esse iustitiam Christi nobis formaliter imputatam eadem probant, nec eam esse sanctitatem Spiritus S. pariter imputatam. — Ergo in alio sensu dici Spiritus S. nobis in iustificatione dari, quam ratione gratiae, quae eius est primum donum in creatis, quatenus Spiritus S. temporaliter mittitur in nos, nobisque formaliter [illegible] dicitur; quod quidam nonnulli ita ~~explicat~~ explicant, ut Spiritus S. non sit immensus, sed tamen illius missionis sit in nobis nihil plus eadem operari quam nunc operatur.

Quoad Magistrum benigne eum explicasse potius, ac si nil aliud voluerit quam quod Spiritus S. nos per sua dona iustificet, et hanc explicationem lubentissime acceptamus.

Aliter D. Th: mentem Magistri sui exponit. — Magister, inquit, posuit quod Charitas non est aliquid creatum in anima, sed est ipse Spiritus S. mentem inhabitans, nec est sua intentio, quod iste motus dilectionis, quo Deum diligimus, sit ipse Spiritus S. sed quod ille motus dilectionis est a Spiritu S. non mediante aliquo habitu, sicut a Spiritu S. sunt alii actus virtuosi mediantibus habitibus aliarum virtutum, puta habitu fidei aut spei aut alterius alicuius virtutis, et hoc dicebat propter excellentiam Charitatis (in [illegible]) ita D. Th: qui merito hanc Magistri sententiam refutat, quia voluntas nullum pot exercere actum ~~Charitatis~~ virtutis, ad quem sua potentia habitualis ~~[illegible]~~ insufficiens est, ut nemo non pot: quia vel voluntas non concurreret ad actum Charitatis, et tunc ille per Spiritum S. in se physice aliquid formaliter, et quod conveniat: hoc autem forma erit gratia. Et haec quidem ratio optima est, si agitur de modo operandi gratiali, sed quoniam propter excellentiam Charitatis Deus extraordinarie absque habitu supernaturali velit, ut sane supplet vel immo actum Charitatis, quem peccator exercet (hic non sine habitu est ab habitu) sed omissa hac Resp. si nil aliud voluisset Magister, tenus negandum est, quod Spiritus S. etiamsi in hac hypothesi fiat immediatum principium actum Charitatis, ideo sit gratia habitualis formaliter instans, hoc est gratia sit, non propterea erit aliquid homini intrinsecum, ut ait Concilium Trid. aliquid inhaerens, quod tamen esse gratiam iustificantem supra ex Script. et SS. Patribus ostendimus: sed sic idem formaliter instans, quatenus hoc per actum Charitatis a Spiritu S. immediate emanante iustificaret; quod an verum sit, iam est in 2da Resp. videndum.

Responsio 2da

Gratia habitualis non consistit in ullo actu, neque Charitatis seu physice existente, seu moraliter perseverante.

Hanc R. non esse de fide pluribus probare conatur Vasq. d. 20. c. 3. quae [illegible] c. 3. ... tamen, et absolute fieri potest, ut homo per aliquem actum sui iustificetur, dicendum tamen esse, omnes tam parvulos, quam adultos, tam extra sacramentum quam virtute illius per habitum gratiae nunc iustificari.

Non ita sentire videtur Cardinalis Pallavicinus in hist. Conc. l. 8. c. 11. recitatis ex decreto c. 7. sess. 6. quod supra nos retulimus, sic habet: apte sive ad stipulae, sive ad sane scriptorae — — h. h. decreto inquit: in quo ipsis exposita fuerant causa iustificationis, congruit prius obstendi occurrit ibi Lutheri damnatos errores, qui negabant interiorem formam iustitiae veramque peccati deletionem, qui volebant hoc tantum unum iustum evadere, reputari tale, eo quod exterior Christi iustitia, ipsi imputetur [illegible] memorata sententia refellit, cum enim iunxerat exteriorem Christi iustitiam includi in forma, qua homo iustus fit. — — Observandum porro est, cum e scholasticis aliqui putarent, hominem iustum reddi per gratiam a charitate distinctam, aliqui ipsam charitatem, propter quam non sit alia gratia quae iustum faciat, atque tota data opera cursisse a Patribus in voce nunc gratiae nunc charitatis et inveniri etiam utramque velut in can. 11. [illegible] abstinuerunt ab ea declaranda, utrumne an una et eadem res illae forent. Quin eadem pariter advertentibus charitatem superioris capitis memoratam recenseri sub illius initium inter ea, quae praeparant animum ad iustitiam suscipiendam, postea etc. [illegible] ipsius iustitiae formam ponit. Deinde decreti formatores [illegible] loco sermonem esse de quodam actu charitatis, cum insit aliquis dilectio in deo, [illegible] mente, sed exceptam iustitiae, at in deo [illegible] habitum charitatis. — Denique observare par est, mentem Concilii fuisse statuere speciale habitum infusum iustitiae, et non generali in ea interiore iustitia [illegible] componendo, utrumne sit actus, an habitus, ut placuit Gabrieli Vasquez, quod explorare mihi [illegible], quoniam quibusdam postulantibus, ut expressius declararetur fieri iustitiam per habitum infusum, delevit Patres [illegible] et explicari per vocem inhaeret, quae stabilire [illegible], et habitibus non actibus congruit; ita Author ille [illegible] sensu quo ad mentem Concilii...

Ob. [illegible] imo in parvulis et in adultis non ex genere operis sed ex fonte iustificationis gratia non in actu [illegible] sed in habitu consistere Vasquez docet ex Concilio apte colligi: quod in omnibus gratiis [illegible] et absque ullo [illegible] fundamento diversitas gratiae iustificantis introduceretur.

Ob. [illegible] quae nullo modo intelligi potest quomodo solus actus [illegible] pro forma morali sufficeret [illegible] illa [illegible] quae a gratia [illegible] supra ex [illegible] vidimus.

[illegible] ex illis, quo modo a Pallavicino relata sunt. Sic quis charitas actu aut dispositio, aut etiam aliquo modo meritum ad iustificationem, ut applicabitur [illegible] at non sit forma iustificans, immo sit

Resolutio 1ma

An gratia habitualis distincta sit ab habitu charitatis quaestio inter Theologos merito controversa distinctione saltem logica, vel quod distinctione praecisiva, an ulterius [illegible] sentiamus ne utra ex parte [illegible] a privato Theologo definiri possit, nec [illegible] definivit, nec ipsum Tridentinum.

Bellarmin. l. 1. de gratia et libero arbit. [illegible] de [illegible] controversia inquit, eum ad fidem Catholicam non pertineat, inter ipsos Catholicos [illegible] salva fide disputari solet. — — et postea [illegible] 4. propositionem [illegible] ea elegit, quae gratia ab habitu charitatis non distinguit, ea [illegible] [illegible] his [illegible] — — [illegible]

priores sentio, et ista probes sint, et authores insignes ac doctiores habent; contra dico probabilior mihi esse videtur, et in scripturis et SS. Patribus ac in ipso Conc. Trid. magis conformis ... Ex his et ex dictis supra a Bellarmino, qd non ipsum Conc. Trident. voluerit quaestionem hanc praesenti qui definire, cum sufficeret probare ima p. huius probationis amplius ex probatione habent; quae in utraque parte afferuntur; seu potius ex eo quod rationes pro utraque parte, nimirum in utraque parte sufficienter probent, quaenam istarum controversiarum utra sit vera.

2da pars, quod saltem logice distinguantur, est contra Durandum, qui utrumque tantum solo nomine vult distingui. Probatur a: insignes Bellarm. in doctrina cum aliorum Theologorum distinctionem aliquam inter Charitatem et gratiam agnoverunt. Deinde etiam quia si gratia facit hominem Deo dilectum, et Charitas facit eundem dilectorem Dei, tunc sunt conceptus et nomina ipsa dispartis praecedit aliquid inesse inter charitatem et gratiam. Sic igitur fit

Argumentum. ubi est distinctio logica, ubi diversus est conceptus, sed conceptus gratiae est quod faciat hominem Deo dilectum, et conceptus charitatis est id quod faciat hominem Dei dilectorem, et hi conceptus sunt diversi, ergo inter gratiam et Charitatem saltem est logica distinctio.

At inquit Durandus gratia facit gratum, et Charitas charum, atqui gratum et charum non differunt nisi nomine, ergo nec gratia et Charitas; ubi non effectus formales non nisi tantum nomine differunt, ibi formae nec nisi nomine differunt.

Resp. gratiam facere subiectum suum gratum et charum, at Charitatem, ut sic, non subiectum suum, sed obiectum suum facere charum; facere a: subiectum suum charum alteri, et facere obiectum suum charum sibi, sunt duo effectus non solo nomine, sed totaliter diversi, quia et formae, quae sunt quorum effectus totaliter diversae saltem logice, et conformes ad hos effectus. Porro dixi Charitatem ut sic non facere subiectum suum charum, nam si spectetur prout est donum et species facit, quaedam et omnis alia species subiectum suum saltem Deo charum, ut patet.

3tia pars est contra eos, qui gratiam et Charitatem conceptu quidem distingui volunt, sed non ut aiunt formaliter, et multo minus realiter, quidem volunt quod gratia et Charitas non nisi unum tantum conceptum, sub diversis quidem conceptibus, sed se mutuo includentibus, quidem non aliud intelligant per distinctionem conceptum, et non formaliter? hanc sententiam Bellarm. tribuit Alensi, Scoto, Gabrieli etc.

Probatur a: talis est contra distinctionem praecisive, seu ut illi aiunt formaliter, quorum conceptus mutuo sese excludunt, sive non se includunt, atqui conceptus gratiae et conceptus Charitatis mutuo non se includunt. conceptus n: gratiae est, quod sit participatio naturae divinae, quae est principium et radix potiarum omnium supernaturalium; conceptus v: Charitatis est quod sit principium quale actuum, quibus supernaturaliter diligamus Deum; atque neuter horum conceptuum alterum includit, quia unus vis non conceptus alterius involvatur, neque includit in alterius quod ...

Hoc n. explicite D. Th: et nil aliud mihi quod probasse e. in q. 110 a. 3. dicit: qua ponerunt idem esse gram et virtutem solum essentia, sed differre solum sola ratione, scilicet: virtutem prout e. hic habitus seu virtus agit, ut grae prout essentia quod facit hoem gratum i. e. esse quod gratis datur; virtus a. esse quod perficit ad bene operandum; et h. videtur sensisse Magister: sed si hoc recte consideret ratio virtutis, scilicet stare n. potest, ratio eius e. qa virtus ut ait Philus e. dispositio perfecti ... naa quod supponit l. re l. ratione, tam naa perfectiva; perfecto a. naa in supernaturalibus e. gratia, quod virtus supernaturalis supponit gram l. re l. conceptu, quod l. re l. saltem conceptu n. e. idem cum gratia, quod grae n. e. princip. ipsa habitus ut l. gratis datus, l. faciens hoem gratum, sed e. distincta qualitas e. q. nascitur quilibet habitus supernaturalis et maxime habitus Charitatis.

2da pars, quod nil ulterius possit definiri a privato Dco circa distinctionem gratiae a Charitate sed: qa ex utraque parte nulla e. ratio nulla Authoritas, quae ea reddat, n. dico certa; sed vel opposita quodem probabiliore.

Opponit Bellarm: primo deinde divas litteras, in quibus nusquam videmus ea omnia tribui Charitati, quae ab Authoribus contrariae sententiae tribuuntur gratiae; n. solum absolute; sed etiam ut ea distinguunt ipsi docent a Charitate, perfecto a: si in Charitate sola in scripturas conveniunt ea omnia, quae soli gratiae iure tribui possunt, alterum recte e. i. l. in scripturis falsa doctrina, quod fieri n. potest, convenit; l. grae a Charitate, aut nullo modo aut sola ratione distinguitur. Enumerat deinde decem attributa gratiae, quae Charitati a Script: tribuuntur.

R. 1o. quod sicut non ratio, aut naa rationalis saepe n. intelligimus ipsa potentia radandi, quemadmodum notat D. Th. hic q. 110. a. 4. ad 4. sed essentia talis Essentiae ex q. nata e. huiusmodi potentia effluere ... ita non Charitas saepe intelligitur n. ea ipsa Charitas; sed principium ex quo Charitas fluit, et sic in omnibus illis locis nil concludit.

Opponentes 2do: alias frustra fiunt plura quod possunt fieri per pauciora; satis n. unicum habitum ponere perficientem; quodcumque a grae et Charitate distinctis perficiantur, quod censere e. ea oia ab ipsa per unicum realem habitum perficeri.

R. vero hypothesi quod grea et Charitas distinctae realiter n. posse per gram fieri quae per Charitatem fiunt, neque per Charitatem fieri quae per gratiam fiunt, neque enim gratia erit virtus operativa, neque Charitas erit immediatum principium a quo alii supernaturales habitus gratiae fluerent, quae in hac hypothesi C. ma: et min:

Quod si agitur de possibili R. 2. dist. ma: si nulla sit convenientia, aut nulla admittenda ratio quod res fiat per plura, quae possunt fieri per pauciora C. si sit et. atque hic e.; ne si: vg: plus tribuatur uni habitui, quam caeteris, quod datur habitui Charitatis, ut exigat alios, et n. tam hic habitus sit principium diligendi.

sicut enim per duos medicos minores non frustra medetur, quod unus eminens possit, quia tamen dicat illius potentiam ...

Opponent 3tio si distincte poterit unus habitus esse absque alio; at in h. casu quid fiet de hoe, l: cum gratia sine Charitate, l: cum Charitate sine gratia.

R. imo: quod sint per se et gratia sint duo incompossibilia; ita gratia et Charitas et non se dicta, sint duo inter se inseparabilia; ac proinde obiectio est de subiecto non supponente.

R. 2do etiam in hypothesi separabilitatis homo fore cum effectibus formalibus huius habitus quo habebit: et non cum effectibus huius quo carebit; erit per gratiam iustus, gratus, sanctus, filius [illegible] non erit dilector Dei, falsa habitu, ac proinde non habitu amicus cum amicitia requirat ex utraque parte dilectione. erit v: cum Charitate habitu amicus [illegible] ut sic non habitu iustus, filius, non heres [illegible] nisi forte Deus ex favore speciali velit eos effectus tribuere habitui Charitatis.

Si quae alia opponentur contra hanc partem solvi poterunt ex supra dictis; hic enim in iis solvendis non haerebimus. at.

Opponent contra oppositam partem Charitas actus non gradu habet ut iustificet formaliter, quaetenus videbimus sectione sequenti; quod multo minus habitus Charitatis, cum in ratione moris pluris aestimandus sit actus eius potius, quod ipsi habitui Charitatis admittatur et altera quibus, quo formaliter iustificet.

Praeterea ut modo dicebatur, cur dabitur habitui Charitatis ut non tantum sit participatio divinae dilectionis sed et divinae naturae, sicut erit ex natura sua exigitivus aliarum potiarum supernaturalium.

R. ad primum: Ex hoc ans. de quo dubitari posse supra Nos. 7. velint etc. Conseq. – Et ratio est, quia gratia habitus esse in hoc debet permanens; at actus non est talis, ad probandum dictum in ratione moris pluris aestimatur actus quoad meritum quam ad dignitatem etc. falsa in habitu Charitatis.

Ad 2dum etc. quoque paritas, quia habitus Charitatis est ex natura sua longe excellentior ceteris habitibus; quare non mirum si quod ei conveniat, quod ceteris non conveniat. Si quae alia opponentur, contra solventur difficilius. – quare iam.

Secunda pars. Scivis quod D. Th: nil de re praesenti definierit. Scholastica quod videtur dixisse in favore realis distinctionis ea intelligi potest de distinctione formali seu per conceptum praecisivum, juxta eum dixit gratiam non distingui conceptu solo; sed 2do Essentia, tum in, nil aliud voluit, quam quod utriusque non est eadem Essentia diversimode duntaxat concepta, quales sunt Ver: Dei et Trinitas; hominis et actus realis sed quod gratia et Charitas diversas Essentias habent, quarum neutra alteram includeret, ita enim dixit Charitatem praesupponere gratiam, nempe prioritate ra non entitativa, et sic de ceteris.

Vasques vult gratiam substantiam in actu Charitatis in vita; at h: posito 2do distinguitur gratia a Charitate distinctionis

44

R. ex Schola, in qua non aliam quoque puto a D. Th. admitti distinctionem inter entitatem et actualitatem, quae pariter tota petitur..., et quae aliquid vocari, formaliter unde non aliter distinguitur gratia et Charitas.

Instabis contra D. Th. qui supra l. 3 q. 4. a. 2 ... posse esse sine suis potentiis, at sane tunc esset cum gratia sine Charitate, et h. supponit distinctionem entitativam et actualitatem inter et gratiam et Charitatem.

Obi. autem dato impossibili quod sine iis esset, scilicet quod anima esset sine suis potentiis, adhuc tamen anima diceretur esse propter suam intellectualitatem vel rationalitatem, non quia actu sint, sed potius propter suam talis essentiae ex qua natae sunt eiusmodi potentiae effluere.

R. D. Th. primum meminisse hypothesi esse impossibilem, sicut dixerat cum potentiae animae sint naturales proprietates, sunt consequentes, anima non potest sine iis esse, ergo ex autem quod concesserit posse esse animam sine suis potentiis, sed dico tamen meminisse hypothesis, ex qua tamen nihil contra nos inferri potest, nisi quod anima caveret posse dici rationalis, ... vacat alia loca D. Th. hic expendere.

Ista pars de Concilio Trid. sufficienter patet ex iis, quae supra in fallaciis eius relata sunt, ipsum Concilium expresse ad significandam iustitiam formalem hominis modo nomen gratiae modo nomen Charitatis, modo utrumque adhibuisse, ne videretur quidquam in alterutrius partis favorem definiisse, quatenus scilicet per gratiam poterit intelligi quemque habitus significabit, et per Charitatem poterit intelligi habitus, a quo fluit ipse habitus Charitatis, sicut per rationem saepe intelligitur natura ipsa a qua fluit ratio seu intellectus et hoc quidem propositum: digna sane Patris, qui ... dixit ... plenitate talis ...

Quaestio 3.a

An gratia habitualis sit supernaturalis, et quomodo, et per actionem productam, et in quo subiecto recipiatur.

Dico primo gratia habitualis est simpliciter et absolute supernaturalis.

Probatur: quod est eiusdem ordinis cum visione Dei intuitiva, h. absolute et simpliciter est supernaturale, atqui gratia habitualis est eiusmodi: ergo.

Maior probatur: quia scilicet visio intuitiva Dei est tali modo supernaturalis, quod hoc visio superet omnes vires potentias cuiuscumque naturae ... loco videmus ubi de visione Dei tractatum de ant. hum. disp. 4. sect. 1. q. 1 Dico 2 quod ad 2 ... et morales potentias quod nulla est ... vel levis ratio, cur id negetur, certe autem nihil est creabile supra vires morales pure creatae, aut sit quod intra genus pure creatum ... visio intuitiva et propria Dei, qui ... censor ... posita est.

Obi. ... quia gratia seu Charitas est de se meritoria gloriae, aut saltem dispositio ad illam, quod est eiusdem ordinis

Rp̄ 2da. grā habitualis neque creatur neque concreatur. an v: posit diu edui an tm infundi quaestio erit de vre.

1ma. p. n. creat. illud n̄ creatur, q̄ n̄ fit ex nihilo tm sui et tm subiecti, sive q̄d n̄ ē ens pse subsistens p̄minus independens ab ullo subto sustentante. sed grā n̄ ē huiusm̄ en sit accidens p̄minus dependens a subto suo.

p. 2m concreatur. nam illa sola dicuntur concreari, quae eadem actione producuntur q̄ aliquid creat. sic partes dicuntur in toto concreari, et potis in aā; atqui grā habitualis p̄ducitur, ubi in hoc creat. n̄ tm eadem actione, q̄ hoc creat. (ergo n: hoiz ē nalis, p̄ductio grā ē supernalis; et duplex ē creati earum actionum diuis, q̄ et diuo fit creati actionis.

3tio an posit diu edui ē quaest. de vre. nam si p̄ eductione intelligatur quaelibet p̄ductio dependens a subto sustentante, tunc certe grā, n̄ minus ac q̄dlibet aliud accidens debebit diu edui; at v: si p̄ eductione intelligitur vi veri requiri quaedam fore eiusdem p̄continentia, vim et exigentia, tunc grā n̄ poterit diu edui neque n̄ ullo modo p̄continetur aut exigitur a subto, nec q̄d edui vire obedientiali et rao ē, q̄a haec virtus obedientialis nil ē aliud, q̄ virtus in se nalis, sed capax alicuius supernalis aut recipiendi aut producendi, ex adiutorio vire comprehensibilis nalis; at grā superat ēē nale, (recepit ab eo eius p̄plementi, aut exigit q̄i no

ex h: q̄d tum poterit summodo grā diu infundi infusione p̄ductiva et supernali.

Quaes. D. Th. hic q. 110 a. 2. ad 3. habitualis: .. ēē accidens n̄ dr: tus q̄r ipsum ēē habeat, sed q̄a eo aliqd ē; unde et magis dr: entis q̄ ens, ut dr: 7. metaphys: et q̄a eius ē fieri vl: corrumpi cuius ē ēē, ideo p̄prie loquendo neque fit neque corrumpit, sed dr: fieri vl corrumpi, s̄dm q̄d subtum incipit vl: desinit ēē in actu s̄dm illud accidens, et s̄dm h: etiam grā dr: creari, ex eo q̄d hoes s̄dm ipsam creantur, i: ē in novo ēē p̄stituuntur ex nihilo, i: ē n̄ ex meritis s̄dm illud ad Ephes. 2. creati in Chro Jesu in operibus bonis.

Ex omissio principio D. Th. q̄d n̄ convenienter ē p̄tinuum grā fieri et hoes ab eo diu creari, creave moraliter n̄ p̄priā; ideo tm sola hic agitur, quae etiam admissa D. Th. locutione, q̄d grā creet, creado si. moraliter sint tm infusione grā ina Chro.

Rp̄. ypt grā ut grā subiectatur in hois aā ut sic.

Obr. a D. Th. q. 110 a. 4. fie ista inquaestio ex praedicti patet: si n: grā sit idem q̄d virtus, i: ide q̄d potia activa, ipsa virtus charitatis: necesse ē q̄d sit in potia aē sicut in subto, nam potia aē ē p̄prium subtum virtutis sicut: grā differt a virtute n̄ pt diu q̄d potia aē sit grā subtum: q̄a ois p̄fectio potiae aē pt rae virtutis unde relinquitur q̄d grā sicut ē prius virtute, ita habeat subtum prius potiis aē

ita h. qd fit in Sp̃ia aa. Hinc ad ima dicit qd sint ab Sp̃ia ad Sp̃iri-
-tualis omis potentia; qua ppter ipsa principia, ita etiam ab ipsa gratia Essentia virtutes
in potentias, et ppterea potentia mouentur ad actus. Essentia dicit insup:
h: realis h. tur Scotus reiur Charit: pndgraa supponere realis aut logi-
-tur distincta a Sp̃ia. Et hinc e qd in hoc rephicaue adhuc dicendo
qd gratia ut gratia subiectum in aa ut aa, et in aliis potentiis, et ut h. sic realis cum
Charitate, hinc grãa ut Charitas debet diversificari in aa ut aa sed in vita
sive in aa ut e vltius – of

Obiectus oppositorum idem e subiectum atq grãa et peccatum opponuntur, peccatum autem subiectum
in potentiis, ergo h. in velle, h. in intellectu, h. in sensitiva, et ut sic dicit e bam
de potentiis: h. i. sent. 6. qd et grãa.

R. d. oppositorum potentie primo mortali tur h: e pure incompossibilis et h.
idem e subiectum denominationis, item h. formaliter inhaesionis et inter et ad mini: dicit
grãa et peccatum opponi qd mortale, at ut potius ut supra explicatum e q. 4. h.
vnde n̄ e necce, ut sint in eodem subiecto inhaesionis, puta in eadem potentia, sed suffi-
ut sint in eodem subiecto denominationis, ergo in eodem hoc ipsum nec necce e in eodem
inhaesionis subiecto e meritum et praemium, ut absolute dr: praemium pugnat et
Caput coronatur, ita qd vltius peccati et aa praemii priuat grãa. Sed hoc de re
n̄ magni momenti.

Quaestio 7ma.

An grãa Habitualis sit capax augmenti et quomodo et per quid formaliter augeatur.

Resp. grãa habitualis e capax augmenti, et quidem absque termino intrinseco sive in infinitum
syncategorematicum fieri augmentum illud gradatim graduum ad grãam supponere, ut patet ex patribus
Ante p. c. Doctorum omnium Catholicorum post Trid: nec forte negarent
haeretici, h. grãam positiuam admitterent h. in ipsa.

Prob: primo ex Script. Eccli: 18. ne verearis usq ad mortem iustificari, et iustitiam
iustitia augeo Apoc. 22. q iustus et iustificetur adhuc, ppterea iustitia seu
grãa pportionatur Charitati, atq Charitas capax e augmenti, ergo et grãa.

Ma: supponitur ut certa, qa Charitas h. e dispositio h. meriti iuxta qd dat
grãa ut dilectio in.

Min: d: prob: ad Philipp: 1. Charitas vestra magis ac magis abundet.
ad Ephes. 4. veritatem facientes in Charitate crescamus. ad Cor: 12 adhuc
excelliorem viam vobis demonstro.

Prob: 2do ratione pr oibus habitibus com̃une qd ois alius habitus in dispositionem
grãa qd et grãa.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

sb: z^tio rao speciali p graa ; graa e participo naa divae, atq hic participo capax e augmi in ppu: debim qu naa diva pfius et pfius parti- pari poit. go &c

2da pars. Cois est graa crescere poit in infinitu nec functatur e gtra Bechardos et Regnas, aientes charits aut adeo et graa hic in hac vita tant ad que eu iustus pervenerit, su postulterius in charite pficere.

Pbr: a: 1mo ex pland. script. cuj in gbus nulles pfunct. iustie aut Charitatis tunus, neq et: alius a Chro pfectis tunus pfinit, ig absolte infinitus, Estote pfecti sicut Pater vester Caelestis pfus est Math: 5. n gd velit nos adaeqre pfiae Dei, sed ut ostendat nullum nobis tunc pfectis ee. pfigendum.

Pbr: 2do hac rao, ga ex nullo capite dbt tunus graa pfinii, sua si ex aliquo, b ex naa ipsius graa il: ex ejus caa effiva, l: ex subto, nil horu dici pot: 1mo n ex naa graa, ga cu sit ut modo dicebat parti- pao divae naa infinite partis pabilis sit: potius dbt graa ex naa sua, ut in infinitu crescere poit. 2do n ex caa effiva, scilt pncipia que e Deus, cuius potia tunc pfingere impius e, seu morali sit: e meritoria, que e primaria Chrus, cuius meritu e sine tuo, 3tia hoc, cuius actiones meritoriae pont semp, et in intensione et in numero crescere. 4to n ex subto, quod n: ad maiore et maiore graa recipere poit q merits go dicebat Aug in psal. ig nemo fidelium eps. nullum pfecerit dicat sufficit mihi q n hi dixit de via exit ante fine.

3tia pars. Cois fundat in vinculis ? utrisq videt pphiandocen, de quolibet htu n intendi nisi p additioe graduu ad gradu, qrs p additoe htus ad htu, gd nuc voluise arbitramur D. Thoma, n: v: duplex in htu gradus, duplex e velut ramus, quo sb p radice htus subto suo inhaeret, unde qao plures gradibus eo maior e htus radicao. Sed de re pure phica, in d: ur hu diligenter, pgat videre, gd gfere hoc poit ex parte sua ut graa gfgb; et ad h: fit.

Sectio 2da.

de

Merito graae htis atq adeo et iustificationis.

Nunc hic aggredimur et pariter de gravissima gtroversia circa graa et iustifaae supra gd hoc gferet b: gferre poit aut dect ad ea, aius et ad salute gfunda, et gtroversiae status e, an ut hoc iustia in praenti vitae, et salute in fu- tura gsqui, alium aligd, iter bona dei vta et meritum Christi reqrat ex parte infus, poj igi in Cmne ad iustia aut salute obtinda se htat, l: ut caa l: ut medium, l: salte ut gvid sine q n, et gd illud sit. Sedprimo gtroversia illa solvamus, sumula est hi pmitda, q ere in hac Sect. quest. erunt &.

1ma. qd in p̄senti mat̄a ꝯ fidem et ꝯ bona opa intelligat. 2da. q̄ varie fuit sententiæ circa necessa ad iustitiam et ad salute. 3tia. qd sit meritum, et quotuplex pront distinguit. 4ta. an fides necessaria sit ad gratiam et salutem. 5ta. an bona opera sint quoque necessaria. 6ta. an fides seu opera sint causa meritoria gratiæ et salutis, an tantum sint medium aut conditio sine qua non. 7ma. quomodo opera de facto seu gratiam seu salutem mereantur et quo merito. 8va. quomodo hoc gratia una se merita obtineat.

Quæstio 1ma.

Quid in p̄senti quæstione intelligat ꝯ fidem et ꝯ bona opera.

Fides in pugnare cum bono opere, si bonum opus cum bona sua fide esse sumatur n̄ e dubium, ut igitur n̄ sit inepta divisio fidei a bono opere, debet bonum opus cum aliqua restrictione sumi; at a variis varie restringitur, nam 1mo ꝯ fidem sit intelligi sola notitia rerum a Deo et circa se ipsum seu circa Christum revelatarum et assensus eis datus. 2do. alii per hanc notitiam et hunc assensum comprehendunt simul cum fide fiduciam rei a Deo promissæ obtinendæ in sola Dei gratia activa nixæ seu bona Dei voluntate, et solo Christi merito propter. 3tio. alii quales etiam inter Hæreticos ut Conradus Vorstius in Tract. suo de necessitate bonorum operum, sub fide quoque comprehendunt pœnitentiam, qua Deum et proximum ꝯ dilectionem et præcepta eius n̄ observasse singuli sentimus, et propositum deinceps cum diligi quem dilexerat, et præcepta eius observandi.

Hic a: nulla receptione ea sub nomine boni operis intelligo deliberatam operis de se bonum, et meritum illud est ꝯ qd lex divina sive naturalis sive positiva observatur. His ita explicatis quæstio n̄ alia indiget, sive nisi qd alii aliter prædictas voces intellexerint ut mox explicabitur, quæ sit quæstio.

Quæstio 2da.

Q̄ variæ fuit sententiæ circa necessaria ad iustitiam et ad salutem.

Resp. tres generales distinguntur 1ma qd opera sine fide sufficiant. 2da qd fides sine operibus. 3tia qd et fides et opera requirantur, sed hæc in plures et quidem valde diversas subdividuntur.

Obs. explicabit intentionem primæ divisionis Toletanæ exposuit S. Aug. in præfatione ad psal. 31. et de 1ma quidem opinione sic ait: multi gloriantur de operibus, et invenies multos paganos nolle fieri Christianos, quia quasi sufficiunt sibi de bona vita sua. — bene vivere opus est, ait, qd mihi præcepturus est Christus, quis bene vivere, si bene vivo, qd mihi necessarius est Christus? nullum homicidium, nullum furtum, nullam rapinam facio, res alienas n̄ concupisco, nullo adulterio contaminor, nam inveniatur aliquid in vita mea, qd reprehendat, et qui reprehenderit faciat Christianum, hoc gloriatur sed n̄ ad Deum, 2da: sic pater, ut et Ecclesia in primis qui 1mo illa opinio paganorum qui opera sine fide et ad bonam vitam et ad salutem sufficerent. Hic expresse Hugo

Longinianus q̄d̄ philus (cum n: Augus ad eum ita scripsisset Epla 233. qa mihi
videor inspexisse q̄ in sermonis tui communicaōis mentem tuam. vellem te ex audire, q̄
virum bonum deum quo nihil ē melius et unde bonus animus hauriat ut bonus sit
quonam modo colendum credas audere [confari] confessi via q̄ ad eum celeriter reverti via
etiam q̄d de Chro sentias, q̄ n: eum non parvi pendas advertit) sed utrum ea ē sola via
que ab illo dicta ē ad beatam vitam pervenire poe existimes; et alia in eam et ea
negligas, nec sed differas; an et aliam l: alias ad te optima est, omnibus appetenda potius
sic vias ee arbitreris et alias eam via te ingressi credas nostre unius, ut opinor
ñ imprudenter; diligo n: te ut Longinianus illi resp: q̄d traditur
Sancte atque antiquis tenea atque custodia ut potiamur parius oia, via ē in
deum melior, q̄ vir bonus piis operis (iustis, castis, veris dictis factisque) suis
sine ulla spem mutationis exspectata iactatione probatus, et deorum comitatu vallatus
dei utique potestatibus emeritus, id ē eius unius et universi et incomprehensibilis et
ineffabilis, infatigabilisque creatoris impletus virtutibus (quos ut verum ē Anglos
dicitis) l: q̄d alterum post deum l: ad deos aut a deo (aut in deum intentione ac
animi mentisque ire festinat, via ē n: q̄ purgati antiquorum sacrorum piis
preceptis expiationibusque purissimis et abstinentiis observationibus decocti aā Grego [illegible]
des l: ut alii legunt contenter se deproperant. De Chro a: dixit in credulitatis carnali
et spiritus deo per quem in illum summum beatum, verum et patrem oium ire securos esse
dne pater perdocere n auden nec valeo, q̄d sentiat exprimere (quaque nescio dissimilem)
credo supra illum ipsum etiam Jdem[?] Ethnici qsque alii sapientes prius ferunt (et
debat parius ante annis legumlatorum [?] patribus nris deum modo colerent, et curare
mentibus l: an illo ritu ipso an Christiano aliove; qa: colerent pinde beatos fore.

Erant multo magis in errore eodem antiquiores Judaei [?] rati ad iustitiam et ad sa-
lutem sufficere, imo si legem moralem observarent. 2do si quae peccata eiusdem
committerant ea per sacrificia legalia expiarent, contra eos nimis pugnavit S. Paulus
maxime in Epla ad Rom. pecto cum dixit c. 9. gentes quae non sectabantur
iustitiam apprehenderunt iustitiam, iustitiam a: quae ex fide ē; Israel vero sectando legem iustitiae
legem iustitiae non pervenit, quare? quia non ex fide, sed qsi ex operibus: et infra c. 10.
testimon n: phibeo illis q̄d aemulaoem dei habent, sed non sdm sciam, ignorantes n: iustitiam
dei et suam querentes statuere, iustitiae dei non sunt subiecti; finis n: legis Chrus ad iustitiam oi credenti.

3tia sentia seu 3tius error ē plane oppositus et videtur occasionatus ortus ex
refutaoe prioris, cum n: Aptus mira pro fide contra Judaeos dixisset pecta pter illa quae
iam relata sunt; hoc ad Galat. 3. Abraham credidit deo et reputatum ē illi ad iustitiam.
cognoscite ergo qa qui ex fide sunt, ii sunt filii Abrahae. Providens a: Script. qa ex fide
iustificat gentes deus, praenuntiavit Deus Abrae, qa benedicentur in te oes gentes; igr
qui ex fide sunt benedicentur cum fideli Abraham, et infra quoniam a: in lege nemo iustificat

apud Deum, manifestum est, quia justus ex fide vivit. ut ad Rom. 4.
arbitramur justificari hominem per fidem sine operibus legis. cum Lutherus et alii plura
Apostolus dixisset, intellexerunt Paulum, quod opera nihil saluti inservirent. ita apud
August. loc. Laud. vides, inquit, quia ex fide non ex operibus justificatus est Abrah.
faciam ergo quaecunque volo, quia etsi bona opera non habeo, attamen credidero in Deum, imputabitur
mihi ad justitiam; hoc fuit error, de quo postularunt ejulantes Symmiani
Gnostici, aliique infames haeretici.

Tertia sententia bona opera cum fide jungit, sed ut dictum est in prima divisione — — contra unum quod ad Judaeos, et eorum multi, quorum caput
Cerynthus, sic fide in Christum admiserunt, ut ad salutem necessaria voluerint opera
legis et imprimis Circumcisionem, ita ut etiam ipsas gentes vellent circumcidi; et
adversus eos coactum est Concilium Apostolorum, in quo definitum est, nihil simpliciter observationis
legis necessario jam tunc exigendum a Gentibus; nisi ut abstinerent ab immolatis simulacrorum,
a Sanguine et suffocato; ut ne ullum Judaeorum scandalo obviaretur, et aliquid
eorum postulationi cederetur, quod adjungitur est ut abstinerent quoque a fornicatione, non
quod id pertineret ad legem Mosaicam, sed quia apud Gentiles fornicatio simplex
solebat ut plurimum non censeri peccatum, unde necesse judicarunt Apostoli ut expresse
ea Gentibus prohiberent.

Non minus contra eum Errorem quam contra praecedentem pugnavit S. Paulus, maxime
in Epistola ad Galat.: — — Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam si circumcidamini
et Evacuati estis a Christo, qui in lege justificamini, a gratia excidistis; nos enim spiritu
ex fide spem justitiae expectamus; nam in Christo Jesu neque circumcisio aliquid valet, neque
praeputium, sed fides quae per Charitatem operatur; currebatis bene, quis vos impedivit etc.

2do ex Recentioribus Haereticis multi necessitatem quidem bonorum operum admittunt,
non tamen ad justitiam coram Deo aut ad salutem, sed ad justitiam coram hominibus, ut homines per ea hoc fiant
certus de sua aut de alterius fide.

3tio alii necessitatem bonorum operum admittunt ad salutem, imo etiam ad justitiam, ut homines
conservent praecepta gratiam contra quaecunque quo amitterent fidem.

4to alii admittunt necessaria non ad justitiam, sed ad salutem, ut dicunt quidam fere sine
quibus etiam juste non daretur salus, aut certe non daretur tota salus. ita sentit nimis Arminius
contra plures ex suis.

5to alii etiam ad justitiam admittunt necessitatem poenitentiae de praeteritis peccatis et propositum
+ vitae melioris, putant tamen ut haec omnia, non sint merita, sine quibus non possit quis habere rationem meriti
sint tot fides. ita idem Arminius.

6to Catholici denique admittunt in adulto necessitatem bonorum operum tam ad
justitiam tum ad salutem, et quidem quae extra statum respectu gratiae habent rationem meriti
proprie dicti, rationem vero dispositionis, imo etiam meriti minus proprie dicti sive de congruo respectu
gratiae primae.

Quaerit nunc in qua Classe reponendi sunt Haeretici nostri seu Argentinenses seu Basileenses.

Q. id iā aliquātenus patere ex eorum circa istam doctrinā a nobis supra ex-
posita sit: piendi in proemio sed hic addenda quae de bonis operibus expressius docent
imo igitur Argentini: l. iā a nobis cit. de locis theolog. loco 14. q. e de bonis
Operibus q. 17. sic inquirunt: .. sinecessaria sint bona opera prorsus ad salutem ea sint necessaria:
et sic Respondent: .. fuerunt superioribus annis motor post obitum Bedi Lutheri qui
has voces usurparunt: bona opera sint necessaria ad salutem, impossibile ē sine operibus salvari
neminem unquam sine bonis operibus ē salvatum. sed certis et gravibus de causis propositiones istae
a sanioribus verum abhorrentes ab orthodoxis sunt improbatae et rejectae, nisi ne ho-
mines id detraherent, quas ad ea populi illecti fuerant, immunitas ab obligatione bonorum
operum sub nomine libertatis filiorum dei palliata sit sibi ingratis; propter quas quod causas faciendi
sint bona opera .. — respondent q. 19. sint faciendo bona opera primo propter mandatum dei.
2do. propter exercitium fidei. 3tio propter confessione. 4to propter gratiarum actione. 5to
propter praemia, quae his gratis promissa sint et proposita, ne ā: inter illa praemia numerent
gratiae, sive status ab eis q. 8. omne recte definiunt praemia hoc bonorum operum
ipsa dei gratia, q instituamur ? et Respondent .. non, gratia: de praemiis petimus
justificationis et vitae aeternae tum fide n. nostris meritis opponimus recte praemie definiunt praemia
bonorum operum partim q bona huius vitae corporalia, partim v: q gradus gloriae in vita aeterna
quae ipsa tamen praemia n. ex merito nostrorum bonorum operum, sed ex gratia dei promittentis
unice dependent. huic loco 34 ad q. 6. futurum ne sint certi gradus Beatorum in
vita aeterna .. imo distinctio .. discrimen ē inquirunt inter vitam aeternam et inter gradus gloriae.
quo ad vitam aeternam nulla prorsus erit distinctio et sed omnibus credentibus ex aequo ea futura communis;
caeterum quo ad gloriam seu Claritatem corporum Beatorum distincti erunt gradus ... deinde
sic monent ... caeterum et ipsi gradus gloriae n. ex merito aut dignitate laborum sed ex
libero dei dono et gratia dependebunt, q sua dona in sanctis suis coronare solet.
Ex quibus omnibus colligere ē opera bona secundum Argentinenses Lutheranos n. ē necessaria, nisi qua-
tenus sub poena amittendae fidei imponuntur, nec utilia nisi ad bona spiritualia cum ad majorem
gloriae claritatem in coelis consequenda.

2do idem omnino aut pene idem sentiunt Calviniani Basileenses et ita se explicat
Wollebius l. 2. c. 2. can. 15. necessaria sunt inquit bona opera necessitate praecepti et medii
(: hic per medium idem intelligit, quod alii intelligunt per conditionem sine qua non :) non autem necessitate causae et
meriti: hunc canonem sic explicat in notis; ratione praecepti necessaria sunt, quia studium bonorum
operum in tota scriptura nobis severissime injungitur .. ratione medii necessaria sunt quia vocationis
et electionis verae fidei sint indicia et signa, et quia motus seu via sunt, qua ad coelestem bea-
titatem itur .. ut v: g 35 haereditatis obtinendae causa Basilea Argentinam euntibus via seu
iter, medium quidem ē, sed n. causa meritoria haereditatis, ita quoque hoc in negotio se res habet:
tum l. 1. cap: 36. quod erat de vita aeterna dixerat can. 2. bona opera n. sunt causa meri-
toria vitae aeternae, et illis vita ista merces gratuito promittatur, et in notis: bonis
operibus merces promittitur non ex debito sed ex gratia, n. ut illis vitam promereamur, sed ut
ad illorum studium excitemur .. et ad can. 14 in quo dixerat, beatorum aeternae gradus

eruntt, sic subiicit; interim si amplectimur rationem diversitatis gloriæ, quam assig-
nant Pontificii diversitate nim: meritorum, ita ut donum fidei et iustitiæ
per mera Dei gratia inæqualiter sanctis obtingit: ita gloria quoque per gratiam suam
vitæ distribuet, sic tamen ut nemo de gloria sua congredi aut alteri se invi-
dendi causa sit habiturus. ita ibi ubi profecto eius non meminit, quod dixerat c. 50
can. 20. ipse quod iustitia nobis imputata perfecta et æqualis est in omnibus credentibus
nec obstaret fidei imperfectio, ut non eandem gemma manus firma et infirma
apprehendit, ita eandem iustitiam Christi firmi et infirmi obtinerent; si non iustitia
æqualis est in omnibus, quomodo donum iustitiæ inæqualiter sanctis obtingit? sed id
per transennam.

Ex his ergo colligendum est, quemadmodum circa iustificationem et bonorum operum
necessitatem cum Heterodoxis disputandum nobis primus sit, abeo postulatum, quod sentiat
in hoc tam capp. variæ eorum de meritorum opiniones. nunc in Catholica
doctrina de bonorum operum merito intelligendum sit.

Quæstio 3tia.

Quid sit meritum et quotuplex distingui possit.

De ea re iam egimus superius tract. de Angelis disp. 3. sect. 2. q. 3.
hic eadem sed paulo enucleatius explicanda sit quæstio.

Responsio 1ma.

Meritum est opus bonum in alterius obsequium factum de se aptum ad aliquid
obtinendum per modum retributionis

differt imo ab impetratione, quia per impetrationem aliquid obtineatur non tam per modum
retributionis, sed ut pure gratia impetranti præstita. differt 2do a satis-
factione, quia per satisfactionem fiunt aliquid in obsequium alterius, at non dignum retributione,
in id non faciat, nisi ut repararet iniuriam illatam.

Hic inquiri posset, an ad meritum absolute requiratur, ut opus bonum fiat in
obsequium alterius, sed ab dubitandum est: quia sicut quidam dicimus tract. de pecc.
disp. 1. sect. 4. q. 2. et ex est optimi superioris Dei punire, quæcunque
mala fiunt ab inferioribus; ita non etiam ipsum ipsum eiusdem sit premiare, quæcunque
ab iisdem inferioribus bene fiunt; et quomodo opus cuiusvis dicatur præmio dignum, etsi
non factum in obsequium præmiantis; sed hic sufficiat id annotasse.

Responsio 2da.

Meritum primo in communi dividitur in pure passivum, et in activum; activum
in meritum de congruo tantum, et in meritum de condigno, i. e. stricte meritum, et meri-
tum proprie et simpliciter dictum.

Hanc meriti distinctionem plane reiiciunt Heterodoxi. Volleby Basi-
leensis l. 3. c. 9. 5. ut habet can. 11. quod opus bonorum sutum esse non re-
genitis, sed hic fiebant in nota: unde apparet, quam futilis sit Scholasticorum doctrina

de merito de congruo et de condigno, quorum illud hominis non renati, sed ante primam gratiam; hoc vero eius operibus post primam gratiam acceptam tribuunt. illud meritum de congruo nominant, quod congruum sit, ut Deus homini sese vertenti sua opera tandem premium reddat; hoc vero meritum de condigno nominant, quae proportio sit meriti et premii. ita ille. Verum si de voce assentiat magistris, siquidem ut modo videbimus aberrat a communi modo loquendi et sentiendi; Errat, ut videbitis in quaest: synthesibus futuri ut suo explicet.

1mo meritum pure passive i e id quod est in se et ipso, vi cuius aliquis sit subjectum prae ceteris capax et aptum alicuius doni recipiendi, sic tamen, ut nulla ipsius in illud donum influentia dignitate. unde fit, ut ideo donum illud non ex modo retributionis sed pura gratia detur. Et 2do ut meritum illud non dicatur, nec sit nisi improprie meritum.

fundatur hoc meritum 1mo aliquando in actionibus moralibus quidem, sed quae nulla proportione habent ad donum datum; sic recte dicitur beata Virgo maternitatem suam meruisse; sic de B. Anna cantatur, tamen illi fuisse collatam gratiam ut Genitricis unigeniti filii Dei maternitatem mereretur.

fundatur 2do aliquando in pure naturalibus, cuius exemplum in S. Aug: ita ut dixisset Julianus bona homini naturae gratiam opitulatione mereri. sic l. 4. contra ipsum cap. 3. respondit . . . bona dixeris homini naturae, quo tali gratia opitulatione mereretur. quod gratanter audire, si sic: propterea quod rationalis es diceres, et mereri gratiam Dei per Jesum Christum Dominum nostrum lapidibus, aut lignis, pecoribusve praestat; sed quia imago Dei est, meretur hanc gratiam, non tamen ut eius bona voluntas posset praecedere gratiam, ne sic ipsa prior det ut retribuatur illi, ac sic gratia non sit gratia, cum non datur gratuita, sed redditur debita: en quo meritum, cui tamen non retribuitur, et aliquid detur, — — quomodo quod in hoc modo loqui, quae gratanter respicere recipit S. Aug: arguat A quam.

3tio fundatur aliquando hoc meritum in pura indigentia aut miseria, sicque altero miserior est, dicitur magis mereri, ut ei aliquid detur. Ita siquis miserior est absque culpa, aut absque minori culpa, justa sit pro aliena voluntate, et sic dicunt antequam existerent Lutheranum de peccato Adami, ut peccato posterorum cantat cum Ecclesia universa. O felix culpa, quae talem ac tantum meruit habere redemptorem; quod rursum in his modis loqui, recte arguet Voltebius, At tamen meritum illud neque de congruo proprie vocamus.

2do meritum activum est, cui proprie convenit meriti definitio, ipsum est opus bonum aptum ad aliquid obtinendum per modum verae retributionis, hoc est in aliqua dignitate ad illud quod obtinetur, vi cuius influat in eius donationem, et unde est quod debita.

tale meritum tres inter alias requirit conditiones, h: distinctio — condignitas

Da tua: sed quod non debes: proportio et adsit.

Non aliter meritum dixeris esse tuum.

1mo dr: da tua: illud a: in moralibus dr: esse uniuscujusque suum quod est ei liberum. 2do dr: sed quod non debes; h: ex quo non debent ut debita, glorus non spectantur ut debita, nec ut talia exiguntur, quamvis exigi possent. Opus v: de se meritorium, quamvis forte aliunde debitum non amittit rationem meriti, si modo non exigitur, aut non admittitur ut debitum, sicut quamvis aliunde debeat aliquis mille nummos, qui dici tu eos non exigit, possum ab ipso velle aliquid emere, et solvere per nummos, quia dici tu eos non exigit, non ab ipsomet aliquid emere, et solvere per eum per totidem nummos, tu ratione debiti, posset eosdem nummos exigere, et non admittere, ut veram rei emptae solutionem, ita v: nec Christus ipse aliter meritum est, ut docent fratres de fucaria.

3tio dr: proportio et adsit. proportio a: illa debet intelligi per ordinem moralem non pure physicum; in eo tum ordine moralis legis physicum quod quo spectat debet dici verus ordinis nulla inter se proportione morali habere censeantur, et hinc est quod nullum meritum naturale gratiam supernaturalem mereri potest, sicut nec ullum meritum pure supernaturale gratiam ad ordinem hypostaticum pertinentem.

4to. meritum illud a: in subdividitur in meritum de congruo tum et meritum de condigno; meritum de congruo tum est, quod habet quid proportione ordinis cum premio sed non aequalitate meriti ad premium; meritum v: de condigno est quod habet hanc aequalitatem — etc.

4to postrema propositio, quod solum meritum de condigno sit proprie et simpliciter meritum. Probatur: quia in merito tum de congruo id quod per modum retributionis donatur habet etiam in se aliquid gratiae, quatenus datur aliquid, quod excedit quantitatem meriti, ut supponitur ita sit.

Quaestio 4ta

An fides necessaria sit ad iustitiam et ad salutem.

Necessitas relativa unius ad aliquid v: g: obtinendum, de qua hic agitur, dividitur vulgo necessitas medii et necessitas tum praecepti; de utriusque harum necessitatis definitione nulli quaestionem movent. nos sufficienter hic sic eas distinguimus. Necessitas medii est qua quid ad aliud sic est necessarium, ut illo etiam inculpabiliter omisso, non habeatur h: aliud; sic absque baptismo, etiam inculpabiliter non habito, saltem in voto non habetur salus. Necessitas v: tum praecepti, est qua quid in tantum est ad aliud necessarium, in quantum illo culpabiliter omisso h: aliud non habetur; sic absque observatione omnium praeceptorum sub gravi peccato obligantium non habetur salus.

Necessitas medii duplex subdistinguitur, unum absolute alterum hypotheticum; absolute necessarium est, sive quo absolute aliud obtineri non potest. Hypothetice tum quod sic est necessarium etiam necessitate medii, ut tum in aliquo casu suppleri possit per aliquid aequivalens; sic baptismus (ut aiunt fluminis) qui est medium ad salutem necessarium, potest tum

in casu impossibilis eius suscipiendi suppleri l: p amore l: p martyrium, q
propterea dicuntur quoque baptismi nimirum flaminis et sanguinis, sic tamen ut eorum
effectus n ita ipsis q baptismo fluminis cuius vices gerunt tribuatur. his positis sit

Responsio

Fides n tm in Deum sed et in Christum sive explicita sive implicita, sive in re,
sive in voto aut signo, e absolute necessaria ad iustitiam et ad salutem.

Prob: quia quis de fide tm in Deum videatur ab Apostolo dictum ad Hebr: 11 sine
fide impossibile e placere Deo; aut saltem tm de fide, qd Deus sit remunerator:
Credere oportet accedentem ad Deum, quia e, et qd inquirentibus se remunerator sit:
attn. in et sub tali ea fide intelligenda quoque e fide in Christum, persuadent quae
idem Apostolus alibi habet, puta ad Galat. 2. ubi alloquens Judaeos confidentes in
operibus legis, utique n absque fide in Deum, tamen sic habet: scientes a: qd homo n
iustificatur ex operibus legis, nisi p fidem Jesu Christi, et nos in Christo Jesu credimus
ut iustificemur ex fide Christi, et n ex operibus legis, propter qd ex operibus legis n
iustificabitur omnis caro, et infra: vivo a: iam n ego, vivit v: in me Christus, qd a:
nunc vivo in carne, in fide vivo filii Dei, qui dilexit me, et tradidit semetipsum
p me; certe si Judaei n nisi in fide Christi iustificati sunt, neque ulli alii sine
illa fide iustificabuntur, et in hunc quoque sensum intelligere oportet, quae idem
Apostolus habet ad Rom: 3: nunc sine lege iustitia Dei manifestata e, testifi-
cata a lege et prophetis, iustitia a: Dei p fidem Jesu Christi in omnes et super omnes q
credunt in eum, n n: e distinctio, omnes n: peccaverunt, et egent gloria Dei, iustifi-
cati gratis p gratiam ipsius, p redemptionem quae e in Christo Jesu, quem proposuit
Deus propitiationem p fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitiae suae propter remissionem
praecedentium delictorum in sustentatione Dei ad ostensionem iustitiae eius in h: tpre, ut
sit ipse iustus, et iustificans eum, q e ex fide Jesu Christi. [illegible] dicendum qd
qm sicut nemo e iustificatus nisi ex meritis Christi, ita nemo nisi ex fide in ipsum,
fide tm, quae aliquo diversimode se habet, ut addit textio, puta, quae sit explicita
in iis, q(ui)bus Christus sufficienter praedicatus e; implicita aut saltem in voto in iis, +
q(ui)bus non dum satis propositus erat, in signo v: saltem in parvulis.

Hanc doctrinam Apostoli, qui erat in dedecus legis Mosaicae, quippe q nollet ad sa-
lutem sufficere, graviter tulerunt Judaei, et multo magis, qd in illa fide ne
vellet qd opera legis e necessaria, et hoc e causa, q ut comprehenderet scripsit episto-
lam suam ad Rom: in q postquam eos sibi benevolos reddidit declarato suo in legem zelo
adeo ut optaverit p fratribus suis e a Christo anathema, imo probat qd sicut
olim Deus p bona voluntate sua Esau natu maiorem subdidit Jacob natu minori, ita et
potuerit salutem alligare fidei, et n operibus; et sic gentes fideles praeferre Judaeis incredu-
lis, quippe q sit Deus omnium e cuius voluntate sola bona sua praedicantur, deinde Judai-
cam obiectionem sic proponit et refutat: dicis itaque mihi, quid adhuc quaeritur, voluntati n: eius
qs resistit? o homo, tu quis es, q respondeas Deo? numquid dicit figmentum ei

q se finxit: q̄d me finxisti sic? an non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud in contumeliam? quasi diceret, sicut figulus pro potestate sua in lutum, sive quam voluerit partem assumit, ut faciat vas in honorem, aliud non nisi vas in contumeliam facturus ex alia parte, absque eo quod lutum conqueri possit; ita Deus pro potestate sua sibi quoscunque voluerit eligere, et sub quocunque genere voluerit ad gratiam suam eligere, et ad gloriam assumere, absque eo, quod quis contra conqueri possit. — — — — Cur autem gentes voluerit ad fidem Christi vocare, et supposita illa fide justificare et salvare, Judaeos v: quibus ut populo hactenus sibi dilecto ad eandem fidem vocatis, sed contra resistentes a se ulterius reiicere et rejectare. O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia eius et investigabiles viae eius; quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit, aut quis prior dedit illi et retribuetur illi meritis sc. acquisituro, sed ei prius danti non retribueret.

Hoc sit igitur, quod ex fide constituta salute, supposita nemine nisi per fidem Christi salvando; et si quis paganus ratione gratiae hoc sit ratione, quia Deus sic voluit, sic Judaeis ingratis, unde ad primum tunc recurrendum erit ad motiva generalia credibilitatis fidei nostrae.

Hoc tamen ratio convenientiae pro eo, quod mysterium iam Incarnationis credidit ex quo ipso sicut Deus ad ostensionem justitiae suae non aliunde voluerit nos per eum justificari nisi ex meritis Christi, sicut ad gloriam eiusdem Christi; nemine quoque voluerit justificari nisi ex fide in ipsum Christum, immo nec nisi ex baptismo et aliis sacramentis ab eodem Christo in signum eiusdem fidei fuerint instituta. Haec a: supposita veritate iam sit.

Quaestio 5ta.

An bona quoque opera sint necessaria ad justitiam et ad salutem.

Resp. bona quoque opera sunt necessaria ad salutem.

Ita vidimus superiori quaestione occasione dicti Pauli Apostoli, ubi dicit Abraham justificatum fuisse ex fide et non ex operibus. Contra eam sententiam abutentes Lutherani nostra fide bono iam a nobis laudato in justificatione ad salutem iam sufficiebat. Pro eo quod ingerit: quod contra Apostolum et dicto de ipso Abraham quod invenimus etiam ex epistola alterius Apostoli, qui volebat corrigere hos qui male intellexerant ipsum Apostolum. Jacobus n: in epistola sua contra eos, qui nolebant bene operari de sola fide praesumentes ipsius Abrahae opera commendavit cuius Paulus fidem et non sibi adversantur Apostoli; dicit a: Abraham opus omnibus notum, Abraham filium suum immolandum Deo obtulit, magnum opus, sed ex fide; laudo superaedificationem operis, sed video fidei fundamentum, laudo fructum boni operis, sed in fide agnosco radicem; sin: si: praeter fidem tale faceret Abraham, nihil illi prodesset quantumcunque illud opus esset; rursum si sic teneret fidem Abraham, ut cum ei Deus imperaret offerre sibi immolandum filium suum diceret apud semetipsum non facio et tamen credo; quia me etiam contemnente iussa sua liberat Deus; fides sine operibus mortua est, et tamquam radix sine fructu sterilis atque

aro

arida remaneret. Quod ergo dicimus nulla opera praecedere fidem, id est, ut ante fidem quisquam dicatur bene operatus; ea enim opera quae dicuntur ante fidem quamvis videantur hominibus laudabilia, inania sunt; ita mihi videntur esse, ut magnae vires et cursus celerrimus praeter viam [illegible]. Nemo ergo fidem operatur; ita Augustinus. Qui iterum sibi obiicit: Sed dicis mihi: ait Apostolus Paulus; immo hoc ait Paulus Apostolus: fides iustificat, sed quae per charitatem operatur, ad Galat. 5; et alio loco ad Rom. 13: plenitudo ergo legis charitas; et alio loco ibid.: omnis enim lex in uno sermone impletur, in eo quod scriptum est: diliges proximum tuum tanquam te ipsum. Vide si non vult te operari, qui dicit: non adulterabis, non furtum facies, et si quod est aliud mandatum [illegible]. Sed forte tantummodo mali nihil facis, non etiam aliquid boni; ergo nec charitas permittit te praestare quodcumque potes ei quem diligis [illegible] suis post non pauca sic Apostolum ipsum alloquitur: Te ipsum audi o Apostole: certe fidem mihi hic sine operibus visus es commendare; et alio loco dicis: et si habuero fidem totam, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Nihil mihi prodest ergo, si nihil mihi prodest fides sine charitate. Charitas autem ubi fuerit, necesse est ut operetur. Fides ipsa per charitatem operatur: quomodo ergo iustificatur homo per fidem sine operibus? Denique Apostolum audivit sic sentientem et tota sua doctrina explicantem; docet vero (?) ipse Apostolus: propterea hoc tibi dixi o homo, ne quasi ex operibus tuis praesumere videreris et merito operum tuorum te accepisse fidei gratiam. Noli ergo praesumere de operibus ante fidem tuam. Crede in eum qui iustificat impium, ut fiant et bona opera tua esse opera bona; nam nec bona illa appellaverim quamdiu non de radice bona procedunt . . . Quid aliud dicat controversista contra nostrates Haereticos?

Itaque omnia ut ad summam reducam sic arguor: quo Authoritas docet fidem esse necessariam ad iustitiam et salutem, eadem docet tamen fidem debere esse operantem per charitatem et alioquin esse mortuam et sterilem: ergo ex illa authoritate opera a fide per charitatem procedentia sunt quoque necessaria ad salutem et iustitiam; quo autem sunt illa opera, et an eodem titulo sint necessaria ac fides, dicetur infra. Interea:

Obi: Ans (?) ex locis a S. Augustino indicatis tum ex S. Paulo, tum ex S. Jacobo, qui ex professo probaturus doctrinam in vera fide contentam, sic cap. 2 ait contra abutentes dictis S. Pauli: Tu credis quoniam unus est Deus; bene facis; et daemones credunt et contremiscunt. Vis autem scire o homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est? Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est, offerens Isaac filium suum super altare? Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius, et ex operibus fides consummata est, et suppleta est scriptura dicens: credidit Abraham Deo et reputatum est illi ad iustitiam et amicus Dei appellatus est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo et non ex fide tantum. Similiter et Rahab meretrix nonne ex operibus iustificata est, suscipiens nuntios et alia via eiiciens? Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus est mortua. Quis his textis non videat explicatas contentionis haereticorum [illegible] solutas et supra expositas, ut ipsa luce meridiana clariori tenebras confundant.

At dices forte imo qd si forte Epla S. Jacobi negez Canonica
R. 1mo qd ad nra sluis probat bona ex ipso D. Paulo a S. Aug. relata
sufferent.

R. 2do ipsius Eple authoritatem probandam ee dictis tract. de fide.

R. 3tio id n̄ ee timendum ab Haereticis nostratibus, n a Basi-
leensibus, q ea semp ut Canonica receperunt, n etiam ab Argentinen-
sibus q quis sub initium schismatis ea rejecerint, ea tn ia a 30 circiter
annis admiserunt, ut tbi vide Ectio Argentinensis revisus cap: de pre
doctrina pag. 4. neqz d. n̄ negarunt in libro a nobis supra relato.

Dices 2do aliqdo Sti dicunt sola fide iustifare. S. Aug. ipso
in psal: 88 ex fide enim vivimus, et de fide dictum e, fide mundans
corda eorum, et qa sola fides Xsti mundat n credentes in Xsum soluti sunt
ab emundatione — id e n mundant, sic n iustificant. Huic Lutherus
ad hunc locum Apli arbitramur iustificari hoc per fidem n dubitavit addere
per fidem sola, et quis addiois huius raoe paulo impudentior dederit, hanc
ipse, sic volo, sic iubeo, sit pro raoe voluntas, n tn propterea n vere dixit.

R. S. sola fides iustificat, id e sine fide nemo iustificat, sive soli fideles
iustificant, n id e fides absqz opibus iustificat et.

Dices Aplus addit absqz opibus — R. addidisse absqz opibus
legis, nempe Mosaicis, n pr: absqz oibus. Caeterum porro Luthero fide n mereri
libertatem quaestione finire iisdem vbis, qbus S. Aug: sua prdicatione, orae quoqz
ad nostrates Haereticos, qs Sanctus Pater averterat ad suos auditores;
intendite qd vos, aliqui male intelligendo praecipitis vos in illam voraginem
impune peccandi, et ego liber sum, Xsus Aplus, ipse ab oibus male intellexerunt
ibus liber fuit, libenter n: male intellexerunt, ne opa bona ~~fer bona~~ facerent;
nolite ee de numero talium; Fratres. D. in quodam psal: de quodam hoc tali;
id e, de tali genere, qs de uno, noluit intelligere ut bene ageret, n dictum e, n
potuit intelligere, vos qd oportet ut velitis intelligere, ut bene agatis. intellectus
n: vobis n deerit manifestus. quis e manifestus intellectus, q nemo iacta
bona opa sua ante fidem, nemo sit piger in bonis opibus accepta fide.

Ex his igitur ptet: q vera sit doctrina Trid: circa bonorum opum necessitatem
ut videamus, quomodo tam fides, q opa se hbant ad iustificandum et salutem
ao 27.

Quaestio 8va.

Quomodo fides et Opera bona se hbant ad
iustiam et salutem n ut causam ut pura gratia sine qua non

Sane n ste intelligunt Argentinenses nri Lutherani, hi ut supra
vidimus admittunt opa bona ee necria propter mandatum, et tn negant
admittendo ee hanc propositionem bona opa sunt necria ad salutem, quam censent mandata

bonu observaoe n ee necia ad salutem. Sed fortasse id contracat intelligunt opa bona n ee eodem titulo necia quo sentiunt Catholici, quo e ipsa fides, quae explicao antes qd stat veri, exponens subtes lines

Responsio 1ma.

Nec fides nec opa bona sunt in hoc in psenti statu caa iustifaonis sunt tn dispo ad iustifaoe requisita. Hoc meritum dici n debt, nisi impprie et pure passive.

1ma pars pbr: fides et opa n posunt dici caa iustifaonis nisi qtenus illam merentur at nec fides nec opa merentur iustifaoe hois in psenti statu: qd

Ma: e ipsa verba Concilii: Dr a Conc. Trid: sess. 6 cap: 8. in Christus dicit iustifari hoiem p fidem et gratis, ea vba in eo sensu intelligenda sunt, quae perpetuus Ecclia Catholicae sensus tenuit et expressit, ut si p fidem ideo iustifari dicamur, qa fides e huius salutis initium; gratis a. iustifari ideo dicamur, qa nil eorum, quae iustifaoem praecedunt, sive fides, sive opa ipsam iustifaonis graam promerentur, si n: graa e, iam n ex opibus, alioqn ut idem Apostolus inqt graa iam n e graa: mirum e hereticos etiam post Trid: toties ea in re Eccliae Catholicae imposuisse, qsi doceret hoiem iustifaoe sua debere meritis suis, cuius oppositum tam expresse docet.

Rao pro omni statu e qa assignat Conc. qa graa habitualis seu iustia e pprie dicta graa, qd n ex meritis data. Rao maior p hoc in psenti statu e qa ut ante dicto graa, hoc n modo sit expers graae, sed in peccato nil qdm e in tali statu agere potest, qd habeat raoem meriti quanqum sit, cui aliqd p raoem mercedis retribuatur et ne qdem de congruo.

Rao etiam ulterior e: qa iustifao in psenti statu includit pecti condonaoem at meritum condonaois pecti debt ee infinitum, n qa peccatum et malitia infinita Sed qa ut suo loco diximus satisfao p pecto qua p psona infinitam nisi raoe levitatis sit venia dignum, debt ee l: quoqs a psona infinita, l: nisi infinita, defectu a: alterutrius meritum illud compensare potest nisi sit infinitum nullius a. puro creao nedum hois n iustifati sed impii potest ee meritum infinitum qd sui ordine igit ad graam id intelligi debt, qd dixit Christus Joan 15 sicut palmes n potest ferre fructum, nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis —— nisi p graam

2da pars Resolis pbr. tn fides et opa sunt ad iustia debita dispo, et qdem necia; facile quo ad fidem conceditur ab Adversariis, qui semper fidem volunt ee veluti manum, qa apprehendit Christi iustia, et credenti applicat.

De opibus etiam aliqbus, nempe de dolore p praeterito, et de proposito pro futuro, conceditur quoqs ab Hornaeo. reqri a: extra sacrtum actum Charitatis ipsa

60

aut ei æquivalente actu contrictionis perfecta, dicitur quest: sequenti. Et v: nulli
alteri actui gratia promittitur, nec legitur data nisi poenitenti aut amanti. Luc. 7.
remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Et iterum nisi poenitentiam habueritis omnes
similiter peribitis. Quin et cum sancto hac poenitentia requiritur, quis forte non sit perfecta, deinde respondeo: tam
poenitentiam agite et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem
peccatorum vestrorum et accipietis donum Spiritus Sancti. Act. 2. aliter autem neque
remissionem peccatorum accipiunt, neque Spiritum Sanctum. Et v: quis sibi persuadeat Deum hominem
nec de præteritis peccatis dolentem, nec ipsum ullo modo amantem in amicitia
sua admittere, eumque ut filium et hæredem suum spectare.

3tia pars. Licet omnis dispositio illa non sit proprie loquendo meritum justificationis
nec de congruo quod jam probatum est p. 1. quia sic esset hæc dispositio gratia in
actibus de se meritoriis, et quidem ejusdem ordinis cum gratia, propterea ut sunt, etc.
potest dici meritum de congruo respectu gratiæ, præsertim ut sunt, et unde etiam sic
ut de condigno potest dici, quod gratia etiam prima de congruo meriti sunt, cum non
tum respectu gratiæ ut communes in remissione peccati, quæ semper est in justificatione habitus
in præsenti statu naturæ lapsæ. Ratio a: est quia imo nullus actus
peccatoris habere potest activitatem in peccati sui remissionem, sed est: peccator prorsus est
dignus, cui aliqui præmium mercedis retribuatur. Et ideo multo magis est
indignus ut ei retribuatur id quod meritum exigit cum infinitum tantum sit quod
sed per personam infinitam ut supra dictum est. Sic ergo utrumque dicimus
hominem primæ justificationis sua, mereri de congruo, eos intelligimus putamus de merito
improprie dicto et pure passivo.

Ex hac doctrina sequitur, quod si quis præter primam sui justificationem præsertim salvetur,
tunc absque ullo suo merito salvetur ex pura gratia Dei, si fuerit adultus,
non sine aliqua ex parte sui posita dispositione, tunc propriis a justo peccatibus [illegible]

Dico 2da bona opera justi sunt eatenus meritoria augmenti et gratiæ et
gloriæ, et quidem de condigno.

4ta pars est doctrina catholica contra hæreticos in Concilio Tridentino definita
Sess. 6. in capite: 10. in quo agitur de incremento justitiæ sic habetur: Sic ergo
justificati et amici Dei ac domestici facti, euntes de virtute in virtutem renovantur,
ut Apostolus inquit, de die in diem (hoc est mortificando membra carnis suæ
et exhibendo ea arma justitiæ in sanctificationem per observationem mandatorum Dei et
Ecclesiæ) in ipsa justitia per Christi gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus
crescunt, atque magis justificantur, sicut scriptum est: qui justus est, justificetur adhuc,
et iterum: ne verearis ad mortem usque justificari (et iterum videtis, quoniam
ex operibus justificatur homo et non ex fide tantum.) Hoc v: justitiæ incrementum
petit Sancta Ecclesia cum orat: Da nobis Domine fidei, spei et charitatis augmentum,
sive quia per eam virtutum actus gratia meritorie augetur, sive quia cum

augentes illam vestem vitiis (angelos quoque) hi tales gratia. Item a.
Sess. can 24. Si quis dixerit iustitiam acceptam non conservari atque etiam augeri
coram Deo per bona opera, sed opera ipsa fructus solummodo et signa esse iustificationis
adeptae, non autem ipsius augendae causam, anathema sit. Et can 32. Si quis di-
xerit hominis iustificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona
ipsius iustificati merita, aut ipsum iustificatum bonis operibus, quae ab eo per Dei
gratiam et Jesu Christi meritum, cuius vivum membrum est, fiunt, non vere mereri
augmentum gratiae, vitam aeternam et ipsius vitae aeternae, si tamen in gratia decesserit, consecutionem,
atque etiam gloriae augmentum, anathema sit.

Probatur: Ostenditur haec doctrina ex innumeris locis Sacrae Script. Sanct. Patrum in
quibus bonorum operum meritum expresse traditur. Et quidem respectu ipsius substantiae
gloriae. Matth. 5. Beati estis cum maledixerint vobis et persecuti
vos fuerint ... gaudete et exultate quoniam merces vestra copiosa est in coelis.
Et cap. 25. Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a
constitutione mundi: esurivi enim et dedistis mihi manducare (ubi opera miseri-
cordiae assignantur ut causa gloriae, et quidem non alio modo, quo vice versa illorum operum
[omissio] assignatur ut causa reprobationis damnatorum: Discedite a me ... esurivi enim et non
dedistis mihi ...)

Ad Rom. 2. secundum duritiam tuam et impoenitens cor thesaurizas
tibi iram in die irae et revelationis iusti iudicii Dei, qui reddet unicuique secundum
opera eius: iis quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et
incorruptionem quaerunt, vitam aeternam: iis autem qui sunt ex contentione, et qui non ac-
quiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira et indignatio.

Ad Galat. 6. quae seminaverit homo haec et metet, quoniam qui seminat in
carne sua, de carne et metet corruptionem; qui autem seminat in spiritu, de spiritu me-
tet vitam aeternam. Bonum autem facientes non deficiamus; tempore enim suo metemus non deficientes.
At cui magis debetur messis, quam ei qui de suo et in suo seminavit.

2da ad Thessalonicens. c. 1mo. gloriamur in vobis ... in tribulationibus
quas sustinetis, ut digni habeamini in regno Dei, pro quo et patimini; si tamen: quo y per
de Graec. Si quidem iustum est apud Deum ~~reddere~~ retribuere tribulationem iis qui
vos tribulant, et vobis qui tribulamini requiem nobiscum in revelatione Domini Jesu de
coelo; id est in die ultimi iudicii, ubi quis retributio promissa tribulatis per Deum et retri-
butio supponit meritum.

2da ad Timoth. c. 4. bonum certamen certavi, cursum consummavi,
fidem servavi; in reliquo mihi reposita est corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus
in illa die iustus iudex; non solum autem mihi, sed et iis qui diligunt adventum eius.

Jacobi 1. Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit
accipiet coronam vitae, quam promisit Deus diligentibus se.

62

Apoc. 11. advenit ira tua, et tempus mortuorum iudicari et reddere mercedem servis tuis prophetis et sanctis et timentibus nomen tuum pusillis et magnis, et exterminandi eos qui corruperunt terram. Et c. 22. qui nocet noceat adhuc, et qui in sordibus est sordescat adhuc, et qui iustus est iustificetur adhuc, et sanctus sanctificetur adhuc; ecce venio cito, et merces mea mecum est reddere unicuique secundum opera sua. — Ex quibus hortatur nos ad augmentum iustificationis et sanctificationis, quia inde mercedem accipiemus utique maiorem pro maiori sanctificatione.

Haeccine ea et alia similia loca aliud non sonant, nisi quod nos propter nostra bona opera mercedem accepturos, et quidem in his bonis operibus aequalia aut maiora pro maiori charitate ut volunt Novatores, sed ipsa vitae aeterna et eius substantiae augmentum.

Patres hanc veritatem ita supponunt, ut inutile videatur eorum loca referre. Tertullianus in haec verba Joan. 14. in domo patris mei mansiones multae sunt. quomodo, inquit, in hoc mundo multae mansiones apud patrem, si non varietas meritorum; sola enim varietas meritorum exigit varietatem praemiorum.

Augustinus in praefatione ad psal. 31. malis operibus quod debetur, nisi damnatio? bonis quod debetur nisi regnum coelorum. — Et quidem Deus gratuitus remissor peccatorum sed et merces retributor iustificatorum. — In psal. 99. dum nobis dulcis est remissor peccatorum nostrorum, tunc eris dulcis praemiator iustificatorum. Sicut enim ipse Augustinus fatetur, quod Christus de hoc nomine dixit, nobis bonorum operum clavibus ianua regni coelestis aperimus, et malis operibus, quae quaedam seris ac vectibus vitae nobis ianua clauditur. plura pro Authore adducere non est necesse.

Ratio a Conc. Trid. sess. 6. c. 16. hac ratione: cum Christus Iesus ut caput in membra, et tanquam vitis in palmites in ipsos iustificatos iugiter virtutem influat, quae virtus bona eorum opera semper antecedit, et comitatur et subsequitur, et sine qua nulla pacto Deo grata et meritoria esse possent, nihil ipsis iustificatis amplius deesse credendum est, quo minus plene illis quidem operibus quae in Deo sunt facta divinae legi pro huius vitae statu satisfecisse, et vitam aeternam suo etiam tempore si tamen in gratia decesserint consequendam vere promeruisse censeantur; cum Christus salvator noster dicat, si quis biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in aeternum, sed fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam, quae ratio ut ad formam redigatur,

Sic proponi potest: non debet ibi negari meritum, ubi adsunt omnia ad meritum requisita, atqui in bonis operibus iustorum adsunt omnia requisita ad meritum, dum augmenti gratiae et salutis, ergo etiam.

Ma. videtur satis certa supponi potest. Probatur minor: quia si quid deesset, vel quia non essent ex se meritoria, vel quia non essent sua vis, vel quia a Deo non acceptarentur ut meritoria sed tamen ut sibi alias debita, vel etiam quia non habent proportionem ad praemium gratiae et salutis; sed nihil eorum deest. — Minor. Sunt de se meritoria, natura suppo:

merit ex opa bona, et qdem si id addidit in obsequ Dei facta;
2do. qt supra hois supponimus n: qd sint opa liberal hois, igit justus
nt d: caps e sua. istu acceptantur a Deo ut meritoria, ca necessarius
in solandeby loy multotiq gravist se ea compensaturum. isto denique
debent proportione sua ... si spectent in se ea n debent, ígd n: qt opa
nra paesse ut sic vesti gloria: n qt ait Aptus ad Rom. 8. condigna
passiones huius tpris ad futura gloria, quae revelabit in nobis, attn: ut
qt dignificata p graa nobis a Deo ex meritis Chri data, ita fiunt
in rañe meriti proportionata pmio huic graae correspondenti, iq: e, sicut
augmo eiusdem graae, (cu gloria semins hoc graa e semen) sicut q dicit
C. Math: 10: q recipit iustu in noe iusti mercede iusti recipiet, ita q
agit in noe iusti, id e intuitus, mercede quoq iusti recipiet quae a
e merces iusti cuius ipsius iustitiae augmtu in hac vita et gloria in altera
Haereticoru circa bonoru Operu merita Errores ex eoru libris supra
relata satis ex dictis explodi pont, ut iis refutandis diutius imorandu ...
videatur ...

Quaestio 1ma

Quaena Opera bona seu graa seu salutem mereantur et quo modo.

Sub hac q. multa comprehendunt n solum contra Haereticos, sed etiam
inter Catholicos agitatae, has solvent. Sit Sentes.

Responsio 1ma

Nullu opus bonum qdq̃ mere in actu 2do, sive nullu opus exigit,
nisi ex supposita pmiss Chri.

Ita Conc. Trid. sess. 6. c. 16. inquiens sic legit bene operantibus usq in
fine, et in Deo sperantibus proponda e vita aeterna, et tq̃ graa filiis Dei p
Chru Jesu pmissa, et tq̃ merces ex ipsius Dei pmisse bonis ipsoru operibus
et meritis fideliter reddenda, haec e n: illa Corona iustitiae q post suu
certamen et cursu reposita sibi e aiebat Aptus a iusto iudice sibi
reddenda, igd n: hic di: de vita aeterna, ide dicedu de quolibet alio pmio.

7do e. qa etsi opus sit de se meritorium, p...... cui aliqua
retributio, at Deus pmiu illud n tenet retribuere, qiq opus istud
meritorium poit innumeris aliis titulis exigere, ergo sine a igd etiam p
supposito merito, ois tn merces a Deo gratis, sit etiam graa, nec aliter
Deus debitor sit nr. qa ipse voluit. Augus in psal. 83. dare ipse
sent se n accipiendo sed pmittendo, et 1. confess. c. 4. reddit debita nulli debens. Et
Anselmus in proslogio, c. 10. iustus es, n qa reddis nobis debitu, sed qa
facis qd decet te summu bonum, ipse t: stare pmissis, t: merita gratis compensare

C. B.

Responsio 2da

Nullum opus bonum quod meretur, nisi sit opus Viatoris.

Per viatorem intelligitur qui vivit vita mortali. Hieron. in c. 6. 1. ad Cor: Tempus sementis est praesens vita, cum transierit operandi tempus aufertur, Item: venit nox in qua nemo potest operari. videre Joan. 9. ubi meritorie loquitur.

Res dependet e beneplacito divino, beneplacitum a parte misericordia plena sic exponit S. Aug: in psal. 93 ... noli ergo esse piger in labore brevi, et gaudebis incessabiliter, et quia vita tibi daturus est Deus, cogita quo labore emenda sit. ... si verum vis comparare et verum iudicare, aeterna requies aeterno labore recte emitur, verum hoc est, sed noli timere, misericors est Deus, si in aeternum labore, nunquam pervenires ad aeternam quietem, quo ut aliquando pervenias ad id quod emis, sed in aeternum laborandum est, et quia non valet tibi, sed ut possideas quod emis, digna est quae emi labore perpetuo, sed necesse est ut labore temporali emas. Certe tamen dicit esse, id est sempiternus labor pro requie sempiterna. Deinde centena millia annorum in labore quid valent, denique centena millia annorum habent finem, quod tibi dabo, dicit Deus, non habet finem, igitur misericordia Dei, quia non dicit denique centena millia annorum labora, non dicit: mille annos labora, non dicit 500 annos labora, sed tantum labora in paucis annis, inde requies erit, et finem non habebit. ita Augus. ex quo sic

Probatur: tempus meriti supernaturalis non debet aliud esse quam tempus merendi finem suum ultimum supernaturalem, sed hoc tempus debet esse finitum et conveniens quod eo assignata est vita praesens, quod tempus meriti cuiuscunque supernaturalis est vita praesens.

Confirmatur: fundatur in eo quod omne meritum supernaturale est in ordine ad merendum finem suum supernaturalem, quare ibi cessat tempus, tunc finem merendi convenientissime finit et tempus ipsius supernaturalis merendi.

Ulterior: vel: sufficienter colligitur in verbis divini Aug. hic a: idem tempus conveniens quoque statutum est pro quocunque alio merito, augmento etc. et pro omni demerito, quia idem Aug. in psal. 6. ultim. dicit, cum vita ista transierit non restat nisi retributio meritorum.

Responsio 3tia

Nullum opus bonum est meritorium quod non sit liberum.

Est una ex conditionibus ad meritum supra requisitis, ratio est ut opus sit suum agentis. Probatur: ... non est in suo arbitrio valere quod est liberum. Ratio ex professo probata est tract. de act. hum. disp. 1. q. 2.

Responsio 4ta.

Nullum opus bonum est gratiae aut salutis meritorium quod non sit supernaturale

Sed exigit 3tia meriti conditio, ratio est ut sit proportio inter meritum et praemium.

Responsio 5ta

Extra sancta et charitatem nihil post gratiam ad iustitiam est hoc est gratia ipsa, hoc est ei aequivalens actus charitatis, nulla alia est sufficiens

1ma pars ē Tridi sess: 14. c. 4. ubi de contritione post exponit actionis sue libr: docet praeterea S. Synodus: etsi contrione hanc aliqdo Charitate pfa esse contingat, hominemqx Deo reconciliare, priusq hoc Sacrtum sit re susceptum, tamen reconciliationem ipsam ipsi contritioni sine Sacrti voto, qd in ea includitur, n esse ascribendam. Datur qo ex h: loco aliq contritio, nempe ea, quae ē Charitate pfa, quo hoē peccatorē Deo reconciliet cum [illegible] in [illegible] ; imo rei meritoriē ut dictum ē q. [illegible], sed dispositivē tm dispone pr[illegible]

Fundatr hec definitio in locis permultis scripturae in qbus iustitia vere promittitur poenitenti aut amanti Deum, sic Ezech. 18. si impius egerit poenitentiam vita vivet, et n morietur, omnium iniquitatum eius, qs operatus ē n recordabor. Joan. 14. q diligit me diligetur ā patre meo, et ad eum veniemus et mansionem [illegible]

2da pars pbr: qa nulli alii actui promissa ē iustitia, q Charitati, aut contritioni. Utraqe illa pars ex pfesso pbabitur sequenti tract: de poenitentia ubi explicabitur quaeqe, qs priores eiusmodi actus habere dbant.

Responsio 3tia:

Oia bona iustorum et salutis meritoria sunt in viatore quilibet actus boni supnaturales Charitate informati, seu dignificati, etiam instrā [illegible] remissiores.

1ma pars sequitur ex hactenus dictis maxime q. 6. n. ad 2. [illegible]: qd nulli eiusmodi operi bono, [illegible] desit ad meritum gratiae et salutis etiam de condigno.

2da pars: dbt est Dr. Thomas, alius cum in re aliis rigidiores, rigidiorum princeps ē Bannes, q vult nec gratiam nec proinde gloriam ullum augmentum accepturas ex actibus remissioribus [illegible] q [illegible]; sed h: tm ab eiusmodi [illegible] [illegible], ut quo gratia et gloria propter [illegible] actus intensiores dabitur, debetur etiam [illegible] sub duplici titulo propter actus remissiores. et [illegible] [illegible] cum 2da gloria accidentali [illegible] n [illegible], q hanc sententiam varii censuris affecerunt, [illegible] videre ē apud [illegible] Salda. [illegible] vocat intolerabilem, [illegible] n modo abstinet a censuris, sed nec audet [illegible] dicere.

Remissiores Thomae fatentur oēs actus Charitate informatos etiam remissiores mereri augmentum gratiae et gloriae sed dicunt n [illegible] nisi in patria. ~~[illegible]~~ contra remissiores agemus q. [illegible]: tnc contra rigidiores.

Pbr: 2da pars nra Rtionis. 1mo Auctte Tridi in quo absque ullo [illegible]: nec simpliciter [illegible] gratia augeri per opera bona, [illegible] [illegible] relulimus qd [illegible] ut in [illegible] ipsa [illegible] recte notat [illegible] c. 3. de Charitate n. q [illegible]. et ut nos supra notavimus [illegible] dogmatica indefinita etiam in [illegible] [illegible] aequivalet uni, nempe nisi ex subiecta materia aliud [illegible].

Pbr: 2do. Auctte expressa D. Th: hic q. 114. a. 3. ad 3. quilibet actus meri;

bonis mereß hoc augmentum gradus sunt et gradus consummationis, quae a vita aeterna. Sic q. 24. a. 6. ad 1. quilibet actus charitatis promeretur charitatis augmentum et proinde gratiae; minime tamen a S. D. Th. de actibus etiam remissioribus intelligens est, ex eo quod addat pro eis actibus quibus meritorios in tantum statim augeri gratiam aut charitatem, ergo non ait de actibus remissioribus intelligi potest.

Prob: 3tio a pari, post peccata gravissima etiam minus gravia peccata merentur maiorem damnationem, ergo post intensiores actus bonos minus intensi merentur simili maiorem et gratiam et gloriam.

Prob: 4to a priori, quia actibus bonis etiam remissioribus nihil deest ad meritum. Confirmatur: quia si intensiores non praecessissent, fateris eos esse meritorios, quod de se habent, ergo necessarium est ad meritum, id certe alioquin tunc noceret prius melius egisse, quod absurdum.

Dixit Bannes: quod actus illi merentur quidem, sed non aliud praemium, ergo quod actus priores meriti sunt, ergo praemium id duplici titulo debitum.

R: quod dicitur quoque est, quod minora peccata nullam maiorem damnationem mererentur, sed tantum eandem sub duplici titulo, et certe scholarum illorum multiplicitas levis est incitamentum ad fugam minus gravium peccatorum seu ad praxim bonorum operum.

Obijcies 1mo: quod illi actus remissiores habent praestito potuisse male, ergo habent, ergo non debet novum mereri praemium.

R: 1mo ex antecedente sequitur, ergo non sit dignus praemio, ut sit dignus poena quod remissius ageret, neque tamen id vult Bannes concedere.

R: 2do cum antecedente, etsi non mutatur optime habendum praestito, at non eo ultimo male, immo nec cupisse imperfective positiva, sed tamen negativa, id est minus perfecte.

Instabis: Salle agit tepide et Apoc. 3. dicitur: quia tepidus es incipiam te evomere ex ore meo.

R: cum distinguens: ex tepiditate: non est intelligibile, quod perfecte remissius agit, ergo prius, sed quod negligenter negligentia positiva et culpabili abutens gratiis oblatis, id est is est ergo meretur, ut ejusmodi gratiae ab eo auferantur, et sic evomi incipiat.

Instabis 2do: nostra sententia nostra tepore hunc inducit.

R: minime, sic non: actus remissiores compensari dicimus, ut dicamus intensiores magis compensari, immo V: ut supra dictum est, tepiditas per oppositam opinionem induci, quod non: nec actus remissos, ergo in praxi frequentiores occurrunt, sine ullo eis praemium promittitur, sed tamen novus stimulus.

Obijcies 2do: Ex nostra sententia sequitur, ut qui Deum remissius diligit, tamen novo et maiorem gratiam habere posset, ergo quam intense diligeret, ipse sibi ipsius diligeret.

R: 1mo: id etiam sequitur vel in sententia plurium Theologorum: communiter quod voluntarius remissiores sunt, non praesenti salte, sed futura vita mereri et obtinere gratiam et gloriam augmentum.

R: quod 2do: forte absolute id fieri possit, cloite tamen non posse, salte moraliter. 1mo enim est quia forte actus remissi ita multiplicari potuerunt, ut aequent in merito adaequent actum intensiorem. 2do est: quia forte tales tot merita actuum remissiorum et intensiorum, ut merita omnes remissiorum nunquam adaequent meritum actus intensioris, sed hoc merita sunt omnino incommensurabilia. 3tio ratio est, quia salte moraliter videtur impossibile, ut quod tamen remissi

Deum diligit saepius ille diligat, aut extra: nam qui saepius diligit Deum, is diligat intensius sentiet ea in se [illegible] magis [illegible] virtus fuerit.

Q. forte quo incremento augeatur gratia ex merito bonorum operum.

R. eo [illegible] et eadem poe, habenda a: ex ratione, seu virtutis cuius actus exercetur, seu modi, quo exercetur, seu etiam gratiae [illegible] [illegible] cuiusvis actus dignificat, sed quum certum Deum iudicem esse iustum, et ad [illegible] maiorem [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible].

Quaestio 3tia

Quandonam gratia aut donetur, aut augeatur ex merito.

Pro 1ma parte. [illegible] est supra posito eo seu Charitatis, seu gratiae [illegible] [illegible] [illegible] dixiimus [illegible] dispositione ultima ad gratiam 1ma obtinenda [illegible] infundatur gratia, [illegible] est sententia affirmans non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de contritionis [illegible] cum Sacramento poenitentiae necessario opinionem duplicem [illegible] [illegible] altera [illegible] quae [illegible] ante Sacramentum [illegible] [illegible] altera minus [illegible], quod [illegible] in casu necessitatis ad iustificationem sufficiat etiam sine Sacramento, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Sacramento. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Tract. de poenitentia, quae sufficiat [illegible] [illegible] [illegible] nulla [illegible] aut Charitate esse sufficiens ad iustificationem, [illegible] [illegible] ea [illegible] [illegible].

2da pars spectat Thomas illos de quibus egimus [illegible] [illegible] [illegible] actus remissiores [illegible] [illegible] [illegible] mereantur [illegible] augmentum gratiae, sed negant [illegible] illud augmentum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ratione D. Th. [illegible] [illegible] D. Dort. [illegible] q. 114. a. 8 ad 3. quolibet actu meritorio meretur homo augmentum gratiae [illegible] gratiae [illegible] quo [illegible] vita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed suo tempore [illegible] nec gratia [illegible] augetur sed suo tempore [illegible] [illegible] sufficienter fuerit dispositus [illegible] a: illa [illegible] colligitur ex 1. 2. q. 24. a. 6. [illegible] [illegible] ferventiore, quo [illegible] [illegible] ad Charitatis [illegible], [illegible] Thomarum multi et Alvarez et Gonetus aiunt [illegible] actu [illegible] remissiorem augeri gratiam [illegible] in ratione gratiae [illegible] [illegible] ut [illegible] in ratione [illegible] ad maiorem gratiam et gloria habenda aliquo [illegible] in ratione [illegible] [illegible] — [illegible] gratias [illegible] [illegible] augebit [illegible] gratia [illegible] in patria [illegible] [illegible] [illegible] mensura [illegible] [illegible] merit. [illegible] Charitatis intensissimae [illegible] [illegible] [illegible] sufficienter disponetur ad recipienda gratiam [illegible] suo merito correspondentem.

[illegible] q. [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] Thomas [illegible] explicare doctrina D. Thom. circa [illegible] seu acquisitos seu infusos.

Primum principium est [illegible] [illegible] [illegible] acquisitum sive infusum [illegible] [illegible] consistat [illegible] in [illegible] [illegible] hac [illegible] [illegible] inclinatione [illegible] ad [illegible] actus, et [illegible] est ex [illegible] facilitate [illegible] et [illegible] ea ratione [illegible] est [illegible] [illegible].

2dum. [illegible] dare a: [illegible] seu [illegible] inclinatione facilitate ac [illegible] [illegible] [illegible] sit ad [illegible] dispositus [illegible] a: dispositione [illegible] actus, [illegible] [illegible] intensiores eo melius disponunt [illegible], quo remissiores, eo minus bene, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] melius disponunt [illegible] [illegible].

68

[illegible] augeri quo habitu est habitus [illegible] magis eum inclinans ad suos actus, sed subiectum suum magis inclinare ad tales actus [illegible] positis actibus intensioribus; unde fit ut nullus habitus dicatur in ratione habitus augeri nisi per eiusmodi actus intensiores.

4. Ex his principiis Esparza q. [illegible] duplex [illegible] augmentum habitus, unum substantiale ut vocat, alterum accidentale sive unum in ratione entis, alterum in ratione habitus; [illegible] in habitu acquisito [illegible] augmentum unum [illegible] fit alterum, quia fit alterum [illegible] habitus acquisitus [illegible] habitus augeri per actus [illegible] in habitus infusus [illegible] quia habitus infusus [illegible] actus sibi proprios, sed [illegible] sine ullo actu ut in [illegible] meritorie per actus alienos [illegible] in habitus infusus augeri substantialiter per actum [illegible] alterius habitus virtutis [illegible] fieri aliquo, ut habitus intensissimus virtutis alicuius [illegible] inclinatio [illegible] ad oppositum, ut [illegible] aliquo in recens [illegible]

His positis principiis quae legi [illegible] apud D. Th. 2. 2. q. [illegible] explicata a Caietano ibi [illegible] D. Th. [illegible] quilibet actus meritorium [illegible] mereri augmentum gratiae [illegible] illud augmentum [illegible] actus illi meritorii [illegible] remissiores; quia [illegible] actum intensiorem subiectum [illegible] sufficienter dispositum [illegible] a gratia [illegible] intensiori magis [illegible] propter [illegible] quod [illegible] impedit [illegible] gratia [illegible] gratia augmentum substantiale et in ratione entis [illegible] simplex [illegible] dicta sunt in gratia doctrina D. Th. [illegible] maiore [illegible] aliud [illegible] augmentum illud in ratione habitus [illegible] aliud [illegible] gradum maiorem [illegible] His positis [illegible]

Refellunt Thomistae [illegible] D. Th. [illegible] quod [illegible] augeri gratia per actus remissiores [illegible] illud augmentum [illegible] [illegible] meritum actuum remissiorum nunquam [illegible]

[illegible] in altera [illegible] Primo [illegible] in hac vita [illegible] posito actu intensiore [illegible] dabitur gratia illi [illegible] intensior [illegible] dabitur intensior [illegible] dabitur subiecto [illegible] dispositio [illegible] illorum principia subiectum [illegible] ad augmentum habitus [illegible] actus [illegible] ad augmentum [illegible] intensius [illegible] actus [illegible] dabitur intensior [illegible] ille actus [illegible] [illegible] Certum

[illegible] in altera vita ut vult Gonetus [illegible] gratia correspondens [illegible] actibus remissis [illegible] Gonetus [illegible] dandae gratiae [illegible] ad dandam gratiam [illegible] per actum alicuius virtutis [illegible] ut vult [illegible] per actum charitatis [illegible] gratia [illegible] Charitas [illegible] beatifica supponens visionem Dei [illegible] gratia [illegible] et hac [illegible] Gonetus [illegible]

imo Beatitudo, si dabitur ad mensuram gratiae, et gratia dabitur ad mensuram beatitudinis, quod totum est falsum. 2do Charitas illa sicut erit praerequisita ad gratiam, ita erit etiam dispositio, quae tamen gratiam exigeret, quod Charitas illa erit aliquid praerequisitum gratiae, et quod ipsa tamen eam praesupponit, quod est penitus incogitabile, quod ut ea res dicat Gonetus.

Confirmatur 1mo, si dicas Scholae subtilis nulla [illegible] ratio videtur cur actus alii gratiae meritorii [illegible] ... Ergo gratia [illegible] de meritis bonorum operum [illegible] sicut docet expresse gloria [illegible] post mortem, ut sufficienter indicet gratiam [illegible] morte dari, neque ullum [illegible] indicat differentiam inter hos et illos actus.

3tio Si dispositio per actus intensiores est necessaria ad intensionem substantialem gratiae, quod [illegible] aut diminuenda hac dispositio debebit minui gratia: et falsum [illegible], nam per hoc dispositio minui per peccata venialia opposita istis actibus intensioribus, neque tamen postea minui gratia in ratione entis, quod [illegible] dispositio non est necessaria ad intensionem substantialem gratiae sed ad accidentalem duntaxat. Ergo quod ut augeri poterit sic et minui, nulla est igitur ratio cur gratia [illegible] dicatur illis augeri per actus etiam remissiores.

[illegible] juxta doctrinam supra explicatam salvetur doctrina S. Th: non dubitamus supponere ut certum gratiam augeri [illegible] actu meritorio — [illegible] necessaria [illegible] [illegible] gratiae [illegible], nunc sit per modum appendicis.

Quaestio 9na.

De

Amissione gratiae habitualis

An amitti possit an saltem minui.

Dico 1mo gratia habitualis potest totaliter amitti et de facto amittitur per quodlibet peccatum mortale. Certa est [illegible] gratia [illegible] non dat homini impeccabilitatem, potest graviter peccare, [illegible] graviter peccat, eo ipso gratiam amittit, saltem gratiam [illegible] propter oppositionem [illegible] supra [illegible] dari inter gratiam et peccatum grave. Ezech: 18. Si averterit se justus a justitia sua et fecerit iniquitatem, numquid vivet? omnes justitiae ejus quas fecerat non recordabuntur: in praevaricatione qua praevaricatus est, et in peccato suo quod peccavit in ipsis morietur; et 1. Cor. 10. qui se existimat stare videat ne cadat; quod non posset amittere [illegible] [illegible] Paulus monet, utique [illegible] timebat, ne postquam aliis praedicasset, efficeretur reprobus; et propterea castigabat corpus suum.

[illegible] de Simone mago: tunc Simon et ipse credidit, et cum baptizatus esset adhaerebat Philippo. [illegible] juxta opinionem [illegible] credidit et baptizatus est [illegible] manifestibus [illegible] [illegible] [illegible] fuit sanctus. Sed [illegible] absurdum errorem satis sit hic indicasse.

Responsio 1ma.

Gratia habitualis substantialiter minui non potest, potest tamen accidentalia sive in ratione habitus.

1mā pars pbr: qa h. minui poest t. p peccatu mortle p l. Venle, nempe dim
n p mortle, qa p illud tota ppdit, n p Venle, qa h p unu Venle minnoret, ide p
plura Ventia tota depderet, at h: implicat, qa hcultimu Venle, q̄vis matia n muta
ret fieret mortle, q implicat:

Confr: imo qa h graa p peccata Ventia minnoret, etsi ide tota depderet,
supts ego ē duobus iusti, qde hi magtr, et eade postea pecca Venialia comitterent, ho
minus iustus mortle peccaret p ide peccatu p qd alter n nisi Venle peccaret, qa p
p peccatu illud ~~tta~~ ide graa sua tota pderet, q alter adhuc retineret, ut pote
n totalr pdita. at Cons evidenter absurdu ē.

pterea supts 2 hoc peccatu mortle absqe eo qd fuire poet se peccare mortle,
quo n: fuire potuerit, sin p unu peccatu sim ex nā Venle reliqum graa suo
sit aufuturus, at illud quoqe Cons n ē admittendu.

Debent nulli veteres graa p peccata Ventia minui p ratione geometrie ppor
tionale, et sic p ea ~~tot~~ nunq totalr exhauriri.

Dicunt illud ee pure Chymericu, et certe alioq peccata eqlis malitie, eqle
emeritu rant sibi eqle poena n tribunt, nā sai imu meruit duos gradus gra
substulerit de graa ut q̄uor: qd meruit sdu, q̄vis forte imo gravius unicu du
taxat gradu minuet, et sic de ceteris: h: ā pure fictitiu ē.

Dices: ē pluribus furtis in se levibus ultimu fit mortle, pro quo ipse dominu
pter sui cu pcedibus giunctione, equi ide dicas de peccato de se Venli, sc qd ppter
sui cu pcedibus giunctione fiat mortle, q̄mus eā sit graa ia ide exhauserint.

R. Disparitē ee maxima, na in furtis subsequtio postremo suma, q̄vis in se levis
sa ppter mortle sui cu pcedtibus giunctione gravior pit: q̄mus complexive fauit
notabile damnu, at n ita eet de postremo peccato Venli, cu qd ex pcedibus peccatis
nulla specialis refundit gravitas malitie aut pthibiti.

2da pars probatr: qa graa n dat sibi inclinaoe facilitē ac promptitudi
ad actus bonos, nisi q̄mus subiectu ē adeo cuparibus suis dispositiu, ergo p peccata Ventia
nedu bene dispositu ut extra male disponatr, q̄ p peccata Ventia minuit sidisa vid
ūae facilitas et promptitudo, h: a: ē graa minui et accidentalia eet in ratione totius fur
ut aiunt ē minui fervore graa ppe ut ad nova mox veniamus. Lt.

Sectio 3tia.

De Graa habtli ut hoc ē in statu nae integre, tu in statu nae reparate iustificante.

Cu unqq oio hi qrens, sind q̄plex distinq poit status hūo nae. 1mo q̄ph
in statu hoc q̄stitui potuerit, et maxie an hoe coni potuerit in statu nae pure.
3tio. an re ipsa in quo statu hoo q̄ditus fuerit. 4to. cum q̄ditus fuit ipse
graa, an et quo merito ad hoie. 5to. q̄um duravit ille status, et graa alteri ei

sanctificantis quilibet sit in praesenti statu gratiae.

Quaestio 2da

Quotuplex distingui possit humanae naturae status.

Alii duos tantum assignant statum naturae integrae et lapsae; alii tres, statum naturae puro, integrae et lapsae; maioris claritatis causa sit

Responsio.

Sex status humanae naturae distingui possunt, nempe naturae purae, naturae integrae, iustitiae originalis, gratiae, lapsae, et denique naturae reparatae.

Probatur inductione 1mo. status naturae purae est status ille, in quo natura et habet quidquid est illi connaturale seu debitum ex principiis quod est illi connaturale, et nil ultra; imo habet quidquid est illi connaturale seu debitum ex principiis ...tia sua pura facultates suas omnes, et praeparationem divinam providentiam ipsi convenientes, adeoque per concursus generalis. Ergo nil habet ultra sive bonum ut dona gratiae, sive malum ut poenam aut realem poenam. porro intra bona non debita hic supponuntur integritas, immortalitas, aliaque dotes similes originalis iustitiae et multo magis gratia habitualis aut gloria.

2do status naturae integrae est talis quidam status naturae purae, cui ut sibi quod est ei connaturale et nil ultra mali, sive supernaturale sit aliquod aliud bonum indebitum sive tribuitur; at tamen alius naturae integrae dicit sola cariam interioris discidii inter partem superiorem et inferiorem, adeoque pacem internam et subiectionem appetitus sensitivi sub rationali, ita ut posita subiectione in eo posita est quod appetitus inferior sua operatione non praeveniat imperium voluntatis, neque post imperium capiat finis sua repugnante; sed pro lubitu eius ... et arbitrio applicet ad ... suas actus; qui passiones vulgo nominantur, quaedam facultates motrix ad motum progressivum iuxta imperium voluntatis applicatur. Ita Suarius post Eichaeum sua re......

3tio status originalis iustitiae si nomen pressius sumatur est status in quo homines aliquo iustitiae gratiam acquirunt et nascuntur, at si sumatur theoretice usus, est status, in quo homines ... annexa sunt. hoc ... in sua generatione dona ea, quae ex divina providentia in ... originali annexa sunt. ... dona ... integritate de quo modo vulgo assignantur, 1mum immunitas ab errore seu deceptione ... S. Th. 1. p. q. 94. a. 4. 2dum immunitas a peccato veniali. ita p. 2. q. 89. a. 3. 3tium immunitas a morte ... seu immortalitas. ita 1. p. q. 97. a. 1. 4tum immunitas ab omni motu afflictivo et molesto, id est impassibilitas. ita ibidem; ex 4. illis dotis 3tium ut certum ab omnibus admittitur. — de ceteris dubitant multi nec immerito tantum supponuntur quae praestant.

4to. status gratiae est status naturae l. gratia sanctificante donatae, l. saltem ad ea ... ordinatae; et hinc est quod peccator in statu praesenti, etsi sit extra statum gratiae habitualis seu intrinsecae at interea est simpliciter extra statum gratiae, quia est adhuc extrinsece ordinatus ad gratiam.

5to. status naturae lapsae est status, qui ex Adami peccato naturae humanae contraxit, sumi potest l. adaequate l. inadaequate: adaequate sumptus includit mala omnia, quae ex Adami peccato natura humana contraxit: at inadaequate sumptus ... includit tantum privationem ... integritatis

in innocentia originalis cuiusque dotium ei annexarum.

Tertio denique status naturae reparatae est status ille in quo per merita Christi natura restituta est quo statu; et non omnia mala naturae lapsae excludat, excludit tamen peccata et inimicis in eo erat cum maxime privatae gratia et possibilitati supernaturali.

Nota porro quod ex illis statibus 2dus 3tius et 4tus coincidunt, hoc in isto aut quibus est aut quibus saepe eodem nomine designentur, et quia initius erat status quidam in quo tamen solent nomine iustitiae originalis vocari, quamvis forte separari potuerint, ut modo videbimus.

Questio 2da.

In quo statu homo condi potuerit, et maxime an in statu naturae purae.

Respondeo primo hominem condi potuisse in statu naturae purae.

Hoc si in terminis moveatur est pene per se evidens, nam si non potest condi in statu naturae puro, maxime quia non poterit condi innocens sine gratia aliquo naturae superaddita, at terminis implicatur nam illud aliquid sine quo non poterit condi esset gratia et non esset, esset superioribus, et non esset quia id sine quo aliquid non potest condi non est gratia sed est aliquid ei debitum.

Est ergo alius sensus quaestionis: utrum iste, an homo condi potuerit sine iis perfectionibus seu dotibus in quibus conditus est, utrum sine gratia per quam ordinetur ad gloriam sine immortalitate aliisve dotibus innocentiae originalis, et sine integritate quibus per eas sigillat plena subiectio potentiae inferioris ad superiorem, et hic dico quod negabit Baius, et etiam negant Banius et alii negantes quod cum iis quibus fuerit homo, sed aientes quod ea homini debita fuerint, nec is sine ipsis condi potuerit. propositio 26 est damnata: integritas primae creationis non fuit indebita humanae naturae exaltatio sed naturalis eius conditio. 79 falsa est doctorum sententia primum hominem potuisse a Deo creari et institui sine iustitia naturali. 78 immortalitas primi hominis non erat gratiae beneficium sed naturalis conditio. 21 humanae naturae sublimatio et exaltatio in consortium divinae naturae debita fuit integritati primae conditionis, et proinde naturalis dicenda est et non supernaturalis, ex quibus et aliis propositio 55. ... Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur, utique sine iis donis quibus nunc privatur. Itaque gratia quia...

Probatur primo contra Baium inter proscriptas Pii 5. Greg: 13. Urbani 8. ... quibus Baius ... extendentes alias multas damnarunt.

Probatur 2do per partes primo pro integritate auctoritate S. Augustini qui donum illud vocat gratiam lib. 4. contra Julianum c. 16. ubi agens de primis parentibus post peccatum ... quae gratia, ad ... gustato peccato ... indicatam nisi ... gratia ... bestiali libidine non habebat.

Dei magna ibi erat, ubi terrenum et animale corpus bestialem libidinem non habebat ... ignorantia ... et diffi...

2do pro dotibus innocentiae originalis idem Augustinus l. 9. retract. c. 9. ignorantia ... cultas ... hominis primordia naturalia, nec sic ... sed laudandus esset Deus ... et quod ex ... probat l. 3 de libero arbitrio, et repetit l. de dono perseverantiae c. 12. ex quo ...

Argumentum potuit homo condi in eo statu, in quo etsi ... laudandus adhuc esset Deus, ergo homo adhuc potuit ... hominem ... in ignorantia et difficultate laudandus adhuc esset Deus ... condi in hac ignorantia et difficultate.

pro gratia denique idem ...

à naâ n̄ stm in hoc sed et in Anglo, ut ad dixit Deus ciuis stuad
gaudisse, et largitur ec grad:

Obr: estio nullo modo implicat hoc condi cum iis, quæ ex eius
naâ gnaali cōsequuntur, et absq. iis, ad quæ nullum ius hōt receptiuum nec
morale, atq. supposita, ignorāa, difficultas, mortalitas, passibilitas,
et negāo grāe connaali eius naâ cōsequuntur, et ad eorum opposita hōo
nullum ius hōt, nec physicum, nec morale, gō et cum istis, et sine
his oibus condi potuit.

Ma: n̄ videtur negari pōe, etiam: pbri cōtr inductione: Et tūc gō de pro gen=
pisēa, cum: hoc dupli qā naâ cōstet sensitiva et rationali, gō gnaalis cā, ut utraq.
tendat in proprium suum obtum, tūc in proprium bonum, ac proinde q̄ ut naâ sensitiva etiam
tendat in proprium suum obtum, hūc in pp̄rium bonum, ac proinde q ut naâ sensitiva etiam
repugnante naâ rationali tendatur certa quadā obta, quæ rōi naô huic rationali
repugnent... Ergo de n̄ negari forte in statu naô pure n̄ futura fuisse dita
suppositud, quia nunc ē, nec fuisse futura diva providia, quia q̄ diu hoc eet, enno
cens, cumprim q̄dā daret naâ superiori in inferiore, ut ia trait: de pecc. Angli videre
at ē: ipsa grāa quādā et naalis et nil implicaret, qui certis de casi hōi etiam inno
centi hæc grāa n̄ daret.

Ego: gō etiam gnaalis cā ut hōo cā in cognoscibus suis dependet a sensi
bus nunquā erret, aut aliqd invinciby ignoret, certe hæc quibus is ipsa in statu
innocentiæ Originaly cōstitutā potuit à dæmone decipi. — gō pariter gnaalis cā
gō hōo et pariat et moriatur, quippe qui cū naâ aliorē temporum cū cetera aīa
cōstet. Ergo gō denique hōo peccet, sin: Anglus etiam in grāa cōstitutus peccavit, multo
magis poterit hōo peccare in statu suo duntaxat gnaali cōstitutus.

esto. de grāa v: sim et de gloria cum hō n̄ habeant principium in naâ, eorum negāo
naâ gnaali convenit, sicuti dotes precedes, nisi forte hōo salde ius ad hæc habeat, atq.
Ego. nec hōo ius hōt ad opposita, in quo n̄ fundares, quam in merito precede
at antequā conditus mereri n̄ poteram in naâ suo excellentia, at naâ quantumcunq. excellenti
nil gnaalis dotis, nisi gō extra gnaalis sequi: mox a: pbatur ē supplicitas dotes, de quibus
agitur ex naâ hoīs nullatenus seqi. Andenique ex merito suo sequuntur at q̄ ius
huic merito possit dari ut gnaale principium integritas, immo et immortalitas et impassi=
bilitas ac impassibilitas, at nullo modo grāa et gloria, quæ ut oēs vires physicas
hoīs superant, sic et oēs morales naalis, et h: n̄ dum habemus ex fide, sed et hac naoe.

Obr: qa n̄ videtur negabile, qui habet Deus in sua potentia aliqd creativū gō vires
oēs naalis suppletas tur nulla, pensonaô excedat, at si gō ē omnium maxime
gloria seu possessio Dei et cōsequenter grāa, quæ ē eiusde cum gloria Sp̄uus: gō cum
sta: excedunt, gō hōo nullum ad eas iūs habet naale habere nec physicum nec morale.

Obri 1o 2o 3o 4io: negiue solvi Obtionum in quibus maxime nituntur obd.

Arguitur 1mo: implicat naa rationalis innocens a Deo optimo condi mixta inclinata adversus legem Dei prone ad peccandum in singulis necessitata, saltem pugnante gratia se ipsa, et denique iis omnibus et aut pene omnibus malis afflicta, quibus in praesenti statu propter peccatum premitur: at talis esset homo naa in statu pure naae: ergo implicat sic hoc condi in statu pure naae.

2do in statu naae pure vel minor esset pudor propter concupiscentiae motus quam sit in praesenti statu vel non esset, neutrum dici potest: ergo non est possibilis ille status.

Probatur minor: dicere imo quod esset minor ridiculum est, et contra naam rationis, quo non homo innocentior, eo magis eum pudet motuum illorum: dicere autem ideo quod non esset minor: imo quod nullus esset, non est minus absurdum, nam non motus essent absque peccato, quod nullus eorum pudor esse debet, quemadmodum non pudeat eius, quod absque peccato habet a naa, aut a Deo ipso, certe ut ait Tertull. [illegible] malum naa pudore et timore affecit.

3tio: non potuit Deus hoc condere absque eo quod nos vocamus gratiam: ergo non potuit condere in statu naae puro.

Probatur antecedens: non potuit condere sine eo quod est a sola gratia, ergo non potuit condere sine gratia.

Probatur antecedens: non potuit condere sine potentia ipsum Deum amandi amore honesto et casto, at talis potentia non est nisi a gratia.

Hoc enim est S. Augustinus contra doctores in Pelagio contentio fuit, quod Pelagius de gratia et libero arbitrio c. 18 diceret, hoc posse solis suis viribus Deum amare, vel ideo non est in hominibus ingenita charitas Dei et proximi nisi ex Deo ipso, nam si ex Deo [illegible] ex hominibus vicerunt Pelagiani, si autem ex Deo vicimus Pelagianos, hinc autem ex Deo esse ac ex gratia Dei perfecto hoc est certissimum doctrinae Augustinianae principium, amorem omnem humanum aut esse charitate, qua Deus propter se diligitur, quoque non potest esse nisi a Deo, aut esse vitiosa cupiditate, vel ergo hoc Deum posset amare non potest, vel non potest nisi amore, qui fit a gratia, et quem nos supernaturalem appellamus, et charitatem S. Augustinus appellat, ergo in nullo statu potest homo condi, in quo Deum amare non possit, sequitur non posse condi in ullo statu ubi non sit gratia: ergo in nullo statu puro naae.

4to: amplius status ordinatus ad Visionem Beatificam non est omnis possibilis status puro naae: atqui Deus non potuit condere hoc, nisi in ordine ad Visionem Beatificam: ergo non potuit hoc condere in statu puro naae.

Probatur minor: quia hoc non potuit condi, nisi in ordine ad aliquam beatitudinem supernaturalem dictam, at non datur eiusmodi alia quam quae est in intuitiva Dei Visione.

Probatur: quia nulla alia hoc simpliciter beat, vel quia nulla alia est propria summi boni, hoc est Dei possessio, vel quia nulla alia potentia hominis ac appetitum posset satiaret, cum hoc posset et ideo naalis appetat videre Deum hac potentia, et hic appetitus sensus sui esset satiandus.

Confirmatur: quia aliquo modo male Augustinus Pelagium argueret, quod vellet Deum

parvulos, quos in sua opinione innoces privare nac sui visione id e regno suo.

5to. denique ad probanda peccti originalis existentia nullo alio efficaciori contra Pelagium argumento usus e Augus, et ex Augo Ecclia, q ea quod sumpsit ex partis inferioris adversus superiore rebellione, et ex alijs praesentis status miserijs, atque hoc argumentu prorsus nullu eet, si possibilis eet status puro naturo, in quo eadem statu erant ho omnes miseriae absque peccato: go in mente D. Augi, n e possibilis status nae puro.

Ri ad 1mam pr. obtionem divido 1mam parte mai: implicat naa capite minori a Deo optimo in creari miseram, miseria, qua n contraj cuj naa cognit legis ev. in statu nae puro nae sque erant miseria, eo naa quaali [illegible].

Ad 2dam implicat creari naa inclinata adversus lego dei si n adsit vis ea inclinare superam, et ea etm agnerit bene intendi. Esto si adsit ev. adeet ac in statu puro nae ipse liberum arbitrium sanum.

Ad 3tiam ev. qo ulla est ad peccandum necessitas. Ad qd r. ut in 2da, implicat creari naa cbro se ipsa pugnante, si n adsit in superiori parte potestas pr arbitrio vincendi, esto si adsit ev. adest aute.

Ad 4tam r. ut ad 1mam. dedi forte posset qq in statu puro nae i n erunt oes, oio illa miseria qbus nunc subjacet ho, neque n: h: necce e ad statu puro nae.

Ad 2dam obtione r. in statu puro nae fore pudore naale propter quasitio notus et forte etm maiore q nunc sit; at n fore morale; pudor naalis e q naalr oritur ex certis quibusdam nae defectibus aut necessitatibus; moralis e q oritur ex peccato, pudor moralis abe culpa abe peccto, at naalis etm absque pecto ee pot.

Ad 3tiam r. 1mm et 2du ans. ad 2di probat. r. Deus n potuit cond. hoe sine potia eu amandi amore casto in (naali) l. supnaali supnaali ev. mai. si et ad min: r. amor castus supnaalis et ad gloria ordinatus, que Augus vocat vera et Chrinam dilectione n pot ee nisi ex graa; amor pure naalis ev.

Ad instaas oes ex Augo. Esto in praesenti statu nullus volt ee castus dei amor, nullus q ad salute ordinet, nisi sit a graa; de q ex infra videnda pr statu puro nae, in quo vires naales laesae n erunt pr peccatu, quaestio a: erat inter D. Augu et Pelagium, de amore q sufferet ad salute, que Augus vera et Chrina dilectione appellabat. l. de graa et liber arbit. c. 9. si vera inqt et Chriana dilectione habent, Pelagiani, sicut et unde habent, sicut dicebat Apolus [illegible] ... cu go Augus oe amore q n e vera charitas appellat vitiosa cupidte, p eo vitiosa intelliebat infructuosa et Charitati Christianae opposita, vitiosa unde et noe cupiditatis potius q amoris utebat. Augo hac in re abutens Bajus dicebat ppter 3y e damnatus; oiz amor creae rationalis, aut vitiosa e cupiditas q mundus diligit, que a Joanne prohibet, aut laudabilis illa charitas q per spiritum sctum in corde diffusa deus amat. sed merito hoc ppter damnatus e, sicut et ipsa: nb. amor naalis q ex viribus nae exoritur ex sola pcedia pr elatione pr sumptionis huic cu miniria cruxis Chri operantur, a nullis ... ev.

Ad 4tam Obiectionem R. ultra nunc: Ad posteriorem probationem R. negando antecedens et probationem quia in statu purae naturae fuisset homini data beatitudo naturalis cum simpliciter in suo ordine beatitudinis et 2do quod ipsa omnis appetitus hominis est satiatus. 1mo appetitus elicitus quia homo nihil aliud appetitum elicito illo peteret quam quod sibi debitum; 2do: appetitus innatus quia cum appetitus innatus sint pondus potius naturae hominis, eo quod esse in ordine suo satiarentur ideo nihil ultra appetitum innatum appeterent.

Ad instantiam ex Augustino merito argumentabatur ut aiunt ad hoc argumentabatur Pelagianum qui negabat pueris innocentibus denegaret regnum caelorum quod tamen ipse vellet, homini naturae innocentis quidem quoque fuisse naturale, et non ipse propterea volebat hoc non potuisse ad aliam beatitudinem ordinari.

Ad Obiectionem 3tiam ad R. sent. 3. de peccatis q. 3. ex poenalitatibus paleis presentis bene argumentum contra Pelagianos peccatum originale deducit via uno supposito quod quamvis absolute Deus potuerit hominem innocentem condere in iis omnibus miseriis quibus nunc subiacet. tamen 2do gratuitum Dei providentia, donec Deus aliud revelaverit non sit credibile tot miseriis voluisse Deum hominem innocentem subiicere seu [illegible] ergo subiecerit, hinc sit non certum, saltem credibile sit, pueros cum nascuntur miseri esse peccavisse.

Ad 4ta via dicendum quod S. Augustinus supponebat ex scriptura et ex Concilio Carthaginensi contra Caelestinum hominem Adamum fuisse Deo reatum nec fuisse moriturum si non peccasset, hinc quod bene quamvis homo Adamum fuisse mortalem ut nec fuisse moriturum si non peccasset, hinc quod bene quamvis S. Augustinus: nec posteros quoque Adami quando fuisse morituros, aliis miseriis cum morte, quamvis providentia cum ipsi quoque peccassent, licet non ipse, licet in aliquo ipso in ipso Adamo, et quamvis si non ... sed tale sunt sola revelatione divina, at bonum fuit argumentum ex statu praesenti de supposito S. Augustino quod doctrina de peccato originali si non omnino declararet, ab sensibus in se confirmaret, faciliusque suaderet, nunc sit.

Responsio 2da

An potuerit homo condi sine integritate aut iustitia originali absque gratia supernaturali absolute non videtur quod non, iuxta S. Thomam non potuit 2do providentia

1ma pars probatur quia dotes integritas et dotes annexae iustitiae originali fuerint gratiae, at non videntur esse gratiae supernaturalis nisi quo ad modum, cur quod dicat necessario connexionem cum gratia supernaturali in entitate.

Probatur antecedens: quia neque ad integritatem sufficit, licet ut specialem providentiam impediatur ne appetitui occurrant obiecta, a quibus adversus rationem moveatur, licet ut etiam praesentibus obiectis, protinus appetitus ne ab iis ante aut adversus imperium voluntatis moveatur: at hoc omnia fieri possunt absque ulla entitate supernaturali. Idem dicendum de immortalitate ac impassibilitate.

Confirmatur 1mo ex eo quod non defuerint qui voluerint, imo est hoc opinio plurimorum S. Bonaventurae contra S. Thomam Adamum prius in integritate conditum quam in gratia, quo in statu potuerimus separari.

Confirmatur 2do: quia in beatitudine pura naturae fuisset integritas et tamen absque gratia supernaturali.

2da pars Rionis pbr: qa iuxta D. Th: in psenti pvidia integritas aliaeq dotes iustiae Orglis fuerunt effus graa eqre ab ea separari n potuerunt.
pbat arg D. Doct. ex eo qd cessante pter pectu graa cessarunt he og dotes 1. p. q. 95. a. 1. Augus vero dicit l. 13. de Civit. c. 13. qd postea qm pcepti facta transgressio e gsesti graa deserente diva de suorum nuditate qfusi sunt, senserunt n. motu inobedientis carnis sue tq reciprocam pena inobedie sue; ex quo dat intelligi hi derent graa soluta e obedia carnis ad aiam, qsq graa in aa exisit inferiora ei subdebantur sentiet ee in re unusquisq qdqd magis placuerit.

Quaestio 3tia.

In quo statu homo Conditus fuerit.

Rio 1ma. Certum videtur hoem qditum fuisse in statu integritatis et cu dotibus primorae Orglis.
Si n. v. ut certum supponit D. Th: 1. p. q. 95. a. 1. pbatq ex illo Eccliae 7. solummodo h. inveni qd fecerit deus hoem rectum.
Atque imo quantu ad statu integritatis pbr: imo Autte Conc. Araus. 2. c. 19 ubi sic legitur ... naa hna etiamsi in illa integritate ani qdita e pmaneret, nullo modo se ipsa deo n servante servaret.
pbr. 2do: qa si Adamus n fuisset creatus in integritate, qd primus postea in ea integrite qstitus fuisset, id se cognovisset nudum: at h. ex oibus solum, neqs n. h. ei qtigit nisi post peccatum.
2do quantum ad imortalitate sic pbr: sapie 2. deus fecit hoem inexterminabilem sive ut hoem Graeci in integrite et incorruptione potente n mori; invidia a. diaboli mors intravit in orbem.
3tio: pro errore aut p pectis qupiscid sic pbr Augus l. 3. de libero arbit. c. 18. approbare falsa p veris ut erret invitus, et resistente atq torquente dolore carnalis vinculi n poe a libidinosis opibus temperare, n e naa instituti hois sed pena damnati.
Et in hac qde Rioe qsentiunt fere oes Thli.

Responsio 2da.

Etsi nondum dfinitum sit hoem in graa conditum ee, qdm qstitutum ee, at illud videtur Autthi qformius, nec ulla repugnatio.
1ma pars qstat ex nota in vba Conc. Trid. sess. 5. in q sic legitur, si qs n qfitetur primum hoem Adam cu mandatum dei in paradiso fuisset transgressus statim sanctitatem et iustitiam in q qstitutus fuerat, amisisse, Anathema sit — — in quo vba advertit pallavicinus, hanc voce qstitutus expresse additam fuisse, ferr ipsa conditus, ne videatur Conciliu dfinisse hoem in graa creatum fuisse, et certe ut ita dicamus

78

asserat S. Bonaventura com̄one fuisse suo tpre sententiam negativam, q[ua]m et ipse sequitur in 2. dist: 24. q. 2.

2da Th. pars prob: qa fundatur in 2. loco Eccles. 7. qd deus fecerit hoc rectum in quo vba sic hét Augus. l. 14. de Civite c. 11. fecit itaqz deus, sicut scriptum e hoc rectum, ac p h: voltis bonae; ni n: creatus est bona n bonus vlte, bona igit vlt[a]s e opus Dei; cui ea quippe ab illo factus e hoc cum atq. p bona vlte hi pendi a c. l. 12. c. 9. ubi de Anglis egerat inter Augus amore castum, quae hnq comitatus graa, aut ut eius caa, aut ut eius effus: go cum ... hinc S. Th. sensus hac in re sentia Augi sic hét 1. p. q. 92. a. 1. in sed contra: hoc iniqt est Anglus ogit Diuinus ad graa, sed Anglus creatus e in graa; Dicitur: Augus qd deus fecerat in eis, et condens naa et largiens graa, go et hoc creatus e in gratia.

Confirmatur 1mo. deus creavit hoc cum qbusdam gratuitis, 1mo cum integrite, cum imortalite cum donis go cum orbus quo daturus erat, maxime cum graa, potissimum cum alia data n sint, nisi in ordine ad gratiam.

3tio. si Adam n peccasset eius posteri creati sunt sufficienter in graa, et hi numq fuissent absqz graa, quanto magis dicam dici ipsum quoqz Adamum sic fuisse creatum, et ante peccatum numq fuerit sine graa, et certe si graa, saltem ante formata Eva Adamo gessa fuisset, go Eva condita fuisset in graa et Adam: at h. minus credibile, maxime si nulla rao repugnat: atqui.

quae e 2da pars nulla rao repugnat, ut proba: qa sic nulla alia rao pt opponi q[uam] quae a S. Bonav: ia opposita pt contra Anglorum creatione in graa, quasqz exposuimus tract: de Anglis dist: 2. sect. 1. q. 2. atq illa nil probant, ut ibide ostendimus: go.

Quaestio 4ta.

~~pp~~

An homo ima sua graa hébit cum merito.

Responsio. Homo ima sua graa n hét cum merito — de condigno, at probabilius e habuisse cum ~~cu~~ merito de congruo.

rao 1mi e: qa in hoc puro graa e principium meriti de condigno, ut dicemus; piciti dictum e: go praecedit meritum, e go ima graa, e ante oe meritum, nec ipsa cadit sub meritum. — L. — rao 2di e: qa nil implicat, qn hoc in imo suo creaois instanti libere egerit, et p. illo actu concessu ac supernat. ac de sse meritorio nil quoqz implicat, qn pt ordine ad illum actum graa a Deo de condigno, sed de congruo meritorio Deus graa, illi dederit et aliunde conveniens e qd sic p. tale meritum dispositio dederit; go.

Cum ea in re par oio sit ratio Angli et hois quoad dinum quocunqz ea in re a nobis dicta sunt tract. de Anglis dist: 2. sect. 1. q. 3. hic applicari et tenet, neqz pariter ea hic iterum repetita.

Quaestio 5ta.

Quamdiu duraverit status gratiae originalis et quis ei successerit.

Responsio. Status gratiae originalis periit per peccatum Adami, et successit status naturae per Christum reparatae. Infelix Eva, quae diaboli suasu oblata poma a Deo vetita obtulit Adamo; infelicior Adamus, qui conjugis blanditiis captus pomum contra Dei mandatum comedit, infelicissimus una cum tota sua posteritate futurus, nisi Deus praeter magna misericordia sua parcere maluisset quam punire; sic enim misericordiae recordatus, ut justitiae suae fecerit satis.

1mo ergo tam Adamum quam posteros omnibus donis a se gratuito datis aut promissis privavit, unde status quoque est, ut etiam in naturalibus lapsus hoc fuerit et infirmatus, ut explicabitur infra; periit ergo et integritas et immortalitas; successit ignorantia in intellectu, infirmitas in voluntate, rebellio in concupiscentia, in corpore mors, ceteraeque omnes poenalitates, et quod pejus fuit mors ipsa animae in posteros per, vi ipsius generationis transfundenda, et in ipsa poena offensae divinae, extra morte 2da, nisi repararetur, punienda. Justus es Domine et rectum judicium tuum. Sed quid ad hoc misericordia? paravit illico et promisit futurum Reparatorem, qui repararet offensam, qui peccati veniam obtineret, mereretque ac redderet, si non integritatem, saltemque justitiam originalis dotes, at saltem id quod erat primum gratiae sanctificantis, quam vita extra subsistere etc. Is fuit filius ipse Patris aeterni, homo in tempore factus Jesus Christus; et hic est ergo status naturae reparatae, in quo vivimus, felices, si data gratia non abusi, novam felicitati nostrae impedimentum non apponamus, quod quia vivimus, felices, si data gratia non abusi, novam felicitatem non impedimus ac apponamus; ...

pistare non possumus sine adjuvante Dei gratia, ideo et hoc ratio exigit, ut postquam actum est de gratia habituali, jam agatur de gratia adjuvante.

Disputatio 3tia

De

Gratia Actuali, seu Auxiliante.

Tres continebit Sectiones: 1ma aget de necessitate gratiae auxiliantis. 2da de diversitate. 3tia de distributione.

Sectio 1ma

De

Necessitate Gratiae auxiliantis.

Duo inquiremus: 1mo quae fuerit ejus necessitas in statu justitiae originalis. 2do quae sit in statu praesenti naturae lapsae.

Quaestio 1ma.

Quae fuerit necessitas gratiae auxiliantis in statu justitiae originalis.

Ut omnia unica responsione comprehendamus sit.

Responsio.

Homo in statu justitiae Originalis, si id multo magis de quolibet statu di-
cendum erit, si indiguit ad bene moralr agendum speciali beneficio Dei; at ad agendum supernaliter
indiguit beneficio aliquo supernaturali, ergo non tm dignificante sed tm actu adiuvante,
quin nec impossibile videtur auxilia, imo hoi ante lapsum aut ad bonum agendum, aut ad malum
laudabiliter fugiendum concessa, fuisse oia supernaturalia non per se et ipsa potestate naturali debita, sed
ex beneficentia Dei, et propter hois ad supernaturalem statum Elevationem.

1ma pars, quod hoc ad bene moraliter agendum indiguerit speciali beneficio Dei. Probatur: quia in
nullo statu potest homo bene moraliter agere, quin saltem habeat cogitationem congruam: h. e. talem
quae a Deo ita provideatur ad efficaciter assensum hois inferendum, quaeque ut talis habeatur a Deo
ex omnia bona sufficientia cernente: atqui eiusmodi cogitatio est speciale Dei beneficium: quia quamvis forte
tales cogitationes huic generi simpliciter debeantur: nec Deus iuxta suae sapientiae leges possit
eis eos denegare: attamen quod illi potius, quam isti hoi concedatur, beneficium est, et quidem a Creatore et
conservatore distinctum, pendetque ex hoc.

In hanc sententiam videtur ei loquutus D. Augustinus Epistola 130. quae est ad Cirpenses, in qua
quaestionem Polemonis agens naturali, dico ... tribuit auxilio. Sic enim habet ... Xenocrates
Polemone, ut scribitis, et nos ex illius litteris recordamur, de fuga temporis disputando
Polemonem, ut scribitis, et nos ex illius litteris recordamur de fuge temporis disputante ... qq quod ille
non solum ebriosum, verum etiam tunc ebrium, ad mores alios repente converti.
sicut prudenter et veraciter intellexistis, non hoc fuerit acquisitus, sed tm a dominatu
luxuriae liberatus, tm ne ipsum quidem quod melius in eo factum est, huic ascribuerim, sed
Deo. Ipsius namque corporis, quod est infimum nostri, si quae bona sunt, sicut forma et vires, et
salus, et si quid eiusmodi est, non sunt nisi ex Deo Creatore et perfectore naturae, quanto magis animi
bona donare nullus alius potest, quod non superbus, vel ingratus cogitare potest humana vecordia, si
putaverit, cum carne pulchrum faciat Deus hoem, animo castum ab hoe fieri tm.

2da pars: quod hoc ad agendum supernaliter indigeret beneficio supernaturali, non tm
dignificante, sed et adiuvante per se ... Patet: potentia non hois, ut potentia pura
naturales agere nil potest, quod superiorem superet vires, nisi ab aliquo supernaturali comprincipio
adiuvetur, quod comprincipium, cum sit supernaturale, superat omne meritum hois: ac proinde erit
beneficium.

3tia pars: quod non impossibile sit auxilia hoi ante lapsum aut ad bonum agendum, aut
ad malum laudabiliter fugiendum concessa, fuisse oia supernaturalia. Probatur: quia tm hoc
in eo statu ex principiis suis naturalibus per se cum solis auxiliis naturalibus sufficiens erat ad bonum
mere naturale agendum, aut malum laudabiliter fugiendum, tm probabilissimum est, quod ut oes eius actus
morales honesti, procul dubio essent meritorii, Deus loco auxiliorum naturalium subministraret supernaturalia
quibus homo adiutus non iam naturales, sed supernaturales actus eliceret: sicque mereretur. Quae hic facta
supernaturale erit[+], ut patet hic, non propter debitum naturalis potentiae, sed ex beneficentia Dei et propter hois
ad statum supernaturalem Elevationem.

Adverte autem: hinc fieri, ut quoniam auxilia naturalia in auxilia supernaturalia mutata
sunt, si homo semel supernaturalia amiserit, iam nec supernaturalia habiturus sit, nec naturalia: non super-
naturalia: quia amissa, non naturalia, quia nulla ei pro suo statu parata erant.

Confi: hac doctrina, quo ab Angelis convenit, q hoi ante lapsum, eo qd o ea flë-
guni: id qd communiter PP. docent: neque hoes, neque Angelos stare potuisse nisi per
gratiam: et re ipsa non alia virtute stetisse Angelos bonos. August. de corrept. et
gratia c. 11 agens de auxilio dato ab Angelis et primo hoi ... si hoc adiutorium vel
Angelo vel hoi cum primum facti sunt defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino
adiutorio posset manere si vellet, non utique sua culpa cecidissent; adiutorium quippe defuis-
set, sine quo manere non possent ... Certe si defuisset adiutorium naturale, quo non manere
potuissent. Si ergo supernaturale quod August. divinum vocat, adeo stabit, non nisi, qua nulla naturale
iam paratum fuerat.

Idem August. Epistola 106: natura humana etiamsi in illa integritate maneret, in qua condita est,
nullo modo se ipsa   Ut igitur sine gratia salutem
non posset custodire quam accepit, quomodo sine gratia Dei potest reparare quod perdidit.

In psal. 87 in illa verba Verbo Dni coeli firmati sunt ... sub nomine coelorum Angelos intelligens
inquit, qui et Verbo coeli indigent, Verbo Dni coeli firmati sunt, non enim a se sibi soli-
damentum fuerunt, non coeli ipsi firmitatem propriam sibi praestiterunt, non habent aliquid ex se, sed
quod supplementum a Deo perceperunt: spiritu enim oris eius, non pars, sed ois virtus eorum.

Bernardus serm. 22 in Cant. qui erexit hoem lapsum, dedit stanti Angelo ne laberetur;
sic illum a captivitate eruens, sicut illum a captivitate defendens, et hac ratione fuit aeque
utrisque redemptio, solvens illum, et servans istum.

S. Fulgentius l. 2 ad Trasimundum c. 2 ... non alia enim virtus stantem Angelum
a ruina potuit custodire, nisi illa, quae lapsum hoem post ruinam potuit reparare,
una est in utroque gratia operata. Et c. 2 agens de natura Angelica, in quadam pars
eius inquit de caelesti beatitudinis culmine in ima perpetua quae certis devoluta ministria
perpetuo cognoscitur, uniformem cunctos opprimi potuisse ruinae commercio, nisi quos
vellet a casu gravitatis virtus illa defenderet, quae sola naturam mutari non gravavit,
non posset ... non alia stantem Angelum a ruina potuit custodire, nisi illa, quae
lapsum hoem post ruinam potuit reparare, una est in utroque gratia operata, in hoc ut fir-
geret in illo ne caderet, in illo ne vulneraretur, in isto ut sanaretur, ab hoc infirmi-
tate repulit, illum infirmari non sinit.

Certe si Angelus auxilia naturalia sibi data habuisset parata, non ita sensissent locuti PP:
nisi forte per ea gratia intellexerint gratiam activam non passivam, praescinderentque a naturali et
supernaturali, quod sit iuxta nostram doctrinam res est plenius explicatur, et ut infra dicendum
est quoque ad maiorem Christi gloriam.

Non videtur quod gratia haec sit ob merita Christi post obitum: si enim: gratia qua fuerit hoi
gratia, qua hoi ante lapsum indiguit, deinde quaest: satisfaciet sectio 2. Ergo.

Quaestio 2da

Quo sit necessitas gratiae auxiliantis in statu naturae lapsae:
ut oia pariter quae ad hanc quaestionem pertinent complectamur, sit unica sectio.

Responsio

Auxiliu grãe auxiliantis, ita in nãa lapsa necesse est ad
oẽ opus salutare, ut absqȝ eo n̄ tm̃ electivè, sed et applicativè phice
influente liberu hõis arbitriu nil ne initiu qdẽ cuiuscunqȝ operis salu-
taris hr̃e poit, n̄ initiu fidei, aut credulitatis actu, n̄ invocaõe grãe, n̄
volitiõe sanaois, n̄ qualiscunqȝ conatu, n̄ sua dõmraõe. neqȝ tn̄
propterea gelidu ẽ, aut extinctu ee liberu arbitriu, aut ita in-
firmatu per peccatu ut nil cooperetur; quo ad visitaois grãe se disponet
ac prepararet, imò nec ẽ inferendu, huãn arbitriu nil poẽ oĩo boni intra
limites, si n̄ desit auxiliu graãe, hinc n: multo damnato propoes
Baiano, qd a: poit, n̄ nisi periculosè defiire dentabit privatus Theologus, h: uniu
diu ad maiore Xti gloria spoe putamus, l: ipsa pure naalia auxilia
eu hõi nunc dant aut ad vincendas leviores tentaões, aut ad bene pure
moralr agendu, totidẽ ẽ Xti beneficio, ut sic totu ei debeat, a quo peccatu
illud dletu ẽ, sp qd totu ablatu erat.

ima pars constat ex diversis Eccliae definitionibus, na quo pro initio fidei
aut credulitatis actu, sic habet Arausic. 2 can. 5. si qs sicut augmentu, ita
etiam initiu fidei, ipsumqȝ credulitatis affectu, quo in eu credimus, qui iustificat impium,
et ad regeneraoẽ baptismatis pervenimus, n̄ per grãe donu, id ẽ per inspiraoẽ Spiritus sancti
corrigente voltẽ nrã ab infidelitate ad fidẽ, ab impietate ad pietatẽ, sed naalr
nobis inẽ dicit, Aplicus dogmatibus adversarius approbat, B. Paulo dicente
confidimus, quia q cepit in vobis bonu opus perficiet usqȝ in diẽ Dni nri Jesu Xti.

2do pro invocaoẽ grãe sic hb: can. 3. si qs invocaoẽ huã grãe Dei
dicit posse conferri, n̄ a: ipsa grãe facere, ut invocet a nobis, contradicit Isaiae, l:
Aplo idẽ dicenti: inventus sum a n̄ quaerentibus me, palã apparui iis q me n̄ inter-
rogabant.

3tio pro volitiõe sanaois can. 4. si qs ut a peccato purgemur voltẽ nrã
Deu expectare contendit, n̄ a: ut etiam purgari velimus per Spiritus sancti infusioẽ et
operaoẽ in nobis fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui sancto per Salomonẽ dicenti: preparatur
voltas a Dno, et Aplo salubriter pdicanti, Deus ẽ q operatur in nobis, et velle et
perficere pro bona voltẽ.

4to pro qualiscunqȝ conatu can. 6. si qs sine grãa Dei credentibus, volentibus,
desiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, studentibus, petentibus, quaeren-
tibus, pulsantibus nobis misericordiã dicit conferri divina, n̄ a: ut credamus, ve-
limus, vel haec oia, ut oportet, agere valeamus per infusioẽ et inspiraoẽ Spiritus sancti in nobis
fieri confitetur, et aut humilitati, aut obedie huãe subiungit grãe adiutoriu, nec ut
obedientes et humiles simus, ipsius grãe donu ẽ consentit, resistit Aplo dicenti:

qd hbes, qd n̄ accepisti ?. Et grā Dei sū id, qd sū.
5to denique prima ōttis dtmnaōe, id quoq̄ satis hbr: in praedictis, alioq̄ hoī
n̄ grā tribueretr̄, id qd in actione sua, ut moralis ē, ē primū, nēpe ipsa libera
ōttis dtmnaō, et sic huiō dtmnaōi subiungeretr̄ grā, q̄ si pedisequa, neq̄ eet grā
donū, q̄ hō se ad bonū dtmnaret, sed dm̄ q̄ operetr̄ id, ad qd se ipse dtmnasset.
Certe dtmnaō ad credendū q̄ aliud ē q̄ initiū fidei, at initiū fidei n̄ ē a sola
ōtte, ut dictū ē numero imo q̄ nec dtmnaō ōttis. - - - pterea ad qd neccria
ē grā praeveniens, nisi et manet, ad h: ut se ōttas dtmnet ad bonū, atq grā prae-
veniens ex oībus neccria ē: q̄o.

Arā: hbr: can. 25. hoc ēdicere ingt dbmus et credere, qd per peccatū primi hoīs
ita inclinatū et attenuatū fuerit liberū arbitriū, ut nullus postea aut dili-
gere Deū, sicut oportuit, aut credere in Deū, aut operari propter Deū qd bonū ē possit,
nisi grā eū, et misericordia Diva praevenerit. - - Et can. 7. ūtius dixerat: si qs
p naē vigore bonū aliqd, qd ad salutē ptineat vitae aeternae cogitare ut expedit, aut
eligere, sive salutari, id ē Evglicae praedicaōi ꝯsentire posse ꝯfirmat absq illuminaōe
et inspiraōe Spirīs S. q dat oībus suavitē in ꝯsentiendo et credendo veritati, haeretico
fallitur spiritu. - qd ē electio, q ꝯsensus, nisi ōttis dtmnaō.

G

Greg: Homil: 27. in Evglia [illegible] nulli [illegible] diligunt, [illegible] sed
[illegible] affectu [illegible] et Carnis [illegible] in hac dilectione — Sacra eloqa n̄ glra
[illegible] aliud [illegible] sonte [illegible] aliud [illegible] Dominicis ex charitate
[illegible] [illegible] minime [illegible] diligunt, et [illegible] illa sublimia dilectionis [illegible]
[illegible] [illegible] ... [illegible] amor [illegible] in ordine ad finem ultimum
[illegible] Sacra eloqa [illegible] et bonus ad finem in ordine [illegible]
S. Augus [illegible] bona [illegible] et virtutes [illegible] et [illegible] Deus
mercede [illegible] ita [illegible] de Civit: c. 15. agens de Romanis
[illegible] [illegible] datur vita aeterna [illegible] [illegible] terrena gloria excellen
[illegible] redderet mercedem [illegible] virtutibus [illegible]
gloria [illegible] [illegible] de [illegible] et veri Dei iustitia [illegible] virtutes
mercede sua ... [illegible] merces a: [illegible] longe alia [illegible] ... [illegible] virtutes
[illegible] digna mercede [illegible] supernali
In eadem [illegible] agens de [illegible] Romanorum [illegible] — potemus
[illegible] ex luxurioso [illegible] ita [illegible] [illegible] et Salu-
[illegible] gentium [illegible] [illegible] veraciter [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] vita honesta, verum et ad futura

immortalitatis valeret . . . En iterum opera bona ad honeste vivendum vitae valida an haec opera fiant sine speciali beneficio et adiutorio Christi naturali [illegible] dicentes

Obi: 3tio ratione quoniam non etiam post peccatum originale satis virium relictum sit libero arbitrio ut aliquid honesti pure naturale operari possit, quoniam falle [illegible] pure naturali ad id adiuvet; certe ea in re non [illegible] levis [illegible] apparet implicantia nulla in oppositum sufficiens [illegible]

Solutio pars: quod non nisi prius [illegible] constare debebit privatus [illegible] possit, quod revera posit humanum arbitrium ex solis viribus naturalibus [illegible]: quod id pendet, et ex quantitate lapsionis liberi arbitrii per peccatum originale, et ex quo auxilio [illegible] a Deo ad bene moraliter agendum [illegible] quod utrumque constare [illegible] nisi obscurissime revelatum sit, sane non [illegible] pro veri [illegible], nec forte ea in re reperit [illegible] recentiores [illegible]

Confir: quia ipsemet [illegible] ea re [illegible] non [illegible] definite [illegible] ut

Obi: [illegible] induzione. Amo: quantum ad ipsum liberum arbitrium diximus supra Tridentinum [illegible] illud non fuisse amissum et extinctum post [illegible] peccatum et in Concilio Arausicano 2. sic tot can. 13. arbitrium [illegible] in [illegible] hoc in [illegible] firmatum, nisi per gratiam baptismi non potest reparari quod amissum, nisi a quo potest dari, non potest reddi; unde ipsa Veritas dicit, si vos filius liberaverit, tunc vere liberi eritis . . .

En vides suppositum liberum arbitrium amissum. Celestinus [illegible] in Epistola ad Episcopos Galliae cap. 1. dicit in praevaricatione Adae omnes homines naturalem possibilitatem et innocentiam perdidisse: quod aliud videtur esse naturalis illa possibilitas, quam naturalis libertas. Et Augustinus in Enchiridio c. 30. libero arbitrio male utens homo, et se perdidit et ipsum [illegible]

[illegible]: quantum ad Victoriam tentationum fugamque peccati, ex una parte damnatae sunt [illegible] propositiones [illegible] 27. liberum arbitrium sine gratia Dei adiutorio non nisi ad peccandum valet. 28. pelagianus error est dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum. 30. non [illegible] fures sunt et latrones, qui Christum viam et ostium Veritatis et vitae negant, sed etiam quicumque docent tentationi ulli sine gratia ipsius adiutorio resisti posse, sic ut in eam non inducatur, aut ab ea non superetur. [illegible] in eundem sensum [illegible] illa dictio divae legis mandata bifariam impleri: altero modo, quantum ad substantiam operum: altero modo, quantum ad certum quendam modum, scilicet [illegible] quae valeant operantem perducere ad regnum [illegible] id est ad modum meritorium, commentitia est, et explodenda . . . alludebat [illegible] ad doctrinam [illegible] S. Th: sic tot q. 24. de Veritate a. 4 ad 2. [illegible] [illegible] homo [illegible] non implet, quia et [illegible] est, quod ~~[illegible]~~ nihilominus gratia non habet [illegible] potest servare mandata quantum ad modum, in posit nihilominus per liberum arbitrium ea servare quantum ad substantiam . . . En ex una parte, [illegible]

Ex parte opposita Celestinus ubi supra in Epistola ad Episcopos Galliae c. 1. [illegible] . . . neminem etiam baptismatis gratia renovatum idoneum esse ad superandas diaboli insidias, et ad evincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum adiutorium Dei

pseveraa bono gversationis accepit – qd gfirmat Auctor jnaccuj Epla
tar Carthagini. Conc: quo c gi: tiur Augustinianas: ubi sic legit de Christo
ne gviij vod redemerit a pteritis ille peccatis sed sciens illum iterum poe peccare, ad re-
paraoe sibi quedam pstet illum et post ista corrigere multa servabit, atq quotidiana
pstat ille remedia, qbus nisi fideli gfisij nitamur, nullatenus vincere poterimus
vincere errores, necee e n: ut eo auxiliante vincimus, eo iterum n adjuvante
vincamur. Ad Celestinus ibid cap. 9 pstet se qi pprium Aplico Sedi rem
fe: qd ps Carthagini Synodi decreta gsulti erat, at ut ipse refert, sic habet canon 3
quicunq dixerit graa dei, q justificamur p Jesum Christum Dnum nrum ad sola remiote
peccatorum valere, quo ia comissa sunt, n etiam ad adiutorium, ut n comittantur, Anathe-
ma sit: et ne dicat in etiam valere, ut quibus p ea facilius vincimus, sic subdit
canon 5: quisquis dixerit, ideo nobis graa justificatois dari, ut qd facere p iubemur p
liberum arbitrium facilius possimus implere p graa, itq si graa n daretur, n quod fite
sed tm possimus etiam sine illa implere diva mandata, Anathema sit, de sinem
n: mandatorum dnus loquebatur: ubi n ait sine me nil difficilius potestis facere
sed ait sine me nil potestis facere.

Sto. quantum ad praxi boni ex una parte faciunt quae supra dicta sunt
pbaoe stae partis. Ex altera tm pugnare videtur Celestinus ibid c. 6: docet qd nemo
nisi p Christum libero bene utatur arbitrio, et c. 8: ait qd vis motus bona voluntatis ex Deo
sit, ita: illum aliqd boni possimus, sine quo nil possimus, subjecti e n: sicut ait Sophronius
a Celestino ibi citatus: ut qq sibi naa sua presumat ... qu S. Aug: apte dicit Epla
104 qd ... liberum arbitrium ad diligendum Deum imi peccati granditate perdidimus. qd a:
naa facilius iq Deum diligere.

Certe haec oia n adeo obvie nisi se quibusdam, et salte sunt id qd hic Tre-
privatum Christum n nisi pcimbio definitum id qd liberum arbitrium post peccatum Adae poss
qd n posit q hinc ad istas qi fieri solitas. Amo. an hoo in statu naa
lapsae sit absq graa span aliq, quo excepta supnaaliter, sicut in ceteris oibus sta
ijs, quo supnaalia sunt. 3tio. an poss opari actum qi sit a graa, eet: ut
loquuntur Concilia, ut oporteat ad salutem eiusq meritorium. 4to: an posit amare
Deum sup oia. 5to: an posit
6to an posit omnes superare oia pcepta.
ulla vincere tentatoe damabili, neqq posit damnabili aliq nemo negat, posito
n: duabus tentantibus circa vitia opposita, puta avaritia gula, poterit una vincere
ut vitium oppositum admittat, sic poterit gula p avaritia vincere, sic tn id
vitoria dici debet. 8vo. an etiam alio a libero arbitrio potio, puta an pariter
virtutis sit minimus, nec tale oio posit etiam circa obta naalia ha specialia sq
pradicas, quae in statu naa pura potuisset. 9no an possitis motivis credibilibus
posit alicui rei pposita ut a Deo revelata assentiri assensu pure naali. sum:

Ad has itaq. et stes quil [illegible] certi qd [illegible] in q[illegible] ab Ecclia [illegible] parte [illegible] oes in [illegible] circa grao doctrinae; [illegible] vidend. [illegible] gtia priores partes [illegible] post explicata [illegible] parte.

[illegible] pars [illegible] grao [illegible] gloria [illegible] ipsa pure naalia auxilia [illegible] ad vincendas leviores tentaões; aut ad bene opare morali [illegible] beneficia, ut [illegible] a quo pertinet illud de [illegible] qd [illegible] erat; hae itaq. pars [illegible] qd [illegible] hoc potissimu ee [illegible] Elevavit ad statu supnaale via auxilia [illegible] futura [illegible] supnaalia [illegible] naalibus in [illegible] ut [illegible] supnaalibus, ita nulla ei [illegible] quoddam; [illegible] et [illegible] naalia ad [illegible] meritis [illegible] et supnaalia reddere ad salute [illegible]; et etiam naalia ad vincendas [illegible] leviores tentaões, et ad bona quaeda pure naalia [illegible] pluris [illegible] futuris ad [illegible] ad sup naalia [illegible] recipienda.

Et ex his [illegible] quod sine [illegible] nil [illegible] ex nobis possumus, [illegible] pure naale, et [illegible] sine grao [illegible] dicta. [illegible] sine sup naali possumus aliqd pure naali, [illegible] fuerimus auxilio pure naali [illegible] a [illegible] a: et quousqe deus ista auxilia [illegible] dicimus [illegible] a [illegible] et praeterea eos [illegible] tentarunt, [illegible] forte nil nisi vere dixerint [illegible] approbamus.

Hoc a: in [illegible] grao necessitate sufficienti, quo [illegible] in sectione sequenti.

Sectio 2da

De

Diversitate gratiarum auxiliantium.

Diversitas haec repitur potissimu inter grao externa et interna, Operante et Cooperante, praeveniente, Comitante et Subsequente, Sanante et Medicinali, Sufficiente et Efficace. De his [illegible] oibus [illegible] quaest: [illegible] in quo [illegible] et differant.

Quaestio 1ma.

De

Gratiis Externis et Internis in quo [illegible] et differant.

Meminisse [illegible] oportebit agere nos de gratiis auxiliantibus.

Responsio 1ma.

Grao auxilians externa [illegible] qdlibet donu externu aut externo [illegible] annexu ad salute hois ordinatu. Interna v: e donu pure internu ad salute [illegible] hois Ordinatu.

In priori parte gra͞a externa d[icitu]r donum externum, aut externo quoad r[ati]o[n]e[m] exerc[iti]um religionis; e contra interna q[uo]d ex externo quoad r[ati]o[n]e[m] seq[ui]t[ur]. In q[uo] s[ens]u p[rae]dica[ti]o Evang[el]ii e[st] gra͞a externa, ideo complexio quoque Evang[el]ii, e quo quoad r[ati]o[n]e[m] resultat in audiente, quamvis sit interna, continet[ur] sub gra͞a externa p[rae]dica[ti]onis Evang[el]ii; seus si p[rae]dicatio illa supponeret[ur] supernaturalis, tunc censeret[ur] pure interna et a Deo solo ex occasione p[rae]dicati Evang[el]ii in audiente infusa.

Responsio 2da.

Gra͞a externa s[unt] in nimis Incarnatio Verbi, Chri[sti] vita et passio, p[rae]dica[ti]o Evang[el]ii, sacrum signum, miracula, exempla sanctorum.

Internae v[er]o s[unt] habitus et q[ui]d[a]m infusi in Hab[itibu]s infusis actus, et actus qui sunt in aliquo transeunte, subdividunt[ur]que in operantes et cooperantes, in p[rae]venientes, concomitantes et subsequentes, de q[ui]bus fit.

Quaestio 2da.

De Gratia operante et cooperante, quotuplex distinguatur, et q[ui]d sit.

Responsio 1ma. Gra͞a operans et cooperans alia e[st] habitualis, alia transiens seu actualis; habitualis e[st] quae in subjecto q[ui]escit, transiens quae in aliquo transeunte.

Illa D. Th. q. 111 a. 2 habitualis sic paucis explicat... habitualis intell[igi]t[ur] gra͞a in quantum animam sanat, sive gratum Deo facit, d[icitu]r gra͞a operans; in quantum v[er]o e[st] principium operis meritorii, q[uo]d ex libero arbitrio procedit, d[icitu]r cooperans; p[rae]t[er]ea dicit[ur] princip[iu]m operis meritorii in duplici sensu, s[cilicet] in quantum per se, aut per habitus sibi annexos adjuvat hoc ad salutare operandum, s[cilicet] in quantum opus ipsum dignificat, sanctumque meritorium, ut hoc voces in p[rae]dicta significa[ti]one minus s[unt] usitatae, at in altera frequentissime.

Huic videt[ur] dedisse locum S. Augus[tinus] l. de Gra͞a et libero arbitr[io] c. 17 ubi sic h[abe]t... quis iste etsi parva dare caritatem, nisi ille qui p[rae]parat volunt[atem], et cooperando p[er]ficit q[uo]d operando incepit, quoniam ipse ut velimus operat[ur] incipiens, qui volentibus cooperat[ur] perficiens, p[ro]pt[er] q[uo]d ait Ap[osto]lus: Certus sum quoniam qui operat[ur] in vobis opus bonum perficiet usque in diem Chri[sti] Jesu; ut ergo velimus sine nobis operat[ur], cum a[utem] volumus, et sic volumus, ut faciamus nobiscum cooperat[ur], tamen sine illo s[cilicet] operante ut velimus, dictu e[st], aut cum volumus ad bona pietatis opera nil valemus; de operante illo ut velimus dictu[m] e[st]: Deus e[st] n[am]q[ue] qui operat[ur] in nobis et velle; de cooperante illo cum volumus et volendo facimus, scimus, inq[ui]t, quoniam diligentibus Deum o[mn]ia cooperant[ur] in bonum; hic in[tel]ligit S. Augus[tinus] ita ut p[rae]o[mn]ia sit in acceptabili... ita p[rae]valeri, ex uno loco ... [illegible]

hoc actus gratia operans, et quod cooperans.

Alii sic definiunt: gratia, inquiunt, operans est qua Deus operatur in nobis sine nobis, suo modo influentibus, sive, pauli explicatius, est motus internus potentiae cognoscentis aut appetentis, quem Deus operatur in nobis sine nobis: et qua nos supernaturaliter excitat ad bonum libere prosequendum aut ad malum libere fugiendum; ita cooperatio Theol. inquit Brigonius in tract: de gratia, quem in summa peccati inferiori in h. porro sequens gratia cooperans erit, quo cum nostro libero arbitrio bene operante influit in opus et sic ei cooperans probatur. - - - Verum alii recte explicant - - gratia operans inquit Holmannus in suo Breviario Theol. n. 6 ius est gratia actualis efficiens sola boni salutaris volitionem in libero arbitrio previe id non cooperante conante aut merente, sed subinde demerente adverso et repugnante: non quod creata voluntas in genere boni salutaris volitionem non influat, imo vi influit cum sit actus vitalis, sed quia eam non operatur pio merito conatu aut imperio, ideoque non est actus imperatus, quo etiam sensu inquit Author de Augustini dicitur Deo ut velimus sine nobis operatur, sive nobis scilicet proprium actum eliminentibus, quo ad boni salutaris volitionem nos excitemus aut disponamus aut mereamur, non tamen sine nobis boni volitionem active liberoque eliminantibus, in illa enim: prima boni volitione voluntas libere vult, non tamen pia voluntate aut imperio facit se velle, sed solus Deus per gratiam operantem, quam praeoperantem vocat Prosper in vita ad Augustinum. Ita Holmannus, iuxta quem gratia cooperans erit gratia actualis, opus salutare operans non sola, sed simul cum libero arbitrio operante scilicet per opus salutaris proprium desiderium et aliquale meritum et non tamen per conatum influxum in opus salutare. Sic enim operabilis etiam cum gratia operante, ita num. 19.

Harum notionum neutra placet, quia neutra propriam rationem operantis et cooperantis attingit, et quia utraque videtur ab authoribus suis efficta ad proprio sententia tuitione rima antipraemonentium - - praemonentibus, quo etiam posito sanctus Augustinus alisque Doctoribus inserviret.

ut alia substruamus audiamus prius S. Th. q. 110 a. 2. operatio inquit alicuius effectus non attribuitur mobili sed movente; in illo ergo effectu, in quo mens nostra est mota non movens, solus autem Deus movens, operatio Deo attribuitur, et secundum hoc dicitur gratia operans, in illo autem effectu in quo mens nostra et movet et movetur, operatio non solum attribuitur Deo, sed etiam animae, et secundum hoc dicitur gratia cooperans. ut autem explicet quod intelligat per voluntatem moveri et movere, sic subdit - - - est autem in nobis duplex actus, primus quidem interior voluntatis, et quantum ad istum actum voluntas se habet ut mota, Deus autem ut movens, et praesertim cum voluntas incipit bonum velle, quae prius malum volebat, et ideo secundum quod Deus movet humanam mentem ad hunc motum dicitur gratia operans, alius autem actus est exterior, qui cum a voluntate imperetur, consequens est quod ad hunc actum operatio attribuatur voluntati.

Et qa etiam ad hunc actum Deus nos adiuvat, et interius confirmando vtle[m] quā ad actum conveniat et exterius facultatem operandi praebendo respectu huiusmodi actus dr: graa Cooperans. Ex his

Intelligitur quod nā proprie vtlas dicitur tunc operari, in quo quod agit movendo se ad sua actus, movet a se ad sua actus, quod ideo agit, qua proinde vult agere, in quo qa l. formaliter et explicite, l. saltem implicite imperat sua actus, quae proinde velle non est in vtle movere se et ideo tunc operari, sed est duntaxat velle operari, imo erit moveri. Atque ab alio; si alius sit, qui eam permoveat ad tam sua volitione. Ex his sit.

Responsio nostra

Gratia Operans — est qua vtlas permovetur et praedeterminatur ut velit, Cooperans v: est qua adiuvatur ut operetur id quod vult.

Probatur dictum utraque definitio qua convenit omni et soli definito et est caeteris clarior; quod patebit ex caeteris infra dicendis. — recte quod D. Augustinus dicit, Deus in nobis sine nobis operari ut velimus, sive nobis in quo operantibus, sed cum volentibus operari; Cooperari v: postea cum nobis operantibus id, quod volumus — 11 quod l. volito et Deus volito idem sit, ut cum vtlas eodem actu vult amare et amat. Tunc graa operans eadem erit et Operans et Cooperans, ut D. Thom. notat ad 4. graa itaque operans et Cooperans est eadem graa, sed ipse aliquo: sed distinguuntur secundum diversos effectus .. ipse dicitur operans in ordine ad vtl: hoc amandi; Cooperans in ordine ad amorem volitum, sed v: operans volitum distinguitur a suo volitione, quod semper contingit, ubi est opus exterius, tunc graa distinguuntur, has graas petit Ecclesia in Dnica ima post Pentecosten orat. — ut in exequendis mandatis Dei et vtle ei et actione placeamus.

Quaestio 3tia —
de
Gratia praeveniente:
Comitante et subsequente et in quo conveniant et in quo differant.

Resp. Graa praeveniens Comitans et subsequens in eo saltem differunt, quod secundum prius et posterius diversum ordinem dicunt ad eundem effectum.

Probatur: sunt praecipue graae effectus ad D. Th: hic q. 111 a. 3. primus quinque effectus graa in nobis causantur: primus est ut aa sanetur. 2dus ut bonum velit; 3tius est ut bonum quod vult efficaciter operetur. 4tus est, ut in bono perseveret. 5tus est, ut ad gloriam perveniat. et quia ideo graa dicitur quod causat in nobis primum effectum vocatur praeveniens respectu 2di effectus; et prout causat in nobis 2dum, vocatur subsequens respectu primi effectus; et sicut unus effectus est posterior uno effectu et prior alio, ita graa praeveniens et subsequens, secundum eundem effectum respectu diversorum, et h. est unum quod D. Aug: dicit l. de naa et graa c. 32. praevenit ut sanemur, subsequitur ut sanati vegetemur; praevenit ut vocemur, subsequitur

ut glorificemur.
Gratia praeveniens vero intelligitur ea qua vocamur et excitamur ad aliquod bonum opus; Cooperans qua adiuvemur ut actu illud operemur; subsequens qua in illo bono opere rursus in gratia per illud opus obtenta perseveremus, in quo autem illa consistant explicabimus suo loco.

Quaestio 3tia
De
Gratia Sanitatis et Medicinali, in quo differentiae consistant.

Diversitatem gratiae medicinalis a gratia sanitatis omnibus suis temporis theologis fuisse incognitam, sibique soli eam ex Augustino innotuisse non dubitavit scribere Jansenius l. 3. de gratia Christi c. 3. ubi ait theologos dividerentur in antipraedeterminantes et praedeterminantes; ... de iis loquitur agens de statu integritatis, qua magis mirabilius ... unde ... bene vivendi labefactata, ... vulgari cognitione vehementer abstrusa est, ... ut ignorata etiam medicinalis adiutorii conditione atque necessitate in re ipsa ... horum ... est; nec amplius medicinalis auxilii ... infirmitati a plerisque ... peccantis arbitrii ... : antipraedeterminantibus in genere, qui integerrima ... peccantis arbitrii ... et ab aliis praedeterminantibus: vice versa ... robustissimo ... illi (: praedeterminantes :) ... poenalibus vitiis ... ...
... libera creatore de gratia ... praedicant, hi (: praedeterminantes :) gratiam ... utrique studio pietatis ... agere partes ... videntur. Sed illi (antipraedeterminantes:) imprudentes medicina Salvatoris ... , hi decolorant gratiam Creatoris ... utrosque S. Augustinus ita incedit medius, ut ... status arbitrii dignitatem vires integrae libertatis longe altius quam recentiorum ... praedeterminantium extollat, et ... ruina ipsius ... vires lapso ... acerbius ... quam vulgus antipraedeterminantium ... ex quo fit ut iuxta doctrinam ipsius ... distantia ... recentiorum in arbitrio ... sanitatis et ... aegritudinis ... sanitatis et medicinalis ... longe ... ita quoque adiutorii sanitatis et medicinalis ... modo ... discrepantia ... in rebus ... sit ... inde velut ... utriusque ... explorata ... et omnia in occulta ... Deo iuvante ... in quantum vires Deus dederit ...

Ita Jansenius ... in re duce Calvino ... dissimili ... ... Tridentini et ... eandem exhibuerat ignorantiam ... in antiquitate ... patribus ... in eo ... fallunt ... nullam ... inter regenerationis ... gratiam quae nunc ... et ... quae ... data fuerat ...

qd diliger. S. Aug: exponit. ista inqt inma grãa n̄ tbit ipm̄ tñi, q̃ nunq̃
vellet ee malus, sed ꝓpe erat adiutoriũ, qd deserere in vellet, et in quo
ꝑmaneret, si vellet, n̄ quo ꝑficet, ut vellet. sed potentior ẽ grãa nr̃ ꝑ̃ dedata,
q̃ fit etiã ut velimus cu. Id. S. cor. l. 2. in fine c. 3. n. 13. min. in Adiij:
ne ꝑ̃ ꝑrũ Bipriorum, quo n̄ ẽ in libris dignitaria c. 2. n. 59. .. audiamus inqt,
nunc Augu, ne dicãis nos Pelagiani S: ẽ Sorbonici ꝑphista tata velusse nobis
de vita ꝑ suo more Cuminens, in quo S. ꝑatre sun pelagiu imitans, a quo in
eande illã arena ipse Augus ꝑtractus ẽ. l. de correp. et grãa ad Valentin.
ꝑusius exequitus qd breviter eius dn veij refera, grãa ꝑsistendi in bono dda fuisse
data si vellet, nobis dari, ut velimus cu. De ꝑusius ꝑsequitur l. 5. de lib. arbitrio
ꝑtra Albertu pighiu, q tam Calvini Augustiana doctrina exposioe refutaras.
sed infra dabit occasio uberius hunc locu referendi. ita igitur Jansenius; et ante
Jansenium Calvinus ꝑtra oes oio Thtos, nec minus ꝑtra S. Augu. ut potest. infra.

Haec a: eoru mens fuit grãa sanitis et grãa medicinale in h: inr̃ se diff:
ferre, qd grãa sanitis vtte qdẽ adiuvaret, at n̄ determinaret ad agendu, qre erat
qdẽ adiutoriũ sine quo vltas n̄ ageret, at n̄ adiutoriũ quo ageret. agebat qo
in eo statu vltas in plena indiffa, et cu imunitate n̄ tm̄ a coactione sed etiã a
necessitate: at v: grãa Medicinalis n̄ tm̄ adiuvat vltẽ, sed determinat ad agendu, qre n̄
ẽ tm̄ adiutoriũ sine quo n̄ ageret vltas, sed adiutoriũ quo vltas agit, n̄ agit qo am-
plius vltas in ꝑsenti statu cu indiffa, q̃ ut ipsi sentiunt Adaeo destruit, sed cu
sola imunitate a coactione: q̃ ~~tm̄ s~~ proinde sola imunitate Jansenius vult sufficere
ad meritu, hinc sequitur Jansenius ꝑdemnantes arguit, qd sint volunt. et qde: sicut ipse
sentit, recte hoc in ꝑsenti statu ꝑdemnari ad agendu ꝑ grãa sic velint imu quoqꝫ hoc eode
modo fuisse ꝑdnatu, aut debere ꝑdemnari; et ꝑtra Anti ꝑdemnantes arguit, qd
sicut ut ipse fatetur, recte volunt imu hoc n̄ debere ꝑ ad agendu ꝑdemnari, nec fuisse
ꝑdemnatu, ita velint hoc quoqꝫ in ꝑsenti statu n̄ egere ad agendu grãa ipsum ꝑdemnante.
tota a: doctrina sua rao ẽ Auctoritas S. Augu. q coir grãa sanitis vocat adiutoriũ
sine quo n̄, grãa v: Medicinale adiutoriũ quo.

Cuius doctrina ut errore dtegamus. Nota imo distinctioẽ ee triplex adiuto:
riu, ipse adiutoriũ tm̄ sine quo, adiutoriũ tm̄ sine quo n̄, et adiutoriũ
quo: etsi: adiutoriũ quo in duo ee subdividitur, i in adiutoriũ quo potia, et in
adiutoriũ quo effectus.

Adiutoriũ tm̄ sine quo: ẽ illud qd qdẽ invante potia agit effectuqꝫ ponit, sed
sine quo posset potia agere et effectus poni, sic ut tbit Augus ꝑ pedagogo frequentat scholas
puer, at sine pedago frequentare posset.

Adiutoriũ tm̄ sine quo n̄: ẽ adiutoriũ sine quo qdẽ nec potia posset agere: nec

poni effectus; sed non quo agit potentia etiam tunc cum agit, aut quo posito ponatur effectus. Sic teste eodem D. Augustino l. de nat. et gratia c. 48. lux est quoddam adiutorium sine quo oculus non videret, nec est visio, at nec est adiutorium quo oculus potest videre, aut quo videat tunc cum videt, nec posita luce ponitur necessario visio.

Adiutorium quo potest est adiutorium non tantum sine quo potentia non potest agere; sed a quo confertur potentia ut possit agere, quamvis illud sit non totale, at saltem completive constituitur eius virtus agendi; sic v.g. humores, spiritus animales, aliaque eiusmodi erunt adiutorium quo potentiae visivae.

Denique adiutorium quo effectus est illud non tantum sine quo non potest poni effectus; sed quo posito ponitur effectus; sic posita beatitudine homo fit beatus, inquit idem Augustinus. Atque nec est adiutorium quo homo fit beatus, sicut de alimentis respectu vitae, quatenus homo sine iis vivere non potest, et non tantum positis alimentis non sequitur homo non vivere; tunc igitur tantum adiutorium sine quo non vita, sed quidam proprie dicitur quo v.g. beatitudo fit adiutorium quo homo fiat beatus; cum sit ipsa formalis causa beatitudinis; sed sic loquitur et Augustinus, nec prudenter nunc ab hoc loquendi modo discedere(?) [illegible]

Nota 2do. aliud est pure adiuvare potentiam et aliud corroborare potentiam; adiuvare potentiam est, cum potentia ex suis viribus operante, cooperari ut aliquid vel efficiat melius, vel sanat; at corroborare potentiam est potentiae vires tribuere, quibus ipsa operetur, sive est ei dare vel totale vel partiale virtutem operandi. His positis ut quaestio clarea non aliis utar verbis, quam quibus usus est prudenter iis in thesibus quas Author hisce proposuit de auxilio planum in fine operis inserere. Ergo

Responsio

Auxilium supernaturale duplex aliud in intellectu, aliud in voluntate; in intellectu pro omni statu idem, nempe divina cognitio eius quod faciendum est, vel ut proveniat ignorantia vel ut tollatur; at in voluntate est pro diverso statu diversum, in natura integra fuit, ut loquitur Augustinus, lenius, et in lapsa potentius; et adiuvabat in natura integra voluntatem non corroborabat, adiuvat et corroborat in lapsa; poterat quippe voluntas sana per se ipsa agere, licet non sine auxilio cooperante; at semel laesa facta est infirmior, quam ut cooperari possit, nisi prius ipsa auxilio divino et interne sanante corroboretur. Prioris status auxilium dictum est ab Augustino auxilium sine quo, posterioris auxilium quo, sive sit solius potentiae ipsius voluntatis, sive non sit efficax; sive et ipsius actus, nempe effectus, ad quem datur, si accedat efficacia. Sunt adiuvandi diverso modo status, et ille discrimen gratiae sanitatis et gratiae medicinae, et hanc fuisse mentem D. Augustini quam negaverit, Augustinum non satis intellexit. Illa theses nunc addo; porro discrimen accidit quod gratia sanitatis, neque quae fuerit in Adamo auxilium quo perseveraret, sed tantum sine quo non, in posterioribus v. gratia medicinae sit etiam auxilium quo perseveratur.

Porro quod Thesis tota excepta parte ultima, quae in Thesi non erat probanda, ex eo quod Author hist. mor. cit. quis insensibiliter et avanzabiliter antiprobantur [illegible] et proinde totius Theseos, nil tamen obstat quod in tota hac Thesi responderet, sed Author ille, quis in doctore probe ferat, talis ut nobis videtur, ut apud studiosos non plane ignaros nullius ponderis futura sit, eius Authoris id neglecta hac Thesi.

Probatur amplius Thesis per singulas partes. Primo quod detur triplex auxilium supernaturale internum, sic suadetur, quia cum triplex sit in hoc potentia inferior in ordine ad mores activa, debet utraque adiuvari ut ageret supra vires suas, et multo magis si utraque lapsa fuit per peccatum, debet utraque amplius per gratiam adiuvari, ergo intellectus et voluntas. S. Bern. tres in hoc eiusmodi potentias interiores admittens, tria quoque auxilia admittit, unum in memoria, unum in intellectu, et in voluntate, ubi quod dicit: Spiritus Sanctus replevit totam domum, ubi erant sedentes Apostoli, sic ut serm. 2. de Pentecoste ad faciendum magis bonum, quod in nobis spiritus bonus operatur, perfecto monet et movet et docet: movet memoriam, ratione docet, movet voluntatem, cum his tribus tota consistat anima, quae sic advenieus spiritus tota possederit anima, suggerendo, inspirando, assumendo, loquens semper in cogitationibus nostris, attendamus et nos quod loquitur in nobis Dominus Deus, rationem illuminans, voluntatem inflammans, ut tibi videtur, quia tota domum impleverint [illegible] tribus linguis de igne, cum in his tribus supernis dictum esse anima consistere tota, poterit quoque voluerit cum S. Bern. tria eiusmodi auxilia distinguere, nos memoriam sub intellectu comprehendentes duo tantum auxilia hic distinguimus, cum communi Theologorum.

2da pars [illegible] statum, et sit in intellectu auxilium supernaturale previa cognitio eius quod faciendum est aut fugiendum probatur: quia in nullo alio ad hoc, ut homo bene moraliter agat, adiuvari potest intellectus, nisi ut cognoscat id quod faciendum sit, id quod fugiendum, totum igitur dictum crimen erit pro utroque statu naturae integrae et naturae lapsae, in quo Thesis subiungit, quod in natura integra adiuvares intellectus, ne in errorem aut ignorantiam propriae caderet, in natura vero lapsa adiuvatur, cum etiam error et ignorantia pro positiva, sic quod sit in utroque a. idem status auxilium. At vero

3tia pars, quod in voluntate sit pro diverso statu diversum auxilium, sequitur ex eo quod in statu naturae lapso voluntas vires ad bene agendum longe debiliores habeat, et hostes [illegible] longe potiores debellandos, quare et longe potiori indigent auxilio. Haec omnia patebunt ex mox dicendis, et imo quod de quo est.

4ta pars, quod auxilium illud fuerit in natura integra tantum [illegible] et sit in lapsa potentius, sic exponit S. Aug. l. de corrept. et gratia c. 11. . . ergo quod Adae non erat dei gratia, quo uno vult erat magna [illegible] disparare, ille non opus habebat eo adiutorio, quod implorant isti sic [illegible] in hac vita, quod indicunt: video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati, quae est in membris meis

Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, quoniam in eis caro concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem atque in tali certamine laborantes ac periclitantes datur sibi pugnandi vincendique virtus per Christi gratiam possunt: ille vero nulla tali rixa de se ipso adversus se ipsum tentatus atque turbatus in illo beatitudinis loco sua secum pace fruebatur. Proinde etsi non interim laetiore nunc, verumtamen potentiore gratia egent isti, et quo potentiorum quam Dei unigeniti filius

5ta pars: quod gratia in natura integra [illegible] adiuvabat [illegible] at non corroborabat, in lapsa vero et adiuvet et corroboret, [illegible] voluntas sana poterat per se ipsa sive ex propriis viribus operari bonum, vel non sine auxilio elevante et adiuvante, quod se auxilium erat vel in habitibus supernaturalibus infusis, aut in concursu supernaturali, aut in quocumque alio etc. vero semel lapsa facta est infirmior, ut ex se ipsa agere posset, imo nec cum alio auxiliante valeret (nisi prius ipsa auxilio priori et interiore [illegible] corroboret, quod auxilium in quo consistat dicet, sive [illegible] hoc enim [illegible] rationibus nunc Doctor S. Augustinus quoties est in hac utriusque gratiae differentia asserenda et explicanda repetatur locus non laudatus de correptione et gratia c. 11: quod ergo Adam [illegible] non habuit [illegible] gratia iam vero habet magna sed disparem; in qua quid est illa disparitas, sic id explicat: ille in bonis erat, quo de bonitate sui conditoris acceperat, neque enim ea bona et ille suis meritis comparaverat, in quibus nullum prorsus patiebatur malum; sancti vero in hac vita ad quos pertinet liberationis haec gratia in malis sunt ex quibus clamant ad Deum libera nos a malo; ille in illis bonis Christi meritis non eguit, istos a reatu et haereditario et proprio illius agni sanguis absolvit; ille non opus habebat eo adiutorio, quod implorant isti cum dicunt video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati, quae est in membris meis; infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius, gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, quoniam in eis caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem, atque in tali certamine laborantes ac periclitantes datur sibi pugnandi vincendique virtus per Christi gratiam possunt. ille vero nulla tali rixa de se ipso adversus se ipsum tentatus atque turbatus in illo beatitudinis loco sua secum pace fruebatur, proinde etsi non interim laetiore nunc, verumtamen potentiori gratia indigent isti. sed -- En utriusque gratiae discrimen clare expositum. Christi gratia dat pugnandi vincendique virtutem, quod gratia non opus habebat primus homo cum potest, quia vires suas integras habebat quibus pugnare et vincere poterat non sine gratia [illegible] poterat.

Discrimen illud perpetuo inculcat S. Augustinus. Hunc iterum attigimus gratiam naturae sanae comparat lumini oculos sanos adiuvanti ad videndum, in corrupta adiutorium medicinae salvatoris laesos utique oculos sic eo adiuvans et quod videat potius restituat. de natura et gratia c. 48. item c. 49. comparat insuper [illegible] homini sanis pedibus de quo toleratur [illegible] dicitur quod velit nolit habeat potestatem

ambulandi; utique si salute dirigatur; hoc v. c. tamen hoi gsanatis pedibus q
etsi velit n. htt, unde sic gelindit c. 53. Sic qd virtm nad sua in obedia
vitiis inflixit, orare fuinat; ut sanet; Gratia de nad noxilite sfunit q vulnera:
ta, sanciata, vexata, pdita e, vera gfessione, n falsa dfensione opus hbt. grãa
go Dei in q isistuat, sed q restituat, quaerat ... q restituat h: e: q n tm
adiuvet, sed q roboret, viresq reniget p peccatum amissas.

Eiusde utriusq grãa ratõ paulo fusius explicat, stq ppriis vocabulis adiu:
torii sine quo n, et adiutorii quo disignat lib. de corrept. et gratia c. 12 hisce
vbis ... tales ingt vires hbat Adam vltas, quo sine illo fuerat instituta pecto,
et nil ibi ex seipso gcupiscentialr resistebat, ut digne tãe bonit; et tãe bene v:
vendi facilit. pseverandi committeret arbitriu. Deo quide psciente, qd esset facturus in:
iuste; psciente tn n ad h. cogente, sed sciente qd de illo ipse faceret iuste.
nunc v. postea q e illa magna pcti merito amissa libertas etiam maioribus
donis adiuvanda remansit infirmitas cum i ac p h: nec de ipsa pseverãa boni
voluit Deus sctos in viribus suis, sed in ipso gloriari, q eis n tm dat adiutoriu
qle imo hoi dedit sine quo n posset pseverare si velint, sed in eis operatur et velle, ut
quoniã n pseverabunt nisi et possint et velint pseverai eis et possibilitas et vltas divinae
grãa largitate donetur, tn gpe spiritu ... auemi vltas eorum, ut ideo possint, qa sic
volunt, ideo velint, qa Deus operatur ut velint, nam si in tta infirmite vitae huius, in
q tn infirmite ppter elatione reprimenda pfici virtute oportebat, ipsis relinqueretur
vltas sua, ut in adiutorio Dei sine quo pseverare n possent manerent si vel:
lent, nec Deus in eis operaretur, ut vellent, inter tot et tas tentaoes infirmite sua vltas
succumberet, et ideo pseverare n possent, qa deficientes infirmite nec vellent, aut
n ita vellent infirmitate vltis ut possent. subventum e igitur infirmitati vltis
humanae, ut diva grãa indeclinabiliter et insuperabiliter ageretur, et ideo quamvis infirmas
n tn deficeret, neqs adversitate alia vinceretur. ita factum e ut vltas hois valida et
imbecillis in bono adhuc parvo pseveraret p virtute Dei; cum vltas primi hois fortis et
sana in bono ampliori n pseveraverit hns virtute liberi arbitrii, q vis de q futuro
adiutorio Dei sine quo n poss. pseverare si vellet, n tn tali, quo in illo Deus opera:
retur, ut vellet. fortissimo quippe dimisit atqs permisit facere qd vellet, in:
firmis servavit, ut ipso donante invictissime qd bonum e vellent, et h. in:
victissime deserere nollent .... hæc e igitur grãa Dei, seu adiutorium quo vltis
loco quis necessitate Augus. contra disputatores ppugnavit, cuius potiã p adiutorio
vltis sano loco Emomiis exornabit. h: stle discrimen grãa maxime a
grãa sentitis.

Finge hoc cum pponat hostis, ipso fortior debellans, que sinde absqs aliquo
adiutorio debellare nequeat, si ego, ubi sit hostis detegor si hoste ipsu vicimus

ostritum offero, certe fuit adiutorium sine quo; hoste sum debellare et confodere non potuisset hoc iste, et sine quo te ipsa non confodit, non tantum adiutorium quo debellavit et confodit, ipse non: proprijs cum armis proprijsque viribus confodit at v: si hoc iste ne vires quidem habet aut arma, quibus hoste sibi [ill.] denuo ante oblatum debellare posset, et multo minus quibus ipsi iam post soluta vincula impugnanti posset resistere, et ego ei et arma et vires praebea, quibus hoste etiam rebellante impugnet debellet confodiat; iam certe dedi adiutorium non tantum sine quo non, sed etiam quo hoste debellaverit et confoderit, quod si ego ipse manum eius apprehensa cum eo tunc, proea, quia potest liberte fuente [ill.] huc et illuc agi, et si meum agente hoste eius confodiat, certe fuit ei adiutorium non tantum sine quo non, sed quo hostis confossus est, et tum Victoria longe potiori titulo tribui debet, quam hoi adiutori quis non fine eius libera voluntate, ac libera cooperatione hostis devictus sit. En adumbrata imagine gratiae, iam pro statu naturae sanae, quam pro statu naturae lapsae.

Hic est quod sensus, ut habet 6. pars, sit in quo habetur adiutorium naturae sanae dictum est ab Augustino adiutorium tantum sine quo non, adiutorium v: naturae lapsae dicitur adiutorium non tantum sine quo non, sed quo, adiutorium non adiuvans tantum, sed corroborans non cooperans tantum sed operans, et si quae sunt aliae eiusmodi voces.

Prima a: pars quod discrimen sit essentiale discrimen utriusque gratiae probatur: Antecedens quia illud debet censeri discrimen essentiale horum duorum statuum, quod in eorum ideis ac notionibus immediate occurrit, atqui in ideis adiutorii ultimis sanae et ultimis lapsae immediate quod occurrit, est quod adiutorium ultimis sanae adiuvat quidem voluntatem ad aliquid quod ipsa sola non poterit, at non quod det ei vires, quibus cooperetur adiuvante, habet n: eas a se ipsa, et quidem integras; at extra ideam adiutorii ultimis lapsae est quod ea sanet, quod eius restituat vires, easque roboret, ut quae prius non cooperari quidem poterat, iam possit salubriter cooperari, quod discrimen illud debet censeri essentiale.

Probatur Consequens: quia illud discrimen debet censeri essentiale quod omni et soli sustantiae [ill.] convenit, si non [ill.] habet dist. [ill.] aliud conveniat, atqui ratione gratiae sanitatis et gratiae medicinalis sive sanantis debet distinctionem aliud conveniat iam satis ostensum est, Consequens iam nullum discrimen a nobis assignatum; Antecedens quod conveniat, iam satis ostensum est; Consequens: [ill.] nullum aliud sit probatur: si quod aliud, maxime, ut vellent Thomistae, quod omnis gratiae sanitatis fuerit tantummodo auxilium sine quo non [ill.] aut perseverans, omnis v: gratiae medicinae sit auxilium quo [ill.] boni et perseverans, sed hoc evidenter falsum, nam et Angeli boni habuerunt adiutorium quo [ill.] boni ante lapsum quo perseverans, et ipse Adamus habuit multiplex auxilium quo boni [ill.] ante lapsum quo perseverans, nunc v: reprobi habent gratias, quae non sunt auxilium quo nec bonorum operum, nec perseverantiae.

Secunda pars quod hoc fuerit mens S. Augustini probatur ex tota eius doctrina in qua apertissime docet, et quidem gratiae sanitatis [ill.] bonorum Angelorum fuisse adiutorium quo perseverarent, et sola gratia praedestinatorum esse in praesenti statu adiutorium quo perseverant. et sola gratia praedestinatorum esse in praesenti statu adiutorium quo perseverant ut v: reproborum — hunc quod [ill.] ubi supra S. de correptione et gratia [ill.] dederat et dederat hoi Deus bona voluntate in illa [ill.] cum [ill.] perseverat, quam perseverat [ill.]

adiutorium sine quo — in ea non posset permanere si vellet, ut quando vellet in
eius libero reliquit arbitrio, ut posset quod permanere si vellet, quod ei dederat adiutorium sine
quo posset, et sine quo non posset perseveranter bonum tenere quod vellet, sed quod noluit permanere
nere profecto eius culpa est, cuius meritum fuisset, si permanere voluisset, sicut fecere
Angeli sancti qui cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium stetere
runt ipsi, et huius mansionis debitam mercedem recipere meruerunt ipsa adiutorium
adiutorium quo perseverarent — Hactenus pro gratia sanctitatis.

Quando de gratia medicinali, postquam dixit nunc vero sanctis in regnum dei per gratiam dei
praedestinatis non tantum tale adiutorium perseverantiae datur, sed tale ut eis perseverantia ipsa donetur,
non tantum ut sine illo dono perseverantes esse non possint, verum etiam ut per hoc donum non nisi
perseverantes sint. quod si tamen redituris subdit paulo post sine paenitentia sunt enim dona
et vocatio dei: sed ut appareat de quibus donis et de qua vocatione id velit intelligi subiecit:
sed vocatio eorum qui secundum propositum vocati sunt: ergo si vereretur ne haec declaratio non posset satis
apta tota sua distinctione sic gubernit: hoc de iis loquor qui praedestinati sunt in regnum dei
non potest quod esse dubium quorum cum D. Aug. dixit adiutorium quo sed non est adiutorium sine quo ipse
vero solum dumtaxat fuerit de adiutorio dato praedestinatis, cum quo adiutorio de
veratio — verum sane adiutorium datum Adamo ipse quod non fuit adiutorium quo perseveraret.
sed discrimen ut appareret plane accidentale est hinc.

Dico et ultimo: Si quod gratia sanctitatis in Adamo differat sed accidentaliter tantum a
gratia medicinali praedestinatorum in eo quod gratia in Adamo exstiterit tantum adiutorium sine
quo non perseveratur, non vero adiutorium quo, gratia vero praedestinatorum sit adiutorium quo perseveratur.

Probatur: et primo quod eo quod differat patet: quia ipse sine gratia non habuit Adam non po-
tuisset perseverare, et tamen ipsam perseverantiam qua perseveraret non habuit, cum econtra praedestinati
ipsamet perseverantiam habent, qua actualiter perseverent. 2do: quod haec discrimen sit
tantum accidentale respectu gratiae sanctitatis et gratiae medicinalis. Probatur: quia accidens est quod gratia
sanctitatis quae in bonis Angelis non fuit tantum adiutorium sine quo non, sed etiam adiutorium
quo perseveratur immo et quae fuit in Adamo esset quoque adiutorium quo perseveratur
si ipsi data ipsi fuisset perseverantia, non fuerit tamen talis ex culpa ipsius Adami et
pariter pro accidente est quod gratia medicinalis quae in tot reprobis fidelibus reprobis non est
adiutorium quo perseveratur, sit tamen talis in sanctis praedestinatis.

Essent hic omnia confirmari, sed ne bis eadem repetere cogamur relinquimus illa
commodius in quaestionibus sequentibus confirmanda. quaere sit.

Quaestio 5ta.

De

Gratia sufficienti et Efficaci.

In quo differant et consistant.

supponit quaestio posse dari, aut saltem posse cogitari gratias aliquas inefficaces, quae tamen sint seu proxime seu saltem remote sufficientes ad aliquod opus salutare, sive sint inefficaces ex defectu virtutis agendi, sive ex defectu voluntatis non consentientis; et hae gratiae, quae nomen retinent gratiae sufficientis non efficacis sive pure sufficientis, earum discrimen a gratia sufficiente est investigemus

Nota imo circa hoc discrimen multas posse excogitari sententias

1ma est: quod omnis gratia efficax praedeterminet ad opus, pro eo quod determinet voluntatem, et seipsa ad opus id determinante, unde haec gratia effectu suo frustrari non potest, et hoc omnis sententia est et efficax. Ita Thomistae; sufficiens vero non praedeterminet voluntatem, sed eam in sua naturali relinquit indifferentia atque inclinatione, sive voluntas potest se absque ulla ulteriore gratia determinare, sive id non potest absque superveniente nova gratia ipsam praedeterminante, quod posterius iidem Thomistae sentiunt.

2da est: quod gratia efficax non tantum praedeterminet, sed et necessitet voluntatem, non quidem necessitate violenta, sed blanda, ita in unam partem eam inclinando, ut in sensu composito huius inclinationis voluntas non possit se in oppositam partem inclinare. Ita Jansenistae, ut videbimus. Sufficiens vero quale non dissistunt ?? statu naturae integrae est, quae sine requiritis ad opus salutare ut voluntati relinquat ad quam partem seipsa inclinet.

3tia est: quod gratia efficax etsi absolute et spectata quoad sua duntaxat entitate possit stare in negatione operis, ad quod datur, tamen ita congruenter datur, ut reipsa effectum suum sortiatur, sive voluntate ei liberrime consentiente, sive Deus praevidens donatione id cognoscat se sua ?? ?? ut sunt omnes huius mediae assertores, sive non cognoscat prius, sed tamen quo modo ?? ut ?? determinet ?? non velit ?? aut obtinet ?? decernit quo dare gratiam, cum volunt ?? ?? ?? indifferenter.

4ta denique sit esse quod gratia sit efficax independenter a consensu ?? sua, sed pulsu a voluntate, quo in potestate habeat uti aut non uti oblata gratia necessaria quidem ad opus salutare, at non ut voluntas ipsi gratiae consentiat; tale Jansenius Concillis ?? statum innocentiae.

Circa has sententias sunt hic quaedam advertenda — non solum Thomistae efficaci seu gratiae excitanti et praevenienti, sed adiuvanti et cooperanti seu quae dicitur non gratiae excitanti et praevenienti, sed adiuvanti ~~et~~ aut illustrationi in intellectu aut ?? ac concomitanti; quare secundum illos omnes actus ?? duntaxat gratiae sufficientis inspirationis in ?? consensu voluntatis praevenientes et gratiae duntaxat gratiae sufficientis collocantur, sola vero illa motio, qua voluntas operi applicatur, et quae pene secundum illos ?? est motio nostra nomen gratiae efficacis habet. Unde ulterius advertendum est gratiae sufficientis apud eos in tantum dici sufficientem in quantum sufficit ut voluntas per eam gratiam prius excitata possit iuxta modum intrinsecum libero suae naturae convenientem a Deo prius concurrente praedeterminari ad opus; non vero quod sufficiat ut absque nova gratia voluntas se ipsa determinet; sicque gratiae excitanti sufficienti alia requiritur quae media inter gratiam sufficientem et consensum voluntatis, nempe motio illa supra dicta sive concursus prius ?? est physica eorum praedeterminatio quae si desit, gratia sufficiens est absque effectu et voluntas deinceps restitisse.

qa ut supponunt prius ille cursus nunq. vlti decept. nisi ex suo vitio.
At v: caeteri, etiam ipsi Jansenistae efficaciam tribuunt gratiae excitanti, prout
contra distinctam a gratia concomitante, h: e tribuunt lucis illustrationi l: inspirationi sl: utrique
sl, unde quaeris, cum per hanc gratiam forte ad opus salutare requiratur cursus ulterior
supernaturalis etiam prius ipsis l: indistinctus ab ouspolia Dei ut nos volumus; l: dignus ut
forte volunt alii; n tn ei cursui tribuitur nomen illud gratiae efficacis; sed tm
nomen gratiae adiuvantis, concomitantis, subsequentis, aut quid simile; Et l: tunc iam patet
quid futurum sit discrimen Thomas inter et Jansenistas.
Nota 2do n ee mirum quod Thomistae dicant gratiam efficacem et nunquam efficacem
eandem gratia efficax secundum illos e motio illa praedeterminans vlti, quo ea n pt a absque eo ad
quid determinat, q illius alius cursus actuis absque ea ad quid quaerit.
Nota 3tio quod quaeris secundum illos gratia efficax n sit gratia praeveniens etiam inter eos
n constant, q velint gratiam efficacem se tenere ex parte actus primi; uti iam suo loco diximus de
quinque aliis phia praedeterminatione Thomica. ... rectius explicat Alvarez disp. 118. n. 18
motio uniter actus Dei confert vlti et omnibus causis secundis ultimum complementum actus primi
ut docet S. Th: Et cum arguitur talis cursus supponit in potentia gratiam ad agendum necessariam
e ex parte actus primi. Resp. supponere quidem gratiam e necessarium ex parte actus primi q movere
potentiae l: operativae virtutis; n tn supponit applicatione sed ultimum complementum actus
primi; sed illud tribuit vlti; ita ille. ... qui Wangnereck n dubitat apud Jacobum in
Cassiopeia l. 1. c. 10. vocare motionem illam efficacem gratiam sufficientis complementum actus ...
Aliis tn aliter loquuntur. + quaestio e de voce, de q frustra hic litigaretur. hactenus
quid circa Thomas; nunc v: circa Jansenium.
Nota 4to. eius doctrina circa efficacitatem gratiae per se ipsam fundari
maxime in loco S. Augi ex expositione epistolae ad Gal. ubi in hoc verba - fructus a
nimae in loco S. Augi ... sic dicit S. Doctor ... in quibus haec
spiritus e charitas, gaudium, pax, longanimitas, etc. qui ... posita, regnant a:
regnant ipsi lege legitime utuntur, qa n e illis lex ad coercendum posita, regnant a:
ista bona si tm delectant, ut ipsa teneant animum in tentationibus, ne in peccati
consensionem ruat. ... quod n: amplius nos delectat secundum id operemur necesse e, ut n: vg:
occurrit forma speciosa feminae, et movet ad delectationem fornicationis, sed si plus delectat
pulchritudo illa intima et sincera species castitatis per gratiam, quae e in fide Christi, secundum
hanc vivimus et secundum hanc operamur, ut n regnante in nobis peccato ad obedi
endum desideriis eius sed regnante iustitia per charitatem cum magna delectatione faciamus
quidquid in ea Deo placere cognoscimus; quod a: de castitate et fornicatione dixi, h: de
caeteris intelligi volui.
Consequenter ad hunc S. Augi locum Jansenius l. 4. de gratia salvatoris
capite 6 ... omnino quod sed talis invictus est et id quod a nemine negatur medicinalem Christi adiutorium
fidei esse in quadam delectatione iustitiae; sub qua timor iniustitiae continetur. Tot. tn cap. 10

quaedam Corollaria infert. quorum 1.um sic habet. Ergo utique hinc etiam Caret; cur utraque videlicet vis gratiae pure sufficiens, sive ante fidem sive etiam post fidem auferat; rao n: consequens est, ergo cum ei nulla sit gratia operandi pariter suavitate Dei, nisi illa [illegible] fuerit, utri delectationi rerum Creatorum Caesserint, tum peccabit, tum alternante delectatione [illegible] in medio remanebit, sin a: ista superaverit, tam sine dubio bene vitas operabitur, quod n: amplius nos delectat, quod id operemur necesse est, sed utrumlibet fiat, non erit sufficiens gratia, sed tum efficax, tum ita insufficiens, ex qua operatio nequidem sequi potest, nisi eius efficacia per aliam suppleatur etc. .. ita ille. Et hinc est quod prius cap: 6. dixerat Cornelius Jansenius Di. Augustini esse planissimum, et quod aureis meretur scribi Characteribus: quod pariter Cornelius Jansenistae nunquam non buccinant: quod tam munitum infra ostendemus; interea tam patet doctrina quod Jansenii esse quod gratiae efficacitas sita sit in delectatione gratiae praedominante supra oppositam delectationem, ex cuius praedominio necessario sequitur effectus. unde sic argumentatur per sufficiente tum delectatio illa praedominatur tum non; si praedominatur est efficax; si non praedominatur non est sufficiens, quod omnis gratia tum est efficax, tum plane insufficiens; nulla quod pure sufficiens.

En paucis contracta tota Jansenii doctrina in hoc: videtur a Thomistica diversa quod quamvis utrique velint voluntatem determinari ad operandum, at Jansenius vult id contingere a virtute operandi gratiae praevenientis praedominante, quod plane tollere libertatem ut in aliis Thesibus docent Thomistae; Thomistae v: velint id nullo modo a gratia praevenie contingere, quae quamvis sufficiens sit, qua ad virtute operandi; relinquit tamen voluntatem in manu consilii sui, et in integra indifferentia activa; sed contingi a Deo solo per motionem quandam, quae vocant physicam praedeterminationem applicante et sic determinante voluntatem per se determinantem ad operandum, per modum conformem naturae suae. tum a: quantum differat a Jansenio ista pars: nunc per alias Thesis

Nota: Ergo: congruitate illa in qua a plerisque gratiae efficacitas constituitur a variis varie explicari; nam imo alii ea constituunt in certa quadam contemperatione vocationis cum indole et affectionibus, tum quamvis tum animi, et quibus statuit voluntas in certis occasionibus ac circumstantiis ei vocationi sit certissime consensura, quamvis absolute dissentire possit. Quo alii constituunt in multitudine tot et tantorum auxiliorum, ut quamvis singula efficere possint tamen simul sumpta sint infallibiliter effectum sortitura. Ego in tali congruitate; quo moraliter hoc dicitur eo prope modo, quo gravissima determinatio voluntatis sibi relicta ad consensum moraliter dicitur, tum quo vir sapiens et in dignitate constitutus moraliter determinatur a sua dignitate, ut aliaque scita. Ego denique et sapiens, ne medio in foro ineptias pueriles exerceat, aliaque scita. alii in eo posita constituunt, quod gratia hoc hic et nunc pariter afficiat afficereve si daretur, ut voluntas ut potest repugnantis, sed libere consentiens consensu sit tamen Deo utique intra providentiae suae leges concessum non negaturo.

His positis sint Assertiones nostrae. Ergo prima.

102

Responsio 1ma

Gratia in multiplici sensu pot. dici efficax. sensus apud Theol. usitatissimus est q. gratia illa dicatur efficax, quae est coniuncta cum effectu ad quem datur; inefficax, quae non est coniuncta cum effectu; sufficiens quae habet virtutem ad effectum ad quem datur; pure sufficiens, quae quamvis habeat hanc virtutem + operandi, non est tamen coniuncta cum effectu.

1ma pars q. gratia possit dici efficax in multiplici sensu. q.a praeter sensum in propos. assignatum gratia potest eo ipso dici efficax, q. habet virtutem completam operandi id ad q. datur, ita ut illum re ipsa operetur, nisi aliunde impediretur, sicut ignis dr. efficax cum ex parte operantis totum id ponitur, q. necesse est ad agendum in quod operatur, in h. sensu omnis gratia pot. dici effi. quamvis ex parte eius nil desit ad ponendum id, ad q. praemittitur datur. Cardinalis Sfondratus in ope de praedestinatione voluit gratiam efficacem in h. sensu intelligere quam in sensu apud Scholasticos usitatiore. cavenda in his omnibus aequivocatio.

2do q. sensus in propos. assignatus sit apud Scholasticos usitatissimus, patet. Ex ipsis praxi, et certe non in alio sensu sumunt cum q.uando inquirunt in quo differat gratia efficax a sufficiente, quamvis in priore sensu gratia sufficiens sit ex se efficax in dr. tamen simpliciter efficax, sed pure sufficiens, cum non est coniuncta cum effectu ad quem datur.

3tio dr.: quae est coniuncta; subintellige per sensum diffia; h.: est quae est coniuncta cum datur, quae fuit, cum data est, quae erit, cum dabitur, quae esset si daretur, similiter ad illud dr. pure quae fuit, cum data est, quae erit, cum dabitur, quae esset si daretur, sicut l. fuit, l. erit, l. esset. illa vera, quae enuntiabo, ut est impre per propos. diffia; h.: e. ut est l. fuit, l. erit, l. esset.

4to dr.: cum effectu ad quem datur. Errant n.: q. aiunt, gratiam oe esse semper efficacem, q.a aliud est, q. deus per gratiam semper aliquid operetur, et aliud est n.: q. deus per gratiam aliquid operetur, et aliud q. gratia ipsa et aliud gratia operetur aliud a gratia, ad q. operandum datur gratia. sive et aliud q. gratia ipsa et aliud a se operetur. Deus per gratiam illustrat intellectum, movet voluntatem, in sed hac illustratio, et hoc motio est ipsamet gratia, et cum hac gratia illuminet et moveat, n. propterea dr. efficax quia nil extra se efficit, semper h. hac gratia aliud operetur, propter q. datur, puta fugam peccati, opus virtutis, ur.

5to gratia sufficiens dr.: quae habet virtutem operandi in dr.: quae habet id oe, sine quo n. operaretur, neque n. h.: necesse est, in quo graviter aut puriores Jansenistae aut videntur dec. pe alios, q.s neque homini habere potentiam acutissimam sufficientem ad videndum etiam antequam ea artifex moveat, quamvis sine motu artificis n. fuisset scriptura aliquid nulla causa creata dici potest sufficiens ad agendum ante concursum dei, q.a nulla sine concursu dei agit, etenim est q. Thomas in quamvis velint ad bene operandum simpliciter gratiam convenientem requiri, potius sua sententia velint tamen gratiam hac convenientem habere gratiam vere et complete sufficientem q.a ipsa gratia habet totam virtutem operandi, quamvis n. sit applicata Gonzalez disp. 5 s. n. 29. relatus et approbatus a Spare Spat. l. 2. q. 1. a. 1. necessitas gratiae efficacis n. impedit, quominus illa q. tamen habet

sufficiens auxiliu' hbat expedita facultate q̄ferendi deo vocanti, si velit.

qd hi clarius explicat idē s. Gyat. l. 2. q. 2. a. 4. exposita n: Jansenii doctrina hic opponit Thomisticā; alii ingt sentiunt s. Thomæ, et minus apud illos observandu' adiutoriu' efficax, sive qd vocat adversarius Jansenius, medicinale ad poe nullo modo sed ad opari poe destinare, et in h. falli cu' sentit, qd p dicta medicinalis graa complemu' posse tribuit, na quantu' ad id ve, qd ad potentia spectat p graa sufficient hbt ipsa voltas — — — Qdambt annotandu' qd ur sufficiens graa hbli instructa et adiutoriu' Efficax mediat sufficiens ut in actu poit prumpe. ita ille ultima ita loquentes et sentientes, q se pallio Thomaru' obvolvunt, ut pateant.

Hoc posito, examinemur graa pure suffic. et graa Efficax, questio ia' e gravissima, graa apud Thomas q. sufficiens hbat ut a fit pure sufficiens hbat v: apud alios, ut a modo n fit pure sufficiens sed ipsa fiat Efficax, unde mg n pure formali et completive ex potentiis n: fide id hbt ex a sui coniunctione ad effu' ad quē dat. sed unde q. Efficiens hbat hanc sui coniunctione cu' effu' ad quē dat. sive ut communius d: unde mutat n: tm efficientia, sed et efficacitate ad quod alii ut supra dixi +

Responsio 2da.

Graa Efficacitas n: e a virtute graa praeveniente pdominante, et ut sic vltate ad opandu' absolute pdeterminante.

Hic prodeu' aggredimur Thomas, q eiusmi pdetnacoe a graa praeveniente procedente plane negant, sed Jansenii, cuius hanc e doctrina supra vidimus. nu. 4.

Pb: a: Pr. imo sic pdicta Efficacitas destrueret liberte: qo reiicienda.

Cons: ne a Jansenio qdē negat, et hic e certu' qo certu' e graa Efficace n noceri merito rqo nec libero. nulla qo admittenda e graa Efficacitas quae destruat liberte.

Pr: ans: qd sic tenens ex parte virtus actus qui absolute determinat vltate ad una parte, h: vltas destruit liberte ad parte opposita; atq Efficacitas graa q̄sistens in eius pdominio absolute vltate determinante ad opus bonu', sic teneret ex parte virtus actus uni, et absolute determinaret vltate ad una parte: qo.

Mn: e doctrina ipsa Jansenii. ita: e oiu' Catholicoru', et neqde ab ipso Jansenio negaret, si ipse statueret liberte in indifferentia activa: qm dix cu' requirit a Catholicis, et vz evidens implicat id qd p virtute actus uni absolute determinat ad unu' qd remanere active indifferens ad illius oppositu, q re aut libertas in indiffia activa n q̄sistit, qd e falsu', aut graa p virtute sua agit absolute determinans vltate ad unu' qo plane destrueret eius liberte.

Obi: 2do: si gratia efficax consistens in praedominio absoluto victricis delectationis determinet ad gratiam sufficientem cui resistat, ergo pariter non admittendo.

Cons. e pariter bona: dari non: tale gratiam sufficientem possibilitate sed [illegible] .

Obi: a: ans nam l: gratia quae dabitur habebit vel [illegible] victricem praedominantem sibi: si habebit; si habebit non ei resistet, si quod dicabit victricem ad agendum et erit efficax, si non habebit; si habebit non ei resistet, si quod dicabit victricem ad agendum et erit efficax; si non habebit ergo non erit sufficiens illa gratia non est sufficiens, quia non habet totam vim agendi ergo non erit sufficiens illa non: gratia non est sufficiens quia non habet totam vim agendi aliis respectu cuius est: sufficiens, atque non habebit; ut obi: qa si habet quod possit esse efficax absque ulteriore virtute praedominante, sed a: falsum in hypothesi Jansenii, sicut: pote quod velit efficientem sita esse in victricis praedominio; sed quod falso consistens efficacia [illegible] gratiae in eius praedominio victricis absolute praedominante. Reliquis Jansenistarum videbimus [illegible] in Obiectionibus.

Responsio 3tia.

Neque efficacitas gratiae consistit in victricis seu complexione gratiae victricis moraliter praedominante.

Obi: qa et haec opinio non destruat libertatem opponitur Sti Ath. etc. [illegible]

Et ratio: propter quod videtur ab authoribus suis adinventa.

Primo opponitur [illegible] quia posito quod efficacitas gratiae consisteret in praedominio delectationis gratiae moralis praedominante victricis, nemo agendo ex hac gratia victoria pateretur ullam gratiam non: violentia in sancta delectatione nos moraliter praedominante; quo vergi in viro sapiente ac in dignitate constituto in non exercendis ineptiis medio in foro [illegible] atque non: repugnat Christo dicenti Math: 11 regnum coelorum vim patitur et violenti rapiunt illud.

2do opponitur experientia quia non: experitur sed bona opera exercenda moraliter praedominari, pariter ac experitur se moraliter determinari ad non exercendas medio in foro puerilitates ac stultas ineptias ad non se praejudicium [illegible] ex alia [illegible] ut [illegible] gradus, si quos possit [illegible] Qui inio experitur saepe nos in utramque partem aequaliter propendere, inio etsi aliquando longe minus in ea parte, quam [illegible] eligimus; quod gratia efficacitas sumi nequit [illegible] ex eminentia sola moralis [illegible]

3tio haec opinio opponitur rationi propter quam videtur ab Authoribus Lovaniensibus excogitata, ut et [illegible] libertate et reiecta Sti Thomiste praedeterminatione in physica concursu gerentes admittere sicut media rebus [illegible] nempe [illegible] moralis illa praedeterminatio sufficeret, sed Deus in ea [illegible] conditionate futurum cognosceret, quo cognito ad sua singulis intelligentiis [illegible] praestaret, [illegible] sola inde possit in hoc certo praeterminando [illegible] .

Contra e, ego ex ipso quod haec moralis praedeterminatio relinqueret in hoc absolute indifferentiam porrigendi oppositum ut [illegible] supponunt, faceret [illegible] cuius in gratia [illegible]

hoc morali dum physicante deus absolute et infallibiliter non posset cognoscere effectum
futurum, quia si juxta alia sua admitteret, deus non nisi conjecturaliter et absolute falli
biliter in decretis circa res liberas futuras dirigeret; quare etiam admissa ea opinione, quae tum ut
opposita dictis et expressa reiicienda est Censemus: et tum adhuc admitta sua media
quae deus certo nosset, quod quamvis posita gratia morali physicante homo posset absolute huic
dissentiri, tum non est dissensurus, sive quare quamvis absolute haec gratia non esse posset efficax
futura tamen est; et hinc sensus super et ingrediendum: unde quod dicit haec gratia sit effi
cacitate in sensu ex morali physicatione, cum quod posset non esse efficax, quod ex alio capite quod est confundere.
Omissio igitur et hac opinione sit.

Responsio certa.

Efficacitas gratiae male explicatur in physicatione Thomistica, quam cum illa intellige
Tractatu de praescientia Creaturarum a Deo q. 8. quod est de concursu vidimus physicatione
physica in diverso sensu intelligi; ab aliis enim dicitur ea qualitas quaedam previa ad actum eadem
Deo ipsam determinans ad agendum; at vero ab aliis nihil aliud est quam motio realis et physica: vel
cuius ea Deo applicatur ad actum eadem Deo causalitate non alia prioritate prior quam prioritate
a quo seu dependentia; non prioritate in quo seu antecessionis, neque logica; quae motio
nihil est aliud quam quod alii et nos in ipsis vocamus concursum praevium. 2. posito.
Dico: 1mo: quod si in priori sensu intelligatur physicatio, et in ea consistit gratiae effi
cacitas videtur prorsus adimere libertatem; si in posteriori sensu nullo modo expli
cat gratiae efficaciam, utrumque sic probatur simul ut memores dicti Pauli 5.
nullatenus intendimus ulla theologica censura notare sententiam quam impugnamus
et sic volumus accipi, quaecumque de ea dicentur.
Primo quod physicatio physica previa ad actum eadem Deo tolleret eius libertatem, satis sufficienter
a nobis probatum est libro supra laudato et dictum infra 3. Th. et ratione, tum nunc
pene idem, quod si quamvis in eo differat a physicatione, dum censeat quod hoc
pene idem probamus, quia si quamvis in eo differat a physicatione sensu, quod hoc
Creatum a virtute gratiae praevenientis Thomistica vero non sit a virtute gratiae praevenientis sed a puro
eius complemento, et ut aiunt a pura applicatione eadem Deo, si dum prius praevia determinatione
Creatae seu eius actu prius tollit ab eadem causa sui et electiva determinatione, quod non probatur:
quae in voluntate antecedenter ad eius actum et illa ad unam partem determinans, per consequens adimit
eius libertatem; atque talis est physicatio physica praevia ad actum talis: quod non.
Praeterea quamvis hoc gratia hoc physicans et non tribueret potius agere et prius quamvis
eam data est adhuc in hoc gratia vere sufficiens: at verum est quod si homo non assenti
ret vocationi ad dirigens ex defectu huius gratiae physicantis, non ex proprio vitio, quando non hoc
imputabitur quod non egerit, si careret aliquo quod antecedenter ad actum suum debet habere ut
ageret; quod dissensus ad gratiam praeveniens non homini sed Deo tribuendus sit.

Hac prima parte sufficient mene si jungantur cum iis quae dicta sunt ubi de concursu.

Ja v: Dico: quod praedeterminatio physica in posteriore sensu non sufficiat ad efficacem gratiam explicandam non tamen probatur: quia licet in ipsa voce gratiae habeamus quod continetur ut suo loco notavimus, quae v. concursus quibusvis principiis ad determinationem creaturae debeat dici praedeterminatio quod concursus quoque principiis ad intellectionem debet dici praeintellectio, et concursus principiis ad divisionem debet dici praedivisio, et sic de ceteris, veum tolerebis utrumque ut aequivoca vaga parum logici modus. Sequentur ad re.

Hanc: Sic: quia male in eo statuitur efficacitas gratiae quod supponit ipsa efficacitate gratiae, at praedeterminatio in praesenti sensu supponit efficacem gratiam: quod erat.

Ma. e certa: Probatur min. quia secundum omnes Patres saltem secundum Thomam efficacitas gratiae praedeit consensum voluntatis: at praedeterminatio in praesenti sensu . . . sit concursus principiis non est tamen simpliciter prior ad consensum voluntatis sed est prorsus concomitans: quod erat.

Confirmatur: quod D. Aug: et post eum Thomistae omnes conveniunt quod vocatio unius sit efficax et alterius non, neque Augustinus neque post eum ullus inter hos Thomistas Thomistarum dixerunt quia Deus concurrit ad vocandum concurrit ad consensum voluntatis sed alii quia vocavit necessitavit, quo non sine blande, alii quia tamen non necessitavit, determinavit, alii tamen non necessitavit, nec praeordinavit at congrue vocavit, alii simpliciter quia voluntas potens vocari a sententia consensit, Et arte quod in ea re Thomistae dicerent quod non sibi mene adversantur dicere proinde non possent quod Banneius a Molina quae gratia sua congrua sit aliquando efficax et unde debeat hanc efficaciae sua, quod si diceret Molina quia concurrit ad hanc gratiam Deus concurrit ad effectum ad quem data erat illa gratia, idque per gratiam concomitantem, quod si reponeret Banneius angereret cur Deus posita simili gratia praeveniente in duobus Deus ad unam concurreret et ad alteram non concurreret et idem a Banneio quaereret Molina et nil Banneus diceret, quo ide posset Molina dicere ut paulo attendenti patebit, quod nil debet Banneius quod in Molina reprehenderet, Debit v. Molina quod in Banneio reprehenderet, quod neque Banneius neque ipse quod non alii non dicebant neutri explicabunt in quo reponi debeat gratiae praevenientis efficacitas. Ostendere igitur quod ulterius e ingrediendum quaestio sit. Responsio 3ia.

Efficacitas gratiae non consistit precise in congruitate gratiae ad hanc et nunc agendum, videmur id sentire quod simpliciter dicunt gratiam hac a congruitate sua efficacem sua et hinc e quod dicendum inferentes gratiam quod inefficacem esse gratiam non congruam, hac occasione captata nunquam adversarius non insultent, audiamus enim eos Abbate de Burse antequam sancte nigharum capita deferret, ex in Concilio Senonensi latine collocutiones duorum Theologorum Molinistarum dixisset dicere quorum Theologorum Jansenistarum sic eos inducunt loquentes collatione vero arbitror dare gratiam congruam quam voco efficacem, et gratiam non congruam quam voco suff... si fuisset

Philus Molinista diceret; arbitror dari grad Efficacē, q̄ voco ggrua; et grad in Efficacē, q̄ voco sufficiē. Timotheus; qd intelo ggraā ū ggrua peul dubio graā ē quo ū sit apta, ut agamus; nec inde ut salvemur. Evaristus, ogre d: tibi gcedo, id ū ē Verū; quis Philus, q l: in lumine gtradictē sibi; mox graā ū ggrua vocarat graā sufficientē; et nunc eandē graā gcedit ū ēē aptā ad salutē; at sufficiens quodo ū apta? at si apta, quodo sufficiens? perito ū ita dixisset Philus Molinista. Sed hac ridō erat nexina ut si prosequeret Jansenista, Timothee- At si graā hac ū ē apta ad salutē: gō apta ē ad damnaōē, sigde talis ē, q̄ ū sequemur et cui semp resistemus. Evaristus. graā apta ad damnaōē h: qde stupendū, nego tn libro qd ne cogar id tibi fateri .... Sicine Philus qz v: talis ū fuerit Christus ut ū, in quorū ruina dictus ē a Simeone fuisse positus Luc. 2. nunqd ad sentiendū sunt negz unqd sensurū; sed ei semp restiterint, sintqz semp restituri ac sensuri; an proinde Christus ū fuisse aptū ad eorū salutē, sed aptū tn ad eorū damnaōē et ruinā? .... Jvenitur ū de unde dixisset Molinista sed inō necessario gsequenter; .... Jvenitur ū de suāo ū supponē: suppont ū gasset gsequentia, et 2do negasset quoqz aīs qd ē de sueto ū suppone: supponit ū graā insufficiē seu sufficiē geliū, p negaōē ggruitatis: h: a: falsū, et h: ē qd negat p̄sens ridō; eo ipso; qd asserit Efficacitatē ū gsistere posse in congruitate.

Pbr: a: gō Efficacitas graā ū gsistit posse in eo; qd ē cōē et Efficaci et insufficiēti atqz ggruitas graā ad agendū posse, ut si ē qd cōe graā Efficaci et insufficiēti: gō

Maj: ē Certa. Pbr: min: gō graā insufficiens ē in sensu sufficiens ad agendū, ac ū

cet sufficiens, misi cet ggrua ad agend. Reiectis hactenus aliorū opinionibus sit

iā ē aliqd statuendū: sit gō.

Responsio Vera.

Graā in ōi sumpta hōt Efficacitatē infrustrabilē insuperabilē ex ōipotentiā diva.

Quod graā in ōi hanc Efficacitatē hēat.

Pbr: gāt gtra di ōipotiā, qd resp. cuiuscunqz vtis, etiā quācunqz Efficaci et pro quacunqz hypothesi Deus in inmenso graārū [thesaurū] thesauro ū hēt quo Efficaciter infrustrabili, insuperabili m. moveret vtē ad tale Effm. Ehe: ē qd d. Augus. l. de corept. et graā. c. 14. intelligebat, cū dixit Deus hēre .... quorū cordium quo voluerit inclinandorū ōipotentissima vtē .... Hoc apertissime ē Molina l. de gcordia q. 14. a. 13 disp. 57. § subitabit .... Memento insuper apertissime iur se coherere ūil ēē in potestate Creaē, qd etiā ū sit in potestate Dei; Deum sua ōipotentia inflectere poe vtū liberum arbitrium, quocunqz voluerit, pariterqz in pectu.

Hanc suggerit S. Thom. q. 6. de prestinaōē a. 3. q ē de certitudine prestinaōis, q̄ certitudinē ōini vult ē ū in qualibet una caā singularis producit Effectū suū ex Prdine Divinæ providiæ, qd tn gtingeret, sp. darentur motiones praeponantes; sed in quibus ex

concursu causarum multarum contingentium, et deficere potius, quam pervenire ad suum effectum. – quam tamen Deus magnaque ordinat ad conclusionem effectus toto eius, quod definivit, l. ne altera deficiat, sicut videmus, nimirum quod omnia singularia unius speciei sint corruptibilia, et tamen per successionem unius ad alterum fit in eis tantum numerum salvari perpetuitatem speciei, divina providentia taliter gubernante, quod non omnia deficiant, unde definite: et hoc modo est in providentia divina, liberum non arbitrium deficere posse a salute, tamen in eo, quem Deus praedestinat, tot alia adminicula praeparat, quod l. non cadat: vel si cadat, quod resurgat: sicut exhortationes, et suffragia orationum, dona gratiae, et alia huius modi.

Ratio igitur est, quod quamvis nulla sit gratia in parti, cui nos per liberum arbitrium non possit negare consensum, tamen fieri non potest, ut in multitudine gratiarum infallibiliter quae sint in manu omnipotentia divinae, non videamus a Deo in ista, quibus pro quolibet hypothesi hos consensus [illegible] si [illegible]. Ea in re non magis valet hoc argumentum. Posse resistere singulis, quod omnibus, quam valeat apud Theologos omnes, posse hominem in [illegible] statu vitare singula peccata venialia: quod omnia [illegible]. Ratio a priori [illegible] sola est dari: quod virtus hominis sit finita, virtus autem movendi in omnibus gratiis [illegible] sumptis sit quodammodo, vel saltem syncategorematice infinita: Quare fieri non potest ut homo iis resistat. Tandem hic est unus de characteribus divinae omnipotentiae: non quod per motiones de se praedeterminativas hominem praedeterminet ad h. v. illud, quod non ea in re exigit omnipotentia, sed quod habeat talesque in suo potestate motiones, ut quamvis nulla determinet liberum arbitrium, nullum tamen sit liberum arbitrium quantumvis aversum et reluctans, quod non possit per eiusmodi motiones, quo voluerit, eo convertere. Et haec est potestas gratiae in omnium, cuius toties mentionem facit S. Augustinus. Sit ergo per singulis gratiis in parti:

Responsio 1ma.

Gratia in parti habet suam ~~congruitatem~~ efficacitatem a congruitate, quae videlicet a Deo sic promotura voluntatis fideles, ut voluntas eam non respuente, sed contra sit, ad quae dabitur a Deo, talem effectum praedefiniente.

Primumque singulas partes huius assertionis enucleatius explicemus, ideo quod in ea primum est efficacitatem gratiae ex congruitate, quae voluntatem promovet et expedit, hic auctoritate S. Augustini iuvat statuere.

Lib. 1. ad Simplicianum q. 2. in illa verba Apostoli . . . Deus est qui operatur in nobis et velle et operari pro bona voluntate sic scribit . . . Si igitur propterea hoc dictum est, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, quia voluntas hominis non sufficit, ut iuste recteque vivamus, nisi adiuvet misericordia Dei: potest et hoc modo dici

Igitr n ē misericentis ē Dei, sed volentis ē hois: qa misericordia Dei sola n sufficit, nisi consensus nro vltis adiat: at illud manifestu ē, frustrà nos velle, nisi Deus misereat, i illud ai ne hio, quod dicat, frustrà Deu misereri, nisi nos velimus, si n: Deus misericordia volumus, ad eande qppe misericordia ptinet ut velimus, Deus n: ē, q. operat in nobis et velle et operari pro bona vlte. Verū si qramus, utrum Dei bonū sit vltas bona? mirū, si negare qqs audeat: at n: qa procedit bona vlte vocaō, sed vocaō bona vltas, proterea vocanti Deo recte tribuimus qd bene volumus, nobis v: tribui n pt, qd vocamur. . . . . .

En qa Augus supponit ad h: ut verū sit n volentis neqz currentis, sed misericentis ē Dei, qd n sufficere, ut nil sine Deo facere possimus, sicqe nec Deus sine nobis qdqz facere pt, sed requiri, ut ipse pr vocaōm sit primum principium, ut sit tm comitanter agens cu vlte, sed ipsam promovens, et qde n frustra, sed efficaciter. . . . Videndu jā in quo consistat illa graā et vocaōis efficaa: sic qdam

Prosequitr: Sed si vocaō ista ita ē effectrix bone vltis, ut ois ea vocatus sequatr: Quodo verum erit, qa multi vocati, pauci electi. Quod si verum ē, et n consequenter vocaōi vocatus obtemperet, atqz ut obtemperet in eius posituē ē vlte, recte etm dici pt, igitr n misericentis Dei, sed volentis atqz currentis ē hois: qa misericordia volantis n sufficit, nisi vocati obedia consequatr . . . .

En primus modus, quo efficaa vocaōis explicari poet: nempe quia ea vltas vocari consentit: sed hic modus reprobat a S. Augo. qa si ita eet, bonu qus poet aliter dici ee hois consentientis, ac Dei misericentis. Alter

qo modus subjicit. . . . Hanc forte, inqt, qa illi q. h: modo vocati n consentiunt, poent alio modo vocati accomodare fidei vlte, ut et illud verum sit, multi vocati, pauci electi, ut qmvis multi uno modo vocati sint, tn qa n oes uno modo affecti st, illi soli sequnt vocaōe, q. ei capiendo reperiunt idonei, et illud n minus verum sit: igr n ē volentis neqz currentis, sed misericentis ē Dei, q. h: modo vocavit, quo modo aptum erat eis, q. st secuti vocaōe. Ad alios v: vocaō qdem convenit, sed qa talis fuit, q. moveri n poent, ut ea caperent: vocati qde dici potuerunt, sed n electi: Et n iā similiter verum ē, igitr n misericentis Dei, sed volentis atqz currentis ē hois, quoniā n pt effectus misericordie Dei ee in hois ptate, ut frustra ille misereat, si hō nolit, qa si vellet etm ipsorum misereri, poet ita vocare, quodo illis aptu eet, ut et moverentr, et intelligerent, et sequerentr. Verum ē qo multi vocati, pauci v: electi; illi n: electi, q. congruenter vocati, illi ai. q. n congruenter, neqz obtemperabant

milites Deus qa n procedit bona vltas vocaōe, sed vocaō bona vlte.

vocatio non electi, qui non secuti, quamvis vocati. Illud etiam verum est, non vo-
lentis neque currentis sed miserentis est Dei, quia etiamsi simul multos vocet,
eorum tamen miseretur, quos ita vocat, quomodo eis vocari aptum est, ut sequantur.
Falsum est autem si quis dicit, igitur non miserentis Dei, sed volentis atque currentis est hominis,
quia nullius Deus frustra miseretur; cuius autem miseretur, sic eum vocat, quomodo scit
ei congruere, ut vocantem non respuat. Haec dicit aliquis et.

Certe nunc videri potest quod PP. quidam Sancti Augustini discipulos hucusque
gratia pertrahens, placeat sive de nuncupatione vel sola voce, dum aliud est apud S. Augustinum illud
distinguebat efficax ex congruitate, quam expressis verbis legunt a S. Augustino assertam et explicatam.

Sit et alter locus ex libro de dono perseverantiae c. 14. ubi sic habet: praedestina-
tio nihil aliud est quam praescientia scilicet et praeparatio beneficiorum Dei, quibus certissime libe-
rantur quicumque liberantur: ceteri autem ubi nisi in massa perditionis iusto
divino iudicio relinquuntur, ubi Tyrii relicti sunt et Sidonii, qui etiam credere potue-
runt, si mira illa Christi signa vidissent; sed quoniam ut crederent, non erat eis
datum, etiam unde crederent, est negatum. ... Ex quo apparet habere quosdam in
ipso ingenio divinum naturaliter munus intelligentiae, quo moveantur ad fidem, si congrua
suis mentibus vel audiant verba, vel signa conspiciant, [ex facta et dicta congrua,
id est gratia congrua,] et tamen si Dei altiore iudicio a perditionis massa non sunt gratiae
praedestinatione discreti, nec ipsa eis adhibentur vel dicta divina vel facta, per quae possent
credere, si audirent utique talia vel viderent. ... si audirent talia, id est talia
congrua.

Non potest igitur dubitari quin gratiam vocationis efficacem S. Augustinus praecipue constituerit
in congruitate, quia sic vocat, ut audiat vocationem et sequatur; sed quantum hic
dictum est, gratia non possit ut congrua et efficax rexplicandi sit, quod amplius paulo sequitur.

Primo igitur dico: congruitate gratiam, quae est: ut det efficacitatem, donec promovere
voluntatem: aliquin ut supra notavit S. Augustinus non data gratia, quam voluntati tribuenda esset
voluntas, sed ipsa efficacitas, quippe quae voluntas gratiam applicaret ad actum, non gratia voluntatem.

2do dico: donec sit promoveri voluntatem fidelis. Effectus sit nostra, si quis non esset
effectus nostra, iam non esset in eo sensu efficax, in quo haec vox in scholis sumitur,
esset ad summum pure sufficiens, hoc est, quantum esset ex parte sui efficax, at non simpliciter.

3tio dico: voluntate eam non respuente, sicuti neque posset respuere, non respu-
ente interim, neque per merum non dissensum, sed etiam per positivum consensum quem dat gratia,
ex potentia quidem naturali, quae valet eligendi, sed adiuta et roborata viribus ipsius

grat. unde et hic consensus principaliter grat. tribui debet, q. ipsimet voluntati.

4to dr: ut libera sit effectu, ad quem dabitur a Deo talis effectus independenter, ne quaeratur ... explicuimus in vide sua media, sicuti nil pot esse simpliciter neque conditionate futurum nisi a ... decreto, sibi correspondente ita nec gratia sit dici simpliciter libera sine effectu, neque conditionale in statu, nisi dependenter a decreto conditionate quoque futuro. Unde sicut ante h. decretum dicebatur tantum ... libera effectu; dicebatur tamen ... efficax, ... ex parte ... in viribus, q. parata ... essent ad ponendum effectum, si Deus voluerit eas agere, unde ut gratia dicatur simpliciter efficax, requiritur decretum seu absolute existens, seu conditionate futurum, a quo sua efficacia consistentiae ...

5to dr: independenter: quia ut supponimus ex Tract. de Deo, nil boni sit contingenter, ... Deus absoluto decreto ab aeterno illud fore praeviderit, neque per media, per quae sit bonum illud sit liberum, ex sua media cognoverit, liberum fore si ipse voluerit.

Ex hac explicatione colligitur efficaciam grat. consistere in ... et ... viribus grat., et ... ordine ... Dei decretum ... definitivum ... ad quod gratia datur, ... daretur; ... ad ... et consensum dandum ex viribus ipsius grat., atque ad effectum ... ex gratia ... ex principali causa, et ... ex ... causa secundaria. Ex ipse ... ad ... decretum, seu consensum atque effectum.

Hic sic explicata ... et ... in Thesi superiori probata ... neque ... aut omissis.

Grat. efficaciam in hoc explicatione ... Catholica doctrina requirit, nulla ex ... admittenda est. Consequens ... negabunt ...

Obj: ... anys: primo ... libertati ... quod v: ... indigne ... ob ... ad ... ab ... censeri reiicienda. ... quasi v: ... ... ut salva fide ... infideles ... libertas ... physica, ... grat., ... gratuita Dei praedestinatione: ad gratiam ... distribuendam exclamandum est. ... ad singula quae grat. spectant.

... stare libertatem ... grat. efficax Jansenij, hanc ... salva conservaret gratia ... in sensu Janseniano, ... sensu est ... grat. ... et ... agitur. Eandem libertatem conservaret ... grat. ...

112

Sed qa et Expie et Auctoritati repugnat, et nisi ide in sententiā nra incidat,
facit decretum inutabile determinate; ideo reiicienda quoque ē; quens salvetur
libertas, ad grāa redeundū ē, quod sit ex qquente certo et infallibili effu
libera. S. Ad: n̄ ē minus dei donum, imō maius, qm̄ si predicaret: plus n:
ei dbo, qm infalāi, milios relicta mei donavit libertate accedunaye cum
certo me facit bonum opus operari, qm si ipse me ad opus illud determinaret.

Scio n̄ minus ē efficax p se; s: qq. n̄ in sensu nec Jansenii, nec
Calvini, aut Lutheri, nec Banesii; in opere quo nil a vte mutualitur
agat, sed ipsa viribus suis agat et volente facit coagente; ē n: qsensus vtis id
qd sine quo grāa n̄ ageret, at n̄ id quod egit. Et qsensus ipse principaliter ē a agit.
grāa, qm a vte ut a: volente nisi p grāam, quae physice movens et applicet
vtie qsentiente. Videant qd. qm̄ quid pos Errent, qm̄ sic vocant: grāa
vtie physice movet, imo et pmovet. qd damnat, imo et pugnat: grāa
n̄ pdetnat, qd n̄ ē efficax p se. Audiat Molina et in thol.
quo in sensu reiiciat grā ex se efficacem ipse in eo sensu in quo haec vox ānui
a Calvino et Luthero pro grā necessitante, et postea a Banne a grāa pde:
terminante... Quando autem inquit Molina, effectum nunc efficacia respere
auxilia grāe in ea indigas, qm arbitrium nunc vi aliq. aut efficacite tribuat
auxiliis ipsis, ut quod late efficacium ē, arbitrium et influxus ex nulla vim
qferunt grāe auxiliis s: tum potius, auxilia vi et operatione arbitrii tribu-
unt; quo fit ut arbitrium prius nāo motu et excitatu p auxilium grāe prove-
niens, qsentire libere, et cooperare cum eodem auxilio, n̄ sit efficacite illi tri-
buere, sed ad utre quod sine qm tale auxilium n̄ habet rāoe efficaciae p com-
parare ad talem effum. Ita Molina. Hic subdens... Ab inquit
sensu h: loco audenda, tametsi qsentiua satis in nra doctrina cepi, quoniam
n̄ adverunt qm ut auxilia ex se efficacia s: in sensu ipsae Lutheranorum,
l: Banesii: sentiens doctrina nra, h: loco in sensum sinistrum trahere conati
sunt, qm si nos doceremus, arbitrium qferre efficacia seu vi auxilio grāe. lib. de
qcordia q. 23. a. 4. et 5. disp. 1. membro 6.

Certe grāa aliqm ee efficacem, et se ee Genium, nemo diffitet...
Stapletum ait, hanc vocem inventam a Calvino, ut grām sua exprimet. Et Bel:
varez ipse disp. 13. de auxiliis n. 9. de Luthero ait... Septima inquit Lu-
theranorum haeresis affirmat, grāa divina ee ex se efficacem, voluntatem nra eundem

non cooperetur libere, sed tantum sponte, et non coacte. Neque vero nostri unquam negarunt gratiam de se efficacem, modo haec non excluderet liberum arbitrium,
quam eam in sensu Thomistarum non minus ac alii assumpserant. - - Habitae
fuerunt anno 1599 conventus plures mandante Clemente 8. coram
Cardinale Madrutio sub fine Martii, propositae sunt a Dominicanis quaedam
quaestiones, quibus nostri subscriberent. Petierat vero: Utrum divina
~~providentia~~ praefinitio et praedestinatio sit causa efficiens mediantibus divinae gratiae auxiliis
de se et ut sunt a Deo actum meritorium, quo ad substantiam et necessarii, quo ad modum
habeant; divina praedestinatio est causa efficiens actuum meritoriorum, quo ad substantiam
necessarii mediantibus divinae gratiae auxiliis efficacibus quidem, ut sunt a Deo, atque
adeo de se, ut non excludant respectum ad liberum arbitrium in eodem sensu.
Hoc erat prima quaestio: Utrum aliqua auxilia gratiae sint de se efficacia, reddentia
Et a nostris responsum est, quod aliqua auxilia gratiae sint de se efficacia ad effectum
quod liberum arbitrium consentiat; an vero ab ipso libero arbitrio pro sua sola
et innata libertate nostri auxilia gratiae efficacia vel non efficacia reddantur?
Et a nostris responsum est: aliqua auxilia gratiae sunt priori modo de se efficacia
ad effectum ut liberum arbitrium consentiat; et quamvis a libero arbitrio pro sua
sola et innata libertate minime non efficacia reddantur, tamen sunt a se solis; et
sicut a liquo respectu ad liberum arbitrium efficacia non sunt; ita neque a sola et innata
libertate efficacia sunt, sed potissimum a Deo, et excipimus vero praecipue ex respectu
ad arbitrium liberum. quam gratia et vitae congrua complectitur, sunt igitur etiam ex
nobis gratiae efficaces, auxilia de se efficacia, nec dubito, quin si Apostolus
viveret, nomen gratiae suae indifferentis, quamvis pro suo tempore aptissimum, nunc deseveret, et nomen gratiae per se efficacis substitueret, ut Jansenistarum clamores
et ventura sub voce gratiae per se efficacis refugia comprimerent; nomine cum
Efficacia, quam admisit, nil periculosius dictu, cur per se efficax non dicatur? Si efficax est ex congruitate, certe si gratia ipsius est haec congruitas, cur non dicatur ex se
efficax; hinc fateor me non nisi aegre cos ferre, qui huius vocis abusum in Thomistis
veluti verentur gratiam per se efficacem vocare. Tollatur abusus et vox retineatur, ut
potest cognita ad gratiam efficientem significandam: dicatur quoque per se efficax, sed impedibiliter, eo proprie modo, quo lapis est per se tendens in centrum ingenti, sed impedibiliter, si ipse sursum cum projiciam, vel teneam medio in aere suspensum. Quin
et Dominicani nostris et quoad rem et quoad vocem non dissenserunt. Hoc enim firmant

Eorum circa praelatas hucusque sententias ad priorem sic dicunt - - - advertimus quod quae dicunt auxilia gratiae quae esse efficacia ut sunt a Deo, atque ita de se, ut non excludat respectum ad liberum arbitrium. Quod dupliciter potest intelligi

1mo: ita ut de se auxilium efficax includat respectum ad talem consensum futurum nostri liberi arbitrii quod est causa efficientis ad suum effectum, et in illo casu verissimum est.

2do. ita ut auxilium de se efficax includat respectum ad talem consensum liberi arbitrii ad aliquid a quo dependeat efficacia auxilii ad movendum ipsum liberum arbitrium, et sic falsum esse existimamus, quamvis posteriorem sic advertunt in eo: quod dicunt auxilia gratiae esse de se efficacia ad efficiendum ut liberum arbitrium consentiat. convenimus modo circa praecedentem ipsum a nobis explicatum, in eo vero quod asserunt alii auxilia gratiae a libero arbitrio pro sua sola et innata libertate, reddi non efficacia, si sermo sit de auxiliis gratiae sufficientis proprie loquendo, dicimus minime reddi inefficacia, sed ex libero arbitrio ponendo obice, sic ut non consequatur effectum illum, ad quem in genere suo disponebant.

At si sermo de auxiliis efficacibus, quibus movetur homo a Deo in instanti justificationis, censemus hoc duo esse vera esse posse, quidem primus si aliquem moveat videlicet ad actum charitatis et contritionis, et quod ipse in tales actus libere non exeat, et sibi dicere nunquam contingit; quod hoc reddet inefficax auxilium quod de se, et ut venit a Deo est efficax esse. Quod vero dicunt de respectu illo gratiae efficacis ad liberum arbitrium satis circa effectum praedictum dicimus, ita dominicani in quo nobiscum concedunt quod volumus, sicuti nec quaeque dicunt, quod precise ut iacet non facillime gaudeamus. nam

1mo concedunt verissimum esse gratiam non de se ita esse efficacem, quin respectum dicat ad consensum liberi causae efficientis ad effectum, et illud est quod volumus.

2do negant ita esse de se efficacem ut respectum dicat ad consensum liberi ad aliquid a quo accipiat vim operandi, et illud quoque est quod ipsi negamus.

efficiendi

3tio dicunt gratiam praevenientem quam ipsi nunquam nisi sufficientem vocant, non proprie reddi inefficacem per liberum arbitrium, sed tamen fieri ut non consequatur effectum. ut 2do nos gratiam praevenientem esse et sufficientem, esse tamen inefficacem, nisi aliud est, quam non consequi effectum, et mirum est quod hi aliter rem et vocem intelligant, ad summum quaestio est de voce.

+ nunquam non

+ tamen

4to. aiunt motionem actualem seu concomitantem in opus bonum quam solum gratiam ipsi vocant, nos proprie gratiam concomitantem dicimus, aiunt nunquam, nunquam

p liberum arbitrium fieri inefficacem; et quia circa eam de re unquam dubitaverint, nullatenus Dominicani gratiam de se et per se Efficacem, neque in alio quam nos, unquam admiserunt. desinant quoque Jansenistae perpetuo declamare; sed non pro ipsis pro gratia per se Efficaci pugnare. Quaestio est an pro Catholica, an pro haeretica. Si pro haeretica, sinant se haereticos dici cum gratia sua per se Efficaci; si pro Catholica nos impugnare desinant, cum non minus ac ipsi pro gratia per se Catholica Efficaci pugnamus. Et de ea gratia dicta est paulo fusius. Redeamus ad alia.

4to. gratia ex congruitate Efficax non est pendens a voluntatis; neque non: ut agat quodque prius expectat a voluntate; huius voluntas non agit nisi praeventa a gratia, praeventione non dependente tamen; sed et natura prior est, scilicet gratia excitans, vocans, atque adeo operans ipsum velle.

5to. multo minus est versabilis, quia esse eius Effectus potuerit a voluntate, si dissentiret, impediri; at ipsa de se est indifferens ad agendum vel non agendum; etiam + l: n: est ex se ad agendum ex natura sua determinata, quamvis non inevitabiliter, nec si est indifferens indifferenter datur; sed ex proposito infrustrabiliter effectum eius praediffiniente; unde non minus quam nos, qui apud quosvis gratiam Efficacem et gratiam secundum propositum confunderunt, si quoque non nunquam ab aliquibus gratia dicta est, gratia indifferens in eo praeciso sensu talis dicta est. Quod quamvis de se et ex proposito est determinata ad agendum, potuerit tamen absolute agere vel non agere, agere ex se ipsa consentiente voluntate, non agere resistente voluntate et eius effectum impediente. Item.

6to. nulla unquam datur Efficax gratia, quae absolute sit certissime, invincibiliter, indeclinabiliter, insuperabiliter, certa effectus quae tamen non habet a sola sua Entitate, imo nec praecise a congruitate, sed maxime a proposito cui subest. + supposito

7mo. per gratiam praedictam Deus non minus physice omne salutare operatur, quam per quamcunque aliam; ad actionem non physica nil minus confert praevia per modum, quam ulla praedeterminatio.

8vo. nec etiam minus movetur, ut dicitur: Deus salutis homines, cui ipso discernatur sufficiens ut homo sic vocetur, quo modo sciat homini congruere, ut vocantem non respuat; quae si praedamnet, neque volentis clamamus cum Augustino, neque currentis, sed miserentis est Dei, qui tali modo vocavit, quo modo erat aptum iis, qui sequuntur vocatio. nadaiius miseretur sicut vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat.

+ n̄
+ moveretur

Quo · tamen gratia non minus est omnipotentiae, imo magis. nam ut hic reperitur, quae tantam concupiscentiam, sive tradita sunt, praedominare nondum reluctante, non video cur diceret omnipotentem; atque alter, qui omnipotens est, tale gratia datur in sua potestate motiones, utcunque nullus liberum arbitrium, nullius tamen sit arbitrium quantumvis aversum et reluctans, quod a parte eius non motione quo voluerit eo convertere; hoc nam vim est Deum habere in hoc Augustinus de humanorum cordium quo voluerit inclinandorum omnipotentissima potestate.
. . . Hanc eandem potestatem ille pater notat et miratur l. i. q. 2 ad Simplicianum q. 2. ubi sic loquitur: Cum ergo alius sic alius autem sic moveatur ad fidem eandem, saepe alio modo dicta moveat, alio modo dicta non moveat; alium quoque moveat, alium non moveat, quis audeat dicere defuisse Deo modum vocandi, quo etiam Esau ad fidem mentem applicaret, voluntatemque coniungeret, in qua Jacob iustificatus est? Quod si tanta potest quoque esse obstinatio voluntatis, ut gratia omnis modus vocationis obdurescat mentis aversio. Quaerit utrum divina poena sit ipsa duritia? Cum nam Deus deserit non sic vocando, quomodo ad fidem moveri potest? quis nam dicat modum, quo ei persuaderetur, ut crederet, etiam omnipotenti defuisse. . . Certe in sententia aliorum, qui ponunt scientiam mediam, contra hunc praedominasse, aliud non in potestate alterius non. Sed non sic Augustinus, nec nos cum illo.
Decimo. denique, ut non minus gratuita sic nec minus inscrutabile facit hoc gratia praedestinatio . . . Imo facit gratuita praedestinatio non dicta ex parte voluntatis Dei, quae Electio liberandorum et praeparatio mediorum, quibus certissime liberantur, sic dicta, sic accepta sumatur est ante omnem previsionem meritorum et operis eorum, ut possibilium et a gratia futuribilium praecognitio supponat, et est ab iis in ratione principii influentis penitus independens, est ergo summe gratuita; imo magis gratuita, quia si absque liberis meritis praedestinaret, plus nam dat, quam meritum dat, sunt et corona, quia qui coronam daret absque merito.
2do. facit quoque inscrutabile, nam si gratias ex duobus aeque aequalibus . . . Cur ipse ita vocet, ut vocantem sequatur ille autem, aut non vocet, aut non ita vocet . . . Denique cum Augustinus inscrutabilia sunt iudicia Dei: Ex duobus autem propositis cur huic det perseverantiam in finem, illi autem non det . . . Denique cum eodem Augustino · inscrutabiliora sunt Dei iudicia . . . Et haec est non:

scrutabile illud praedestinaois mysterium, qd scia media geilat qde cu hua
liberte, at qd ē ō tenebris suis eruere minime gloriat. Verū de prae-
destinaoe ita sufficienter sptio in loco aetu ē de Deo.

Finio Thesim Corollarij ii. apage qo dolres in hanc grãd inten-
data à nonnullis terriculamenta, quae scioli pont imponi, n doctis; ea quos
de gravi rationibus adeo n gerit, et prius dicenuqd impugnes, qd defendas
ad pugnam; sup ia jut quod da in pcedte, qd psente quaestione obijci
pont, pponamus et solvamus.

Solvuntur Obiones.

Obijcies 1mo manis ē distio illa graam p statu naae inno-
centis et naae lapsae rea adeoq illa tam belle pont oia explicari, qd nil ē n:
longe simplicius dicat qd p Chrum eadē eadē oio restituta sit graa, quae p
peccatu amissa fuerunt, quod si ia graviores sint hoc tentaoes superandas,
eadē et fortiores necesse erit dari graas, sed intra idē genus, sicuti in prae-
senti statu cu ē gravior tentao, maiore opus ē graa ad eius victoria, sed
n diversi generis.

2do. qd ē h: vltē amisisse vires suas, qbus prius agebat, et eas n
nisi p graas, quae sibi dant formaliter recuperare, qdni potius dicat ipsa in
eode statu, ac prius in ipsde oio viribus gstituta ac prius erat.

3tio. quorsa erant illa adiutoria sine qbus agere n poterat, et in qbus
n agebat, etm tunc cu agebat, certe hostes sui naales dabunt illi poe agere,
et n tm facilius posse, hoc ē n: eorundã; qd n tm cu eis agebat vitas, sed
ut nos loqmur his dgis, virte agri agebat; erant qd adiutoriu quo, et n tm
adiutorium sine qud non.

R. hic n agi de eo, qd fieri potuit, sed de eo qd factu ē, et qd factu
ee p revelaoe nobis gstat: qia cu in psenti maa Duce D. Augn sequi Eccla
hinc et nos sequimur quoq nemine cu qsp dicat gravissa hbat insinsit: fundamta.

Dicimus qd ad 1mu 1mo. p peccatu labefactatas ee vires liberi ar-
bitrij ita ut p eas nil boni saltē salutaris poit amplius agere. 2do. eas
restitutas ee quales fuer prius hbat, sed in honorem Chri p graas Dei ex
meritis Chri datas, quae tribuant ei virte pugnandi, ~~vincendi~~ vincendiq,
qd prius p se hbat, si modo adiuvaret ab alijs adiutorijs, sine qbus non.

Ad 2dum dico, qd vltas amisisse vires suas e ijs n sunt, q se ipsa naalas inclinaoes in bonu honestu, vi quoru et bo poterat bonum operari et malu fugere, et etm qde supnatur si supnatali auxilio adjuvaret, qs inclinaoes ne nunc qdem habet a se ipsa sufficientes ad bene operandu, sed ab inspiravibus a Deo ipsi infusis, et si eo tenent locum virium, qbus vltas salte agat in supnaalibus, na eo naali e tm agdu, forte semy tn ex meritis Xti restituunt inclinaoes naalis pressure ex ~~stte~~ vulnere ex parte pecti.

Ad 3tium dico, qd adiutoria sine qbus n agebat vltas ante pectu + et qbus tn n agebat. 1mo erant cognioes intellales. 2do erant ante gratia habitua habitualis concursus specialis supnaalis, in quocunq sede ille consisteret, applicans vltam ad agendu, et eidem ad ejus actione concurrens, eo modo, q fuse explicatus e tract. de concursu. 3tio post habita gratia habitualis fuit ipsamet gratia habitualis seu sic, seu q habitus sibi connexos elevans et adjuvans vltatem ad supnaale agendu.

Ad id qd dr: habitus illos dare vlti posse agere, ac proinde eo auxilio quo —. Dist: ans dant vlti posse sufficiens agere supnaale, seu posse agere actum supnaale C. posse agere simpl ex. ans. et consqi. Ad hc n: ut dent posse supnaale sufficit ut vltas per solas vires suas n possit supnaalis agere, sed ut debeat per auxilium aliqd supveniens adjuvari, cu quo ipsa ex propriis viribus agat, et hc contingebat in Adamo ante pectum, at postea reqd vires tales habet qbus honeste agat, sed eas habet a gratia actuali praeveniente.

Objicies 2do. longe aliter explicamus adiutoriu sine quo n, et adiutoriu quo, q explicuerit s. August.

Abs. ex vbis ipsiusmet s. Augi l. de cor. et gratia c. 12. adiutoria ingt. distinguda sunt: aliud e adiutoriu sine quo aliqd n fit, et aliud e adiutoriu, quo aliqd fit, nam sine alimentis n possumus vivere, nec tn cu adfuerint alimenta, eis fit, ut vivat, qui mori voluerit, qs adiutorium alimentoru e sine quo n fit, n quo fit ut vivamus, at beatitudo q n habet hoo, cu data fuerit, continuo fit beatus, adiutoriu e n: n solum sine quo n fit, verum etm quo fit, propter qd datur, sed propter hc adiutoriu et quo fit, est, et sine quo n fit, qa etsi data fuerit hoi beatudo, qa etsi data fuerit

hoi beatio, quinw sit beatus; Et si data nunq. fuerit, nunq. erit; alimenta v: n comiter faciunt, ut hoo vivat, sed tn sine illis n pt vivere. + geniter p n comiter etc.
Itaqz 2do. hoi q in eo bono quo factus fuerat rectus accepat poe n peccare, posse n mori, posse ipsu bonu n deserere, datu e adiutoriu pseverae, n quo fieret, ut pseveraret, sed sine quo p liberu arbitriu pseverare n poet; nunc v: sanctis in regno dei p gra pdestinatis n tm tale adiutoriu pseverae dat, sed tale ut eis pseverantia ipsa donet, n stm ut sine ipso dono pseverantes ee n possint, verum etm ut p h: donu n nisi pseverantes sint &c. .. Certe ex his apparet int graa sanitis et medicinale discrimen en n ee qle fingimus, sed qd graa sanitis de se eet pure sufficiens, qo hoo uti poet, et poet n uti; q poet reddere efficace vel inefficace, quo eet versabilis pro eo; qua vltas e indifferens ad agdu l: n agdu; graa v: medicinalis sit domina vltis semp efficax, impedibiliter determinans ad agdu, ser agens ut poti vltte pdeterminans ad agdu, quamqz eos pdemnare.
Confr: 2do. ex eo, qd talia de caa Massilienses doctrina Augi carpserint, dq intolerabile via ei objicientes, quo nos gtia pdemnantes solemus objicere; Eorum querelas sic exponit s. Hilarius in epla ad S. Augum
epla; deinde, inqt, molestie ferunt, ita dividi graam, qua l: tunc primo hoi data e, l: nunc oibus dat, ut ille accepit pseverae n qua fieret ut pseveraret, sed sine qo p liberu arbitriu pseverare n poet; nunc v: sanctis in regno p graa pdestinatis n tale adiutoriu pseverae dat, sed tale ut pseveraa ipsa donet, n stm ut sine isto dono pseverantes ee n possint, verum etm p h: donu n nisi pseverantes sint. his vbis sancti tud ita moveri, ut dicant, qnda pseverae hodie exhiberi; si n dicunt, ita Adam adiutus e, ut et stare poet in iustia, et a iustia declinare, et ita sancti iubent, ut declinare n possint, sive ea accepunt, volenti pseverae, ut aliud velle n possint, vel si qda deserunt, ut aut nec accedant, aut si accesserint, et recedant; ad illa vltte pdeinde dicunt exhortoris l: communionis utilitate, quae et psistendi obtinebat libera potestate, n ad hanc cui nolle iustia inevitabili necessitate quamvis e pter illos, qo sic concreati sunt his, q cu universa massa damnati sunt, ut exigerent, p graa liberandi; unde in h: solo volunt a pmo homine ~~distare nam~~ omnino distare nam: uti illu integris viribus vltis iuvaret graa volente, sine qa pseverare n poterat: hos a:

120

\+

amissis et perditis viribus credentes nōn solum erigat prostratos verum etiam
suffulciat ambulantes; ceterum quod liberi, donata sit praedestinatis in posse
et amittere et retinere prout vellent gratiam dicunt, quod tunc falsum esset si veram
putarent eam quandam perseverantiam recepisse; ut nisi perseverantes perseverantes
nōn essent ... Ita igitur Massilienses ex quibus manifestum est doctrinam
Augustini quam ipsi ferre nōn poterant hanc fuisse, quod gratia Adami fuerit gratia indif-
ferens; gratia autem Sanctorum sit vis insuperabilis efficax; cum doctrinae hanc
ipsi substituebant, quod gratia Adami statu eius ex propriis viribus integris vo-
lente adiuvaret; gratia vero Sanctorum statu eorum solummodo credentes, nōn de
volentes; quippe quae propter infractas vires nē velle quidem ex propriis possunt;
adiuvat et ut velit et ut operetur; ut aiunt Achillē Jansenistarum.

Confirmatur 2do: ex eo quod praesenti statu S. Augustinus nē verbum quidem
auxilii sufficientis meminerit; nedum pure sufficientis, et multo minus
quod ad rem admiserit.

R. totam vim huius Achillis in aequivocatione huius vocis adiutorii
consistere, qua explicata evanescit difficultas. igitur

Nego ans. Obiectionis quod male mentem S. Augustini explicuerimus.

Ad 1mum locum dist. et in eo loco loquitur Augustinus de adiutorio ut
posse adiutorium actuali etc. ut est sale completivē adiutorium formale
effectus ad quem datur, h. est perseverantiae; sicut beatitudo est adiutorium formale quo
homo est beatus. Conc. h. a: positivo quod sane ex ipso loco est evidens, et nostra doctrina-

Ad 2dum locum dequod ipsi Massilienses, scienti et Jansenistae quod
quo Augustinus dixerat de adiutorio formali perseverantiae ipsi de efficiente sive
de auxilio actuali perseverantiae intellexerint. - Audiamus ipsum S. Aug-
Hilario Scribentem - Sed voluntas quod scribitis, inquit, ipsi fratres et hanc
perseverantiam praedicari, ut nōn possit suppliciter contumaciter amitti, vel contumaciter posse, ubi
quod dicunt parum diligenter attendunt, de illa nō perseverantia loquimur, qua perseverat
usque in finem, quae si data est, perseveratum est usque ad finem, si autem nōn est perseveratum usque
ad finem, nōn est data quod et supra egimus, nōn quod dicant homines perseverantiam usque
data esse usque ad finem, nisi cum ipse venerit finis, et perseverasse cui data est reperitur
fuerit usque in finem. dicimus quippe castum quem novimus castum, sive sit sive
nōn sit, in eadem castitate mansurus; et si quod divini muneris habet, quod teneri
et amitti potest, dicimus eum habere quamdiu tenet; et si amiserit, dicimus habuisse,

perseverao v: usq in fine multi ea possint habere, nullus amittere, neque n: metuendu est, ne forte cum perseveraverit homo usque in fine, aliqua in eo mala voluntas oriatur: [struck] nisi perseveret usque in fine; h: Dei donu suppliciter emereri pot, sed in dato fuerit, amitti contumaciter n pot; si n: perseveraverit quisquam usque in fine, neque h: donu pot a: mittere, nec alia quae poterat ante fine, quando n: pot amitti, id qd fit, ut n amittat, etiam qd poterat amitti. . . Ecce qd ait S. Augi mente in[struck]tm dixisse se pro additionis perseverao nunquam necesse perseverare, qa h: auxiliu perse: verantiae ipsa formam perseverao ipsa includit, quae amitti n pot.

Quia tn vidit S. Doct [struck] adhuc qd urgerent Massilienses, si ipse eam instantiam sibi occuparit, sed ne forte mihi dicatur, usque ad fine perseverao ea n amitti [struck] qd cui data fuerit, id e cui perseveratum fuerit usque in fine, sed hanc amitti quodamodo, qdo agit homo per contumaciam, ut ad eum pervenire n possit, sicut dicimus hoem, qui n perseveravit usque in fine, amisisse vita aeterna, l: regnu Dei, n qd id acceperat et habebat, sed qd acciperet et haberet, si perseverasset.

Hactenus instantia, cui sic respondet. . . . . permittat modu loqui: 2do. asserat tn etiam perseverao in h: sensu dari a Deo, qui ipsi homo libere perse: veret . . . . verbu ingt, controversiamque auferamus. et nos nulla, quae n habetur, sed habenda sperans, possedicamus amitti: dicat mihi quisquam audet, utrum Deus dare n possit, qd a se posci imperavit, h: e, qui sapit in dicto desipit, sed insapit, imperavit a: Deus, ut ei sancti eius dicant, orantes, ne inferas nos in tentaoe; quisquis igitur exauditur, h: poscens n infertur in contumacie tentaoe, qua possit l: dignus sit perseverao sanctitatis amittere, et n: ulla sua quisquam deserit Deum, ut merito deserat a Deo, ulla ingt, in sensu Massiliensium, et n: ipsa eorum vita, ac prinde libera liberte indifferenti, qui poterit deserere, l: n deserere. qd a: adhuc: Augus, e qis h: negaverit. ut fi: sed Deo possimus, ne inferamur in tentaoe, ut h: n fiat. et si exaudimur, utique n fit, qa Deus n permittit, ut fiat, nil n: fit, quod nisi qd aut ipse facit aut ipse fieri permittit.

Quod si a: qs ingrat, qe fieri poterit, ut Deus ei quem praedestinavit, contulerit libero ad agnoscendum per arbitrium, possit tn certissime dare perseverao? . . . Sic id inde c. g. explicat S. pater, n recurrendo ad media praedeterminantia, quo facillime solvisset quaestionem, sed l: ad convenientia, qui pro vocaoes congruas hoc igitur vis liberum, quo voluerit, sese inclinare: Vel ad usum suo medio, eripiendo eum, quem sciebat peccaturum, si diutius viveret, iam dedimus locum ubi de praedestini.

Sed plane dignus qui iterum repetatur. . . Et si quaeris cur ex duobus parvulis pariter peccato originali obstrictis, cur iste assumatur, ille relinquatur? Et ex duobus aetate iam grandibus impiis, cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur: inscrutabilia sunt iudicia Dei. Ex duobus autem piis cur huic donetur perseverantia usque in finem, illi autem non donetur, inscrutabilia sunt iudicia Dei; illud tamen fidelibus debet esse certissimum, hunc esse ex praedestinatis, illum non esse; nam si fuissent ex nobis, ait unus praedestinatorum qui de pectore Domini biberat, scilicet hoc, mansissent utique nobiscum ~~in aeternum utique a Deo creati~~. Quid est quaeso: non erant ex nobis, nam si fuissent, mansissent utique nobiscum? Nonne utrique a Deo creati, utrique ex Adamo nati, utrique de terra facti erant, et ab eo qui dixit, omnes flatus ego feci, unius eiusdemque naturae animas acceperant? Nonne postremo utrique vocati fuerant, et vocantem secuti, utrique ex impiis iustificati, et utrique lavacro regenerationis utrique renovati? Sed si audiret ille haec qui sciebat procul dubio quid dicebat, respondere posset et dicere: vera sunt haec, secundum haec omnia ex nobis erant; verumtamen secundum aliam discretionem quandam non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis mansissent utique nobiscum. Quaenam est tandem illa discretio? Patent libri Dei, non avertamus aspectum; clamat Scriptura: divina adhibeamus auditum. Non erant ex eis, quia non erant secundum propositum vocati; non erant in Christo electi ante constitutionem mundi; non erant in eo sortem consecuti; non erant praedestinati secundum propositum eius, qui universa operatur; nam si hoc essent, ex illis essent, et cum illis sine dubitatione mansissent; et quoddam sine dubitatione, et quoddam sine dubitatione siquidem propter libertatem voluissent non manere.

† etm

Et idem Augus: ut non dicatur quod sit possibile Deo aversos et adversos in fidem suam non convertere, volens scilicet utique ut supra dixerat ita agere vocando, ut vocantem sequantur, et in eorum cordibus operari, ut nullis adversitatibus cedant, ne ab ipso aliqua superati tentatione discedant, cum possit, ut ait Apostolus facere, ut eos non permittat tentari supra id quod possunt, quid dicam? certe poterat Deus praesciens illos esse lapsuros, utique per suam media, et antequam quod deseruissent, antequam hoc fieret auferre de hac vita queat. . .

. . Habes in hoc loco compendiosam S. Augustini de praedestinatione et praedestinatorum exemptione doctrinam. Ex qua hic illud colliges, quod ad objectionis solutionem

sufficit. .. Eadem inter gratiam Adami et gratiam praedestinatorum hic esse accidentale
discrimen: quod gratia Adami fuerit adjutorium sine quo non perseveraret, non vero sine quo
non; gratia vero praedestinatorum non sit tantum adjutorium sine quo non perseverat, sed etiam
adjutorium quo; et id totum nos quoque volumus; sed nullatenus inde sequitur quod
discrimen essentiale sanitatis et gratiae medicinalis fuerit ejusmodi; sed quod ut nos
pariter cum S. Augustino statuimus, quod gratia sanitatis fuerit tantum auxilium sine
quo non voluntatis; gratia vero medicinalis sit auxilium quo voluntatis esse.

Et de hac controversia nihil mihi magis persuasit Jansenii sectatores saltem
plures, qui se jactitant S. Augustini discipulos, S. Augustinum aut non legisse, aut
non nisi perfunctorie legisse; quam quod ab aliquot annis quacunque data occasione,
alter alterum [illegible] sequens audacter asseruere, nec verbum quidem suffi-
cientis auxilii apud S. Augustinum reperiri, nedum quoad rem; quod ut jam olim nota-
vimus, ne semel quidem [illegible] tomis [illegible] editione legerunt, etenim libros
ejus qui ad praesentem materiam pertinent eos qui primi occurrunt, id est libros de libero
arbitrio, in quibus et quoad rem, et quoad vocem auxilium non modo sufficiens, sed
et sufficientissimum, atque inefficax legissent, lib. 3. c. 16. ex eo inquit quod [hoc] [illegible]
erit et voluntate libera et sufficientissima ~~[illegible]~~ [illegible] --- si tu [illegible] facultate
daris vivendo; quod facere debes ~~[illegible]~~ quo magis ille [illegible] velle [illegible] et posse
[illegible] et non [illegible] nolle [illegible]. Ecce in [illegible] loco facultatem sufficientissimam
inefficacem sine quo non fuisset reus, quod non egisset. [illegible] Ecce [illegible] datum
[illegible] post quod [illegible] hoc [illegible] quod posse [illegible]
sufficiens. En igitur ipsemet S. Augustinus [illegible] penitus Jansenistarum
Achillem saltem unum; nunc ad alterum.

124

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

D

1948. 21×17 cm.

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

gefördert
durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

D

124 … cm.

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST